

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA
N. ZAHLES SKOLE.

Nørrevoldgade 7.

- I. Sokrates's Forsvarstale, oversat af Prof., Dr. phil.
M. C. Gertz.
- II. Skoleefterretninger, ved N. Zahle.

1893.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

N. Zahles Skole.

Bestyrelsen bestaar af Frk. N. Zahle (Overbestyrerinde), Frk. H. Gerdtzen (Sekretær og Kasserer, f. T. Næstformand), Frk. A. Hjort, Frk. H. Skram, Komtesse Th. Moltke, Fru B. Hahn og Frk. K. Lønborg samt Hr. Højesteretssagfører Fr. Zahle.

I. Almindelige Skoler.

A. Barneskolen. (1ste til 8nde Kl. inkl.)	} Forstanderinde: Frk. K. Lønborg, eksam. Institutbestyrerinde.
B. 9ende Kl. eller Overgangskl. samt Eksamensklasserne til Alm. Forberedelseseksamen og Eksamen artium.	
C. Den almindelige Fortsættelsesskole A.	

II. Særlige Skoler.

D. a) Privatlærerindeskolen. (20 Kr.)	} Forstanderinde: Fru B. Hahn, eksam. Skolelærerinde.
b) Den almindelige Fortsættelsesskole B for Elever fra Landets Kommuneskoler osv. (10 Kr.)	
E. Almuelærerindeskolen. (10-24 Kr.)	} Forstanderinder: Frkne A. Hjort og M. Steinthal, eks. Skolelærerinder.
F. Husholdningsskolen. (25 Kr.)	

Selvstændige Virksomheder, der staa i Forbindelse med disse Skoler, men hvis Bestyrelse er uafhængig af os, ere: **Musikskolen** (Linnésg. 8), Bestyrerinde Frk. S. Lehmann, og Komtesse Th. Moltkes „**Borgerskole for Piger**“ (Linnésgade 8).

X
Zahles skole 1892-93

PLATON
SOKRATES'S FORSVARSTALE.

OVERSAT AF

M. CL. GERTZ,
DR. PHIL., PROF. VED UNIVERSITETET.

Til

Mine Elever i N. Zahles Skole

August—November 1892.

Sokrates's Forsvarstale.

I.

Hvilken Virkning mine Anklageres Tale har gjort paa jer, Athenaiere, veed jeg ikke; men mig, ja endog mig, havde de virkelig nær bragt til at glemme, hvordan jeg selv er¹: saa bedaarende talte de. Og dog — Sandhed er, saa at sige, ikke et eneste Ord af hvad de har sagt. Men mest har een Ytring af dem forbavset mig blandt de mange Løgne, de har fremfort: den Ytring, at I maatte tage jer i Vare for, at I ikke skulde blive ført bag Lyset af mig, da jeg var »en farlig Mand til at tale«. At de nemlig ikke har skammet sig ved Tanken om, at de straks vil blive gjort til Løgnere af mig i Gerningen, naar det bliver vitterligt, at jeg ikke paa nogen som helst Maade er »farlig til at tale«, dette har forekommet mig at være den største Frækhed af dem — medmindre da disse Folk kalder den Mand »farlig til at tale«, som siger Sandheden; hvis det nemlig er deres Mening, ja, saa skal jeg saamænd gerne indromme, at jeg er »en Taler« — og det en ganske anderledes Taler end de. Naa, hvorom alting er, saa har disse Mænd, som jeg siger, saa godt som ikke sagt et eneste sandt Ord; men I skal derimod faa den fulde Sandhed at høre af mig. Min Tale, Athenaiere, bliver dog, ved Zeus, ikke en, der er stadset op med smukke Vendinger og Udtryk eller sirligt ordnet, saaledes som disse Mænds; nej, I faar en jævn, ligefrem Tale at høre i de Udtryk, som falder mig i Munden; jeg fortroster mig nemlig til, at det, jeg siger, er ret og sandt. Og ingen af jer maa vente sig anden Slags Tale af mig; det vilde jo

vel heller ikke passe sig for en Mand i min Alder, Athenaiere, at træde frem her for eder som en Yngling, der sætter pæne Taler sammen¹. Men jeg maa da ogsaa rette en meget indstændig Bøn til jer, Athenaiere: naar I nu under mit Forsvar horer mig bruge ganske den samme Maade at tale paa, som jeg plejer van at bruge, naar jeg taler paa Torvet ved Veksellerbordene², hvor mange af jer har hort mig, eller andensteds, saa maa jeg frabede mig, at I enten falder i Forundring eller gor Larm for den Tings Skyld. Sagen staar jo nemlig saaledes: det er nu forste Gang, jeg er kommen op for en Domstol, skønt jeg er halvfjerdsindstyve Aar gammel; jeg er derfor ganske fremmed for den Maade at tale paa, man bruger her. Ligesom I altsaa, hvis jeg virkelig var en Fremmed³, sikkert vilde bære over med mig, naar jeg talte i den Sprogart og paa den Maade, hvori jeg var bleven opfodt, saa beder jeg jer da ogsaa nu (og min Bøn er, synes jeg da, billig) om dette, at I ikke vil bryde jer om min Maade at tale paa — den er jo maaske daarligere, maaske ogsaa bedre end den sædvanlige her —, men derimod kun tage Hensyn til dette og give Agt paa dette, om det, jeg siger, er ret og rigtigt eller ikke. Dette er nemlig den gode Dommers Sag, som det er den gode Talers at sige Sandheden.

2. Først er det da min Skyldighed, Athenaiere, at forsvare mig mod de forste løgnagtige Beskyldninger, man har rettet imod mig, og mine forste Anklagere; dernæst imod de senere Beskyldninger og de senere Anklagere. Der er nemlig optraadt mange Anklagere mod mig overfor jer — Anklagere, som baade har talt længe, allerede gennem en lang Række Aar, og stadig intet sandt har sagt; og for dem er jeg langt mere bange end for Anytos og hans Følgesvende, skønt ogsaa disse er farlige. Men de andre er dog farligere, Athenaiere; de har nemlig efterhaanden taget de fleste af jer for sig lige fra eders Barnealder af og søgt at faa jer til at tro paa den usande Klage, de stadig førte mod mig, »at der er en vis Sokrates, en Sofist, som baade grubler over alt oppe i Luften og har udgransket alt nede under Jorden og gor den svagere Sag til den stærkere«. ⁴ Disse Folk, Athenaiere, som har udspremt dette Rygte, er mine farlige Anklagere; de, som har hort paa dem, nærer nemlig den Tro, at Folk, der giver sig af med den Slags Grublerier, heller ikke tror paa Guderne. Dernæst er Tallet paa disse Anklagere stort, og de har nu allerede fort deres Klage lang Tid igennem; og hertil kommer endelig, at de stadig talte til jer i den Alder, hvor de snarest kunde regne paa at faa jer til at tro sig, fordi

I var Born eller i alle Fald kun ganske unge Mennesker, og at de havde fuldkomment frit Spil med deres Anklage, da der ingen var, som tog til Gemæle derimod. Men hvad der gør Forholdet allermost urimeligt, er dog det, at ikke engang Navnene paa dem er det muligt at faa at vide og nævne, undtagen for saa vidt en eller anden er Komadieskriver¹; men alle de, som drevne af Hadskhed eller Bagtaleleslyst har søgt at besnakke jer — eller ogsaa maaske blot har gjort det for at bibringe andre den samme Tro, der var bleven bibragt dem selv —, alle disse er det ganske umuligt at komme nogen Vegne med. Man kan nemlig ikke engang faa nogen af dem kaldt op for Domstolen her eller komme til at udspørge nogen af dem; nej, man maa i sit Forsvar ganske ligesom kæmpe mod en Skygge og spørge, uden at der er nogen til at svare. — Naa, men gaa nu ogsaa I ind paa den Opfattelse, at der, netop som jeg siger, er optraadt to Slags Anklagere mod mig: nogle, som har anklaget mig lige for nylig, og andre (— dem, jeg her taler om —), som har gjort det allerede længe; og vær af den Mening, at jeg først bør forsvare mig mod de sidst nævnte, netop fordi I jo ogsaa har hørt dem anklage mig først og meget mere end de senere, som her staar over for mig.

Godt! saa skal jeg da forsvare mig, Athenaiere, og den ugunstige Mening om mig, som I har haft saa lang Tid til at fatte, skal jeg forsøge at fravriste jer i den korte Tid, jeg her har dertil. Jeg vilde nu ganske vist ønske, at dette virkelig lod sig gøre, hvis det ellers er til nogen Gavn baade for jer og for mig; jeg saa' gerne, at jeg kunde udrette noget ved mit Forsvar. Imidlertid tror jeg, at det er vanskeligt at opnaa, og jeg ser meget godt, hvor vanskeligt det er. Dog — hermed maa det nu gaa, som Guden vil; Loven maa jeg lyde og forsvare mig.

3. Lad os da begynde fra Grunden af og tage det Spørgsmaal for os, hvad den Anklage gaar ud paa, som har været Kilden til Folks ugunstige Mening om mig — netop den Folkemening, som Meletos har støttet sig paa, da han indgav den her foreliggende skriftlige Klage imod mig. Altsaa: hvad var det, mine Bagvadskere sagde, naar de bagvadskede mig? Vi betragter dem jo nu som virkelige Anklagere, der har indgivet et beediget Klageskrift, og jeg maa da læse dette op:

Sokrates forser sig og gør unyttig Gerning, idet han grubler over Tingene under Jorden og oppe i Luften og gør den svagere Sag til den stærkere og lærer andre det selv samme.

Saadan omtrent lyder Klagen; det har I jo desuden set med eders egne Øjne i Aristofanes's Komædie, hvor en, der kaldes Sokrates, driver omkring og snakker om, at han spadserer paa Skyerne, og disker op med en hel Del andet Vaas om Ting, som jeg slet ikke forstaaer mig paa, hverken meget eller lidt. Og naar jeg siger dette, er det slet ikke for at udtrykke Foragt for den Slags Viden, hvis nogen virkelig har Indsigt i saadanne Ting; lad mig dog bare ikke paa nogen Maade blive Genstand for saa droje Anklager af Meletos!¹ men jeg har virkelig aldeles intet at gøre hermed, Athenaiere. Jeg kan da ogsaa kalde mange blandt jer selv til Vidne herpaa, og jeg forlanger, at I skal belære og oplyse hverandre indbyrdes, alle I, som nogensinde har hørt mig føre Samtaler — og det gælder jo om mange af jer —; oplys altsaa hverandre indbyrdes, om nogen af jer nogensinde har hørt mig tale enten lidt eller meget med nogen om den Slags Ting² — og saa vil I deraf kunne skønne, at paa samme Maade forholder det sig ogsaa med det andet, som Hoben fortæller om mig.

4. Men lige saa lidt som noget af dette virkelig er Tilfældet, lige saa lidt er der nogen Sandhed i det andet, som man muligvis har fortalt jer, at jeg befatter mig med at undervise Folk og tager Betaling derfor. For øvrigt anser jeg dog ogsaa dette for herligt, om man skulde være i Stand til at undervise Folk saaledes som Gorgias fra Leontinoi og Prodikos fra Keos og Hippias fra Elis³: hver især af disse Mænd, Athenaiere, rejser jo omkring til den ene By efter den anden, og de unge Mennesker dér, som det staaer frit for uden nogen Betaling at slutte sig som Lærlinger til hvem som helst de vil blandt deres egne Medborgere, dem faar de jo overtalt til at opgive Omgangen med disse og derimod søge Undervisning hos dem selv for Betaling — og saa oven i Kobet føle sig dem Tak skyldige derfor. Der er jo for Resten ogsaa en anden lærd Mand her i Byen — en fra Paros, som jeg har hørt opholder sig midlertidigt her. Jeg traf nemlig forleden ganske tilfældigt paa en Mand, som har betalt flere Penge til Sofister end alle andre tilsammen, Kallias Hipponikos's Son⁴; og saa gjorde jeg ham da følgende Spørgsmaal (han har nemlig to Sonner): »Kallias«, sagde jeg, »hvis det var to Føl eller Kalve, du havde faaet til Sonner, saa kunde vi jo nok faa fat paa og leje en Mand til at passe paa dem, en, som vi kunde vente vilde gøre dem flinke og dygtige i den Retning, hvori deres Dygtighed da maatte gaa; denne Mand vilde i saa Fald være en af dem, der forstaaer sig paa Hesteopdrætning eller Landvæsen. Men siden de jo nu er Mennesker, hvem har du saa i Sinde at tage til Hovmester for dem? hvem er

sagkyndig med Hensyn til den Dygtighed, hvorpaa det her kommer an, Dygtigheden som Menneske og Statsborger? Jeg maa nemlig antage, at du har tænkt over denne Sag, netop fordi du har Sonner. Er der nogen«, sagde jeg, »eller er der ikke?« — »Jo vist er der«, sagde han. — »Hvem er da han?« sagde jeg, »og hvad Landsmand er han? og hvor meget tager han for sin Undervisning?« — »Det er Euenos, Sokrates«, svarede han; »han er fra Paros; det koster fem Miner.« Og jeg sagde da: »den Euenos maa være en lykkelig Mand, hvis han virkelig sidder inde med denne Kunst og kan undervise Folk saa smukt.« Ogsaa jeg vilde altsaa gøre Stads af mig selv og føle mig stor paa det, hvis jeg virkelig forstod mig paa dette; men — jeg forstaar mig jo nu engang ikke derpaa, Athenaiere.

5. Her kunde nu maaske nogen af jer komme med den Indvending: »Ja, men, Sokrates, hvordan hænger det da sammen med dig? Hvad er Grunden til, at du har faaet dette slemme Ord paa dig? Siden du nemlig ikke har befattet dig med noget, der gik ud over det, som alle andre gør, og desuagtet al denne Klaffer og Sladder er kommen op imod dig, saa kan dette dog vel ikke være sket, uden at der i din Færd har været et og andet, som gjorde den anderledes beskaffen end Folks i Almindelighed. Sig os altsaa, hvordan det forholder sig hermed, for at vi ikke skal fælde vor Dom om dig paa mangelfuldt Grundlag.« Den, der taler saaledes, har efter mit Skøn fuldkommen Ret i sin Tale; og jeg skal derfor prøve paa at forklare jer, hvad det vel kan være, der har skaffet mig baade det Navn¹ og det slemme Ry, jeg har. Hor altsaa efter! Og nu kan det maaske nok være, at adskillige blandt jer vil mene, at jeg gør Løjer; men det maa I være ganske vis paa, jeg vil sige jer den fulde Sandhed. Naar jeg nemlig har faaet dette Navn, saa er Grunden dertil ene og alene en vis Slags Visdom hos mig. Af hvad Art er da nu denne Visdom? Man kan maaske netop kalde den for en menneskelig Visdom; denne lader det nemlig til, at jeg i Virkeligheden har inde; men disse andre Folk, som jeg nylig talte om, sidder muligvis inde med en overmenneskelig Visdom — eller ogsaa veed jeg ikke, hvad jeg skal sige om den; vist er det i alle Fald, at jeg ikke har den Viden og Visdom, men enhver, der siger det om mig, lyver og bagtaler mig. Og hor, gør mig nu ingen Larm, Athenaiere, end ikke om I skulde synes, at jeg taler store Ord; de Ord, jeg nu kommer til at anføre, skriver sig nemlig ikke fra mig selv, men jeg skal som Hjemmel for dem beraabe mig paa En, som I kan forlade jer

paa. Til Vidne om min »Visdom«, om den da virkelig er nogen Visdom og af hvad Art den saa er, skal jeg give jer — Guden i Delfoi. I kender jo nok Chairefon. Han var baade min Ven fra Ungdommen af, og han fulgte Demokraternes Parti hos jer, da det nu sidst maatte fly ud af Landet, og vendte hjem igen sammen med jer¹. I veed da naturligtvis, hvordan Chairefon var, hvor ivrigt han tog fat paa alt, hvad han kastede sig over. Saa fik han da ogsaa engang det dristige Indfald at gaa til Delfoi og rette dette Spørgsmaal til Guden — ja, som sagt, tag det med Ro, Athenaiere: han gjorde nemlig det Spørgsmaal, om nogen var visere end jeg. Herpaa svarede saa Pythia², at ingen var visere. Og herom vil hans Broder her vidne for jer, eftersom han selv er død.

6. Læg nu Mærke til, hvorfor jeg fortæller dette: det er nemlig fordi jeg nu skal til at forklare jer, hvad det er, der har fremkaldt den ugunstige Mening om mig. Da jeg nemlig havde hørt dette, gik jeg og tænkte som saa: »Hvad kan Gudens Mening dog være? og hvad ligger der dog bag hans gaadefulde Tale? Jeg ved jo med mig selv, at jeg ikke er viis, hverken meget eller lidt; hvad kan han saa dog mene, naar han siger, at jeg er den viseste? Thi Usandhed kan han ganske sikkert ikke sige: det forbyder jo hans eget Væsen ham.« Lang Tid igennem kunde jeg nu ikke finde paa nogen Udvej til at udfinde hans Mening; men siden, skønt det kostede mig stor Overvindelse, gav jeg mig til at forske derefter saadan omtrent paa følgende Maade. Jeg gav mig i Lag med en af dem, som havde Ord for at være vise, idet jeg tænkte, at jeg her, om ellers nogensteds, skulde kunne gendrive Guddomsordet og vise Oraklet: »han her er visere end jeg, men du sagde, at jeg var den viseste!« Da jeg nu altsaa i en Samtale prøvede Manden — hans Navn behøver jeg jo slet ikke at nævne; det var for Resten en af vore Politikere, jeg havde at gøre med, da jeg ved min Prøvelse fik det Indtryk, jeg nu skal angive, Athenaiere —, saa kom jeg til det Skøn, at denne Mand vel var viis baade i mange andre Menneskers og navnlig i sine egne Øjne, men ikke var det i Virkeligheden. Og saa prøvede jeg paa at gøre det klart for ham, at han rigtignok bildte sig ind at være viis, men ikke var det. Derved paadrog jeg mig da Had baade hos denne Mand og mange andre af dem, der hørte paa vor Samtale. Men i mit stille Sind drog jeg den Slutning, medens jeg gik min Vej: »han her er i alle Fald ikke saa viis som jeg; thi rigtignok lader det til, at ingen af os to veed noget skønt og godt, men medens han bilder sig ind at vide noget, uagtet

han intet veed, saa bilder jeg mig lige saa lidt ind at vide noget, som jeg virkelig veed noget. Det synes altsaa i ethvert Fald, som om jeg er en ganske lille Smule visere end han, nemlig netop saa meget, at, hvad jeg ikke veed, det bilder jeg mig heller ikke ind at vide.

7. Herefter gik jeg til en anden, en af dem, der gjaldt for at være endnu visere end den forrige, og jeg kom atter ganske til det samme Skon; og her paadrog jeg mig igen baade hans og mange andres Had. Efter dette gik jeg saa fremdeles fra den ene til den anden; jeg mærkede jo nok baade til Sorg og Skræk for mig, at jeg stadig paadrog mig nyt Had, men alligevel syntes jeg, at jeg maatte sætte Hensynet til Guden over alt andet; saa maa jeg da, tænkte jeg, i min Søgen efter Guddomsordets Mening gaa til alle dem, der gælder for at vide noget. Og ved Hunden¹, Athenaiere (for jeg maa jo sige jer Sandheden), jeg fik saa omtrent følgende Indtryk: de, som stod i størst Ry, var efter mit Skon, idet jeg forskede med Gudens Ord for Øje, næsten de mest mangelfulde, hvorimod andre, der gjaldt for ringere, forekom mig at være det rette Maal nærmere i Fornuft og Indsigt.

Jeg maa da skildre jer, hvorledes jeg flakkede om og derved (billedlig talt) dojede Moje og Besvær² — for saa tilsidst at opnaa, at Guddomsordet virkelig stod uigendrevet! Næst efter Politikerne gav jeg mig nemlig i Lag med Digterne, baade dem der skrev Tragedier og Dithyramber³ og de andre, idet jeg tænkte, at her skulde jeg nok faa grebet mig selv paa fersk Gerning i at være mindre viis end de. Saa tog jeg da den ene Gang efter den anden de Digte af dem frem, som jeg syntes var udarbejdede med størst Omhu af dem, og hver Gang spurgte jeg dem, hvad deres Mening var dermed, for at jeg med det samme ogsaa kunde lære noget af dem. Nu undser jeg mig rigtig nok, Athenaiere, for at sige jer Sandheden, men alligevel — ud med Sproget maa jeg: saa at sige talte nemlig næsten alle de andre, som hver Gang var tilstede, forstandigere end Digterne om det, som disse havde sagt i deres egne Digte. Jeg kom altsaa ogsaa med Hensyn til Digterne ret snart til den Erkendelse, at det ikke var i Medfør af Visdom, de digtede, hvad de digtede, men derimod af en vis naturlig Gave og guddommelig Indskydelse, ganske ligesom Spaamændene og Sandsagnsforkynderne; ogsaa disse siger nemlig mange kunne Ting, men de veed intet af det, de siger. Det blev mig klart, at paa en noget lignende Maade forholdt det sig ogsaa med Digterne; og med det samme mærkede jeg saa, at de i Kraft af, at de kunde digte, ogsaa bildte sig ind at

være de viseste Mennesker paa de andre Omraader, hvor de ikke var det. Saa gik jeg da ogsaa bort fra dem med den Tro, at jeg stod over dem ganske paa samme Maade og i samme Maal som for over Politikerne.

8. Tilsidst gav jeg mig i Lag med Haandværkerne; jeg vidste nemlig med mig selv, at jeg slet ikke besad nogen Viden, saa at sige; men om disse Folk vidste jeg, at jeg vilde finde dem i Besiddelse af Viden om mange skønne Ting. Og heri blev jeg ganske vist ikke skuffet; nej, de vidste virkelig noget, som jeg ikke vidste, og for saa vidt var de visere end jeg. Men, Athenaiere, ganske den samme Fejl, som jeg for fandt hos Digterne, forekom det mig, havde ogsaa de dygtige Haandværkere: netop fordi de kunde udøve deres Haandværk godt, mente de hver og en at sidde inde med den højeste Visdom ogsaa paa de øvrige, mest betydningsfulde Omraader, og denne Taabelighed hos dem stillede deres før omtalte Visdom i Skygge, saa at jeg paa Guddomsordets Vegne maatte spørge mig selv, hvilket af to jeg helst skulde vælge: at være just saadan, som jeg er, baade fri for deres Visdom og for deres Uvidenhed, eller at have begge Dele, som de har. Og jeg maatte da give mig selv og Guddomsordet det Svar, at jeg stod mig ved at være just saadan, som jeg er.

9. Som Udbytte af denne Prøvelse, Athenaiere, har jeg da dels paa draget mig mange Menneskers Had (og det et Had af den heftigste og sværeste Art, saa at mange Bagvadskelser har deres Udspring herfra), dels faaet mig det Navn, at man kalder mig »den vise«. Ved hver enkelt Lejlighed faar nemlig de, som er til Stede, den Tro, at jeg selv besidder Visdom paa de Omraader, hvor jeg blotter en andens Mangel paa Visdom. Men Sagen turde nok tværtimod være den, Athenaiere, at det i Virkeligheden er Gud en, der er viis, og at han i det her omhandlede Guddomsord udsiger dette, at den menneskelige Visdom er saare lidet, ja slet intet værd. Se denne Mening, lader det til, er det, han vil udtrykke; men derhos, synes det, har han draget mit Navn med ind i Spillet, idet han stiller mig op som et Eksempel, ret som hvis han vilde sige: »den Mand, I Mennesker, er den viseste iblandt eder, den ganske ligesom Sokrates har naaet den Erkendelse, at han i Virkeligheden intet er værd, naar det gælder om Visdom«.

Saa gaar da for det første jeg endnu den Dag i Dag stadig omkring og driver denne Undersøgelse og Efterforskning med Gudens Ord for Øje, baade overfor mine Medborgere og de Fremmede, naar jeg tror, at nogen af dem er viis; og kommer jeg saa til det Skøn, at han ikke

er det, støtter jeg Gudens Sag og viser den paagældende, at han ikke er viis. Og paa Grund af, at jeg er saa stærkt optaget af dette, har jeg hverken faaet Tid til at sysselsætte mig med noget af Statens Anliggender, som det da er værd at tale om, ej heller med noget af mit eget Husvæsen; men jeg lever i den dybeste Fattigdom paa Grund af mit Arbejde i Gudens Tjeneste.

10. Men hertil kommer endvidere, at de unge Mennesker, som giver sig i Følge med mig — de, som har bedst Tid dertil, de rigeste Mænds Sonner — glæder sig ved at høre Folk blive prøvede, og tit efterligner de da mig paa egen Haand, det vil sige, de tager sig for at prøve andre; og saa finder de, antager jeg, fuldt op af Mennesker, som vel bilder sig ind at vide noget, men kun veed lidet eller slet intet. Som Følge deraf bliver nu de, der prøves af dem, forbitrede paa mig i Stedet for paa dem, og saa siger de, at Sokrates er en ganske afskyelig Karl og fordærver de unge. Og spørger man dem saa, ved hvilke Handlinger og hvilke Lærdomme han da gør det —, ja, saa har de ganske vist intet Svar at give, nej, de er fuldstændig i Vilderede; men for at det ikke skal se ud, som om de er raadville, saa kommer de frem med disse Anker, som man har paa rede Haand imod alle Visdomssøgere, at det gør han ved »at undervise dem om Tingene i Luften og Tingene under Jorden og lære dem ikke at tro paa Guder og at gøre den svagere Sag til den stærkere«. Thi Sandheden, formoder jeg, skulde de nok ikke skotte om at sige, nemlig at de blottes, saa man ser, at de vel giver sig Mine af at vide noget, men dog intet veed. — Saasom nu disse Folk, tænker jeg, er ihærdige og ivrige og talrige, og saasom de forstaar at stille deres Tale om mig snildt op, saa den kan rive Folk med sig, har de fyldt eders Øren med deres heftige Bagvadskelser baade fra for og nu. Som Følge heraf har nu Meletos med samt Anytos og Lykon angrebet mig, Meletos i Fortørnelse paa Digternes Vegne, Anytos paa Haandværkernes, Lykon paa Talernes. Derfor skulde det, som jeg sagde i Begyndelsen af min Tale, undre mig, om jeg i den korte Tid, jeg her har, skulde kunne opnaa at fravriste jer denne ugunstige Mening om mig, efter at den har vokset sig saa stærk.

Se, her har I Sandheden, Athenaiere, og jeg har hverken lagt Skjul paa noget for jer i min Tale, det være sig stort eller smaat, ikke heller har jeg dæmpet af paa noget. Og dog veed jeg næsten med Vished, at jeg netop herved paadrager mig Uvilje¹; men det bliver da ogsaa et Bevis paa, at det er sandt, hvad jeg siger, og at Sammenhængen med

den ugunstige Mening om mig netop er denne og Grundene til den just de, som jeg her har angivet. Og hvad enten I vil undersøge denne Sag nu eller senere hen, vil I finde, at saaledes forholder det sig dermed.

11. Hvad nu altsaa de Beskyldninger angaar, som mine første Anklagere har rejst imod mig, maa dette være nok til Forsvar for mig overfor jer; herefter skal jeg saa prøve paa at forsvare mig imod Meletos, denne Hædersmand og Fædrelandsven, som han selv kalder sig, og overhovedet mod de senere Anklagere. Lad os altsaa paa ny, idet vi jo betragter disse som en anden Række Anklagere, ligesom før tage deres beedigede Klageskrift for os. Det lyder omtrent som følger:

Sokrates, hedder det, forbryder sig ved, at han baade fordærver de unge og ikke tror paa de Guder, Staten tror paa, men paa andre »dæmoniske Ting« af en ny Slags.

Se det er nu Indholdet af Klagen; lad os saa prøve hvert enkelt Punkt af denne Klage for sig.

Anklageren paastaar jo altsaa, at jeg forbryder mig ved, at jeg fordærver de unge. Herimod sætter jeg den Paastand, Athenaiere, at Meletos forbryder sig ved, at han gør Løjer med en alvorlig Sag, idet han letfærdigt kaster Folk ind i Processer under en paataget Mine af at have Iver og Omhu for Ting, som han aldrig har brudt sig den mindste Smule om. Og at dette forholder sig saaledes, skal jeg nu prøve paa at gøre indlysende ogsaa for jer.

12. Saa kom da herhid, Meletos, og svar mig¹: Lægger du ikke megen Vægt paa, at de unge kan blive saa gode som muligt? — Jo. — Naa, sig saa nu Mændene her², hvem der gør dem bedre; for det veed du naturligvis, da det jo ligger dig paa Hjerte. Den, der fordærver dem, har du jo fundet, efter hvad du paastaar — nemlig mig —, og derfor støvner du mig ind for dem her og anklager mig; naa, nævn saa ogsaa den, der forbedrer dem, og angiv for dem her, hvem han er . . . Ser du. Meletos, at du tier stille og ikke kan svare? men synes du saa dog ikke, at det er en Skam for dig og et tilstrækkeligt Bevis netop for det, jeg paastaar, at du slet ikke har brudt dig derom? . . . Naa saa sig dog engang, gode Mand, hvem gør dem bedre? — Lovene. — Ja, men det er ikke det, jeg spørger om, men: hvilket Menneske det er, et Menneske som først og fremmest ogsaa kender netop det, du dér nævner, Lovene. — Det er dem her, Sokrates, Dommerne. — Hvordan mener du, Meletos? er disse Mænd her i Stand til at undervise de unge, og gør de dem bedre? — Ja vist. — Gælder

det om dem alle sammen, eller kun om nogle af dem, om andre ikke? — Om dem alle sammen. — Naa, det var fortræffeligt, ved Hera; saa har vi jo, efter hvad du der siger, fuldt op af Folk, der gavner dem! Men hvad mener du saa om Tilhorerne her? gør de dem bedre eller ikke? — Jo, ogsaa de. — Og nu Raadsmedlemmerne? — Ja, de med. — Men saa Borgerne i Folkeforsamlingen, Meletos? fordærver de maaske de unge? eller gør ogsaa de dem bedre, alle sammen? — Ja, ogsaa de. — Altsaa, lader det til, gør alle Athenaiere dem brave og gode paa mig nær, og jeg alene fordærver dem; er det din Mening? — Ja, det er lige netop min Mening. — Dér har du rigtignok dømt mig til at være en stor Ulykkesfugl! Men svar mig saa: mener du, at det ogsaa forholder sig saaledes, naar Talen er om Heste? at de, der gør dem bedre, er alle Mennesker, og den, der fordærver dem, kun en enkelt? eller mon ikke lige omvendt den, som er i Stand til at gøre dem bedre, kun er en enkelt (eller dog nogle ganske faa, de, der forstaar sig paa Hestepasning), hvorimod de mange fordærver Hestene, naar de omgaas dem og bruger dem? forholder det sig ikke saaledes, Meletos, baade naar det gælder om Heste og alle de andre levende Væsener? Jo saamænd gør det saa, enten du og Anytos siger nej eller ja; ellers vilde jo de unge være overmaade vel farne, hvis kun en enkelt Mand fordærver dem, men alle de andre gavner dem. Naa, imidlertid lægger du det jo klart nok for Dagen, Meletos, at du aldrig har brudt dig om de unge, og du godtgør tydeligt din egen Ligegyldighed og viser, at du ikke har bekymret dig en Smule om det, hvorfor du stævner mig for Retten.

13. Men, ved Zeus, sig os nu fremdeles¹, Meletos, er det bedst at bo mellem gode Medborgere eller mellem slette? . . . Svar mig dog, kære! mit Spørgsmaal er jo slet ikke vanskeligt. Gør ikke de slette noget ondt mod dem, der til hver given Tid er dem nærmest, de gode derimod noget godt? — Jo. — Er der da nu nogen, som hellere vil skades end gavnes af dem, han omgaas? . . . Svar dog, gode Mand; ogsaa Loven byder dig jo at svare. Naa, er der nogen, som hellere vil skades? — Nej, vist ikke. — Sig mig saa, naar du nu stævner mig herhen med den Paastand, at jeg fordærver de unge og gør dem slettere, mener du saa, at jeg gør det med min Vilje eller mod min Vilje? — Med din Vilje, mener jeg. — Hvad behager, Meletos? er du, som er saa ung, saa meget visere end jeg, der er saa gammel, at mens du har indset, at de onde stadig gør noget ondt mod deres nærmeste Omgivelser og de gode noget godt, saa er jeg derimod kommen saa vidt i

Uforstand, at jeg ikke engang kan fatte dette, at hvis jeg gør nogen af dem, jeg omgaas, slet, vil jeg staa i Fare for at lide noget ondt af ham —, hvorfor jeg da ogsaa gør denne store Ulykke med min fri Vilje, efter hvad du paastaar? Nej, dér tror jeg dig ikke, Meletos, og det gør, tænker jeg, heller ikke noget andet Menneske; men eet af to: enten fordærver jeg ikke, eller, fordærver jeg, gør jeg det mod min Vilje; og altsaa lyver du i begge Tilfælde. Men hvis jeg nu fordærver imod min Vilje, saa tilsteder Lov og Skik ikke at stævne nogen for Retten for den Slags Fejltrin, men man skal tage den paagældende for sig under fire Øjne og belære og irettesætte ham; det er nemlig klart, at hvis jeg kommer til den rette Indsigt, vil jeg holde op med at gøre det, som jeg jo gør imod min Vilje. Du har imidlertid skyet at mødes med mig og belære mig; det har du ikke villet; men derimod stævner du mig herhen, hvor man efter Lov og Skik kun maa stævne dem hen, der trænger til Straf, ikke dem, der trænger til Belæring.

14.¹ Naa, Athenaiere, nu er jo rigtignok det bleven klart godtgjort, hvad jeg sagde, at Meletos aldrig har brudt sig enten meget eller lidt om disse Ting. Men sig os nu alligevel, Meletos, paa hvilken Maade du mener at jeg fordærver de unge. Selvfølgelig vel (i Henhold til Ordlyden af din skriftlige Klage) paa den Maade, at jeg lærer dem ikke at tro paa Guderne, som Staten tror paa, men derimod paa andre »dæmoniske Ting af en ny Slags«? Er det ikke ved disse Lærdomme du mener at jeg fordærver dem? — Jo ganske vist, det er lige netop min Mening. — Saa besværges jeg dig da, Meletos, ved selve disse Guder, hvorom Talen nu er: forklar dig tydeligere baade for mig og for disse Mænd her. Jeg kan nemlig ikke rigtig forstaa, om det er din Mening, at jeg nok lærer Folk at tro, at der er nogen Guder til (og om jeg altsaa selv tror, at der er Guder til, og ikke er en fuldstændig Gudsfor nægter eller forbyder mig paa den Maade), men rigtignok ikke de samme Guder, paa hvis Tilværelse Staten tror, men nogle andre, saa at det, du beskylder mig for, er dette, at jeg lærer om andre Guder; eller mener du, at jeg selv overhovedet slet ikke tror paa Guder og desforuden lærer de andre dette? — Ja, dette mener jeg, at du overhovedet slet ikke tror paa Guder. — Du forbavser mig rigtignok, Meletos! hvor vil du dog hen med denne Paastand? Tror jeg da heller ikke, at Solen eller Maanen er Guder², som jo alle andre Mennesker gør? — Nej, ved Zeus, Dommere; Solen siger han nemlig er en Sten, og Maanen Jord. — Bilder du dig ind, at det er Anaxagoras, du

her staar og anklager, min kære Meletos? eller ringeagter du disse Mænd her og tror, at de er saa lidt bevandrede i Litteraturen, at de ikke veed, at Klazomenieren Anaxagoras's Skrifter vrimler af disse Læresætninger? Og saa skal endda de unge særligt hente disse Lærdomme hos mig, som de mangan en Gang kan købe paa Orchestra¹ for en Drachme, om det gaar meget højt, og bag efter gøre Nar ad Sokrates, hvis han udgiver dem for sin Ejendom —, Lærdomme, der tilmed er saa urimelige!

²Naa men, ved Zeus, er det virkelig din Mening, at jeg, saadan bogstavelig talt, slet ikke tror, at der er nogen Gud til? — Ja, ved Zeus, det gør du ikke, ikke paa nogen optænkkelig Maade. — Intet Menneske kan tro dig, Meletos, og det sandelig ikke engang du selv, efter hvad jeg da antager. Det forekommer nemlig mig, Athenaiere, at denne Mand er i høj Grad fræk og kaad og rent ud sagt har skrevet denne Klage i Frækhed og Kaadhed og ungdommelig Letfærdighed. Thi han ligner livagtig en, der laver en Gaade og derved føler sig for omtrent som saa: »mon nu Sokrates, den vise Mand, vil opdage, at jeg gør Løjer og modsiger mig selv, eller skal det lykkes mig at narre baade ham og de andre, Tilhørerne?« Mig forekommer det nemlig, at han modsiger sig selv i sit Klageskrift, ganske som hvis han vilde sige: »Sokrates forbryder sig ved, at han ikke tror paa Guder, men tror paa Guder«. Og saaledes taler jo dog kun en, der gør Løjer.

15. Se nu, Athenaiere, sammen med mig paa, hvorledes han efter min Mening siger dette; og du, Meletos, svar du os; men husk I paa, som jeg bad jer om i Begyndelsen, ikke at gøre mig nogen Larm, hvis jeg fører min Tale paa min vante Vis.

Er der noget Menneske, Meletos, som nok tror, at der er Ting til, som angaar Mennesker, men ikke tror, at der er Mennesker til? . . . Lad ham svare, Athenaiere, og ikke støje op snart saadan og snart saadan . . . Er der nogen, som ikke tror, at der er Heste til, men nok Ting, som angaar Heste? eller ikke tror, at der er Fløjtespillere til, men nok Ting, som angaar Fløjtespillere? Nej, der er ikke, min bedste Mand; hvis du ikke vil svare, saa siger jeg det til dig og alle de andre her. Men svar mig saa i alle Fald paa det, der kommer herefter: er der nogen, som nok tror, at der er »dæmoniske Ting« til, men ikke tror, at der er Dæmoner³ til? — Nej. — Det var da godt, at du engang kunde bekvemme dig til at svare, tvungen dertil af dem her! Naa — nu paastaar du jo, at jeg baade tror paa og lærer om dæmoniske Ting,

ligegyldigt om de er ny eller gamle¹; Tro paa dæmoniske Ting har jeg jo dog i alle Fald efter din egen Paastand, og dette har du endog aflagt Ed paa ved Forundersøgelsen². Men hvis jeg tror paa dæmoniske Ting, maa jeg dog vel ganske nødvendigt ogsaa tro paa Dæmoner; er det ikke saa? . . . Jo, det er; jeg antager nemlig, at du indrømmer, siden du ikke svarer. Men antager vi nu ikke om Dæmonerne, at de enten er Guder eller Børn af Guder? . . . Ja eller nej? — Jo. — Hvis jeg altsaa tror paa Dæmoner, saaledes som du paastaar, og hvis saa først Dæmonerne er en Slags Guder, saa er dette vel netop, hvad jeg kalder at du laver Gaader og gør Løjer, dette, at du siger, at jeg ikke tror paa Guder og saa alligevel tror paa Guder, siden jeg jo tror paa Dæmoner. Og hvis dernæst Dæmonerne er nogen uægte Børn af Guder, enten med Nymfer eller med nogle andre Væsener, med hvem de, som bekendt, skal være avlede, hvilket Menneske vilde vel saa tro, at der nok er Børn af Guder til, men ikke Guder? Det vilde jo være akkurat lige saa urimeligt, som om nogen nok vilde tro, at der var Børn af Heste og af Æsler til, men ikke vilde tro, at der var Heste og Æsler til. Nej, Meletos, det er umuligt andet, end at du har skrevet dette i din Klage for at sætte os paa Prøve — eller ogsaa fordi du ikke kunde finde paa, hvilken virkelig Forbrydelse du skulde anklage mig for. Men at du skulde kunne faa et eneste Menneske, som da blot har et Gran af Forstand, til at gaa ind paa, at en og den samme Mand kan tro paa baade dæmoniske og guddommelige Ting og samtidig dog hverken paa Dæmoner eller Guder, det er aldeles utænkeligt!

16. Naa — til at bevise, at jeg ikke har forbrudt mig saaledes, som Meletos siger i sin Klage, behøves der jo, antager jeg, ikke nogen vidtløftig Forsvarstale; dette her er allerede nok. Men hvad jeg allerede sagde i det foregaaende, at jeg har paadraget mig et stærkt Had og det hos mange. maa I være ganske vis paa er sandt. Og dette er det, som vil fælde mig, hvis det virkelig fælder mig: ikke Meletos eller Anytos, men Mængdens Uvilje og Had. Dette har jo allerede fældet mange andre brave Mænd. og det vil vel ogsaa nok gøre det i Fremtiden; der er ingen Fare for, at det skal standse ved mig.

³ Men maaske kunde nu nogen sige: »Ja, men, Sokrates, skammer du dig da ikke ved, at du har givet dig af med en Beskæftigelse af denne Art, som har medført, at du nu staar i Fare for at miste Livet?« Jeg kunde imidlertid med fuld Føje svare ham: »Du har ganske Uret, Menneske, hvis du tror, at en Mand, som da blot duer en lille Smule,

bør tage Hensyn til Faren for Liv eller Død og ikke udelukkende se paa dette, om det, han gør, er retfærdigt eller uretfærdigt, en god eller en slet Mands Gerning. Daarer maatte jo saa efter din Betragtning maade alle de af Halvguderne være, som omkom ved Troja, og fremfor alle da Thetis's Søn, som i den Grad ringeagtede Faren i Sammenligning med at indlade sig paa noget uhæderligt, at, da han higede efter at dræbe Hektor, og saa hans Moder, som var en Gudinde, sagde omtrent følgende Ord til ham, hvis jeg husker rigtigt¹: »Min Søn, dersom du hævner din Ven Patroklos's Drab og slaar Hektor ihjel, vil du selv miste Livet; thi straks efter Hektor«, siger hun, »skal du finde Døden« — saa brød han sig trods disse Ord slet ikke om Døden og Faren, nej, han frygtede langt mere for at leve som en Usling og ikke hævne sine Venner, og derfor svarede han: »Døden maa gerne ramme mig straks, naar jeg først faar taget Hævn over Forureteren, for at jeg ikke skal dvæle her til Latter og Spot ved de buede Skibe, en unyttig Byrde for Jorden.« Tror du vel, at han har brudt sig om Død og Fare? Nej! thi saaledes forholder det sig i Sandhed, Athenaiere: Paa den Plads, hvor man selv har stillet sig i den Overbevisning, at det er det bedste, eller hvor man er bleven stillet af sin Øvrighed, dér bør man efter min Mening blive og udholde Faren, uden at tage Hensyn enten til Døden eller noget som helst andet fremfor til Vanæren².

17. Naar jeg altsaa, Athenaiere, baade ved Potidaia og Amfipolis og Delion³ blev staaende saa godt som nogen anden og satte mit Liv i Vove paa den Plads, hvor de Befalingsmænd, I havde valgt til at byde over mig, ved hine Lejligheder stillede mig, saa vilde det have været skammelig gjort af mig, hvis jeg af Frygt enten for Døden eller nogen anden Ting, ligegyldigt hvilken, havde tænkt paa at forlade den Plads, som Guden, efter hvad jeg troede og antog, her anviste mig, at jeg nemlig skulde tilbringe mit Liv med at søge efter Visdommen og prøve baade mig selv og de andre. Ja, det vilde afgjort have været skammeligt, og saa kunde En i Sandhed med fuld Føje stævne mig for Domstolen, fordi jeg ikke tror paa, at der er Guder til, siden jeg er ulydig mod Guddomsordet og ræddes for Døden og bilder mig ind at være viis, skønt jeg ikke er det. At frygte Døden, Athenaiere, er jo nemlig intet andet end at bilde sig ind at være viis, skønt man ikke er det; thi det er at bilde sig ind at vide det, som man ikke veed. Ingen veed nemlig Besked om Døden, om den ikke maaske endogsaa er det største af alle Goder

for Mennesket, men de frygter den, som om de med Sikkerhed vidste, at den er det største af alle Onder. Og er dette dog ikke netop den skammelige Daarskab, hvorom vi her stadig taler, den, der bestaar i at bilde sig ind at vide, hvad man ikke veed? Men jeg, Athenaiere, har maaske ogsaa her et Forspring i Visdom fremfor de fleste andre Mennesker, og skulde jeg indrømme, at jeg har noget forud for nogen i Visdom, vilde det være dette, at, ligesom jeg ikke veed nøje Besked om Forholdene hos Hades, saaledes bilder jeg mig heller ikke ind at vide det. Men at gøre Uret og være ulydig mod den, som er bedre, han være saa en Gud eller et Menneske — det veed jeg er ondt og skændigt. For de Ting, om hvilke jeg ikke veed, hvorvidt de muligvis er Goder, vil jeg derfor aldrig ræddes eller fly snarere end for de Onder, som jeg sikkert veed er Onder. Og derfor, selv om I nu frikender mig til Trods for Anytos, som sagde, at enten burde jeg overhovedet ikke være stævnet herhen, eller ogsaa var det, siden jeg nu engang var stævnet, umuligt andet end at dømme mig til Døden (— hvis jeg nemlig nu slap fri, sagde han til jer, saa vilde eders Sønner først rigtig for Alvor lægge sig efter det, Sokrates lærer, og derved alle sammen blive fordærvede i Bund og Grund —): dersom I nu i Henhold til disse Udtalelser vilde sige til mig: »Sokrates, for denne Gang vil vi ikke adlyde Anytos, men vi lader dig gaa, dog kun paa den Betingelse, at du ikke længere maa tilbringe din Tid med denne Efterforskning, ej heller søge efter Visdom; hvis du derimod bliver greben i at gøre dette fremdeles, skal du dø« —: dersom I altsaa, som jeg sagde for, vilde lade mig gaa paa disse Betingelser, saa vilde jeg sige til jer: »Athenaiere, ganske vist nærer jeg al mulig Agtelse og Hengivenhed for jer, men jeg vil dog hellere adlyde Guden end jer, og derfor vil jeg, saa længe jeg da kan trække Vejret og har Kræfter dertil, aldrig holde op med at søge efter Visdom og give jer Formaninger og vise jer til Rette, hvem jeg nu i hvert givet Øjeblik træffer paa af jer, idet jeg da vil sige til den paagældende ganske det samme, jeg plejer van, nemlig: »Min bedste Mand, du, som er fra Athen, den By, der er den mægtigste og staar højest i Ry for Visdom og Styrke, skammer du dig ikke over, at du nok bryder dig om Penge og Ære og Anseelse og stræber efter at faa saa meget deraf som muligt, men derimod ikke befitter dig paa eller bryder dig om Indsigt og Sandhed og om din Sjæl, at den kan blive saa god som muligt?« og hvis saa nogen af jer gør Indvendinger og paastaar, at han befitter sig derpaa, vil jeg ikke straks lade ham gaa fra mig eller selv gaa fra ham, men jeg vil

udspørge ham og prøve ham og forhøre ham, og forekommer det mig saa, at han ikke virkelig er brav og dygtig, men kun giver sig ud derfor, vil jeg skamme ham ud, fordi han skatter det mindst, som er mest værd, men agter det mere, der er ringere i Værd. Dette vil jeg gøre baade for unge og gamle, hvem jeg saa støder paa, baade for Udlændinge og Medborgere — men dog saa meget hellere for mine Medborgere, som I staar mig nærmere i Slægt. Dette paabyder nemlig Guden mig, skal I vel vide; og jeg har den Tro, at der aldrig før er timedes jer og eders Stat noget større Gode end mit Arbejde i Gudens Tjeneste. Thi mit Arbejde, mens jeg gaar omkring her, er udelukkende dette: at tilskynde baade yngre og ældre iblandt jer til hverken at sørge for eders Legemer eller eders Gods fremfor eller saa ivrigt som for eders Sjæl, at den kan blive saa god som muligt, idet jeg forestiller jer, at Bravhed og Dygtighed ikke kommer af Penge, men at tværtimod Penge og alle de andre Goder, baade for de enkelte Mennesker og deres Statssamfund, kommer af Bravhed og Dygtighed. Hvis jeg altsaa virkelig fordærver de unge ved denne Tale, saa maa den vel være skadelig; men hvis nogen paastaar, at jeg taler andet end dette, saa lyver han. »I Henhold til dette, Athenaiere,« vilde jeg sige, »kan I nu lyde Anytos eller lade det være, og I kan slippe mig fri eller lade være at slippe mig fri, men det maa I være overbeviste om, at jeg ikke vil gøre andet, om jeg saa skal slaas ihjel aldrig saa tit.«

18. Gör ingen Larm, Athenaiere, men lad mig se, at I troligt overholder, hvad jeg har bedt jer om, ikke at gøre Larm ved hvad jeg end maatte sige, men høre efter; I vil jo ogsaa, antager jeg, have Gavn af at høre efter. Jeg skal nemlig nu til ogsaa at sige jer adskilligt andet, ved hvilket I maaske vil skringe op, men det maa I paa ingen Maade gøre. I maa altsaa vel vide, at hvis I dræber mig, en Mand af den Art, jeg her siger, vil I skade jer selv mere end mig. Mig vil nemlig sikkert hverken Meletos eller Anytos skade; for han vilde ikke engang kunne gøre det; jeg tror nemlig ikke, det er tilladt, at den Lod rammer en bedre Mand at skades af en slettere. Rigtignok kunde han maaske faa mig dømt til Døden eller til Landsforvisning eller Tab af mine borgerlige Rettigheder; men dette betragter maaske han (og vel ogsaa mangen anden) som svære Onder, men jeg er ikke af den Mening, nej, jeg anser langt mere det for et Onde, at gøre hvad han nu gør, at prøve paa at faa en Mand uretfærdig dømt fra Livet. Naar jeg altsaa nu forsvarer mig, Athenaiere, gør jeg det langtfra ikke for min egen

Skyld, som man vel kunde tro, men tværtimod for eders Skyld, for at I ikke skal forsé jer med Hensyn til Gudens Gave til jer ved at domfælde mig. Hvis I nemlig lader mig henrette, vil I ikke let finde nogen anden af min Slags, en, som ligefrem, om det end lyder lidt løjerligt, af Guden er sat ud paa Staten ganske som paa en stor og ædel Hest, der imidlertid paa Grund af sin Størrelse er noget træg og kan trænge til at vækkes af en Bremse; netop saaledes forekommer det mig at Guden har sat mig ud paa Staten, da jeg jo er af den Art, at jeg uophørlig hele Dagen igennem paa alle mulige Steder sætter mig paa jer, idet jeg vækker og tilskynder jer og skammer jer ud, hver enkelt især. En anden af den Slags vil I altsaa ikke let kunne faa, Athenaiere, og derfor, hvis I vil lyde mit Raad, saa sparer I mig. Men I vil maaske nok, ganske som de, der vækkes, mens de sidder og nikker i Søvn, slaa til mig af Ærgrelse efter Anytos's Tilskyndelse og saaledes letsindigt slaa mig ihjel, og derefter vil I vel sove uafbrudt i Resten af eders Liv, hvis da ikke Guden forbarmer sig over jer og sender jer en anden i mit Sted. At jeg nu virkelig er en saadan Mand, at jeg maa være given til Staten af Guden, vil I kunne indse af følgende: det ligner jo ikke noget menneskeligt, at jeg nu allerede saa mange Aar igennem har forsømt alle mine egne Sager og fundet mig i, at mit eget Husvæsen ikke bliver varetaget, mens jeg derimod idelig arbejder for jer, idet jeg indlader mig med hver enkelt af jer for sig og ret som en Fader eller ældre Broder tilskynder ham til at befitte sig paa at blive god. Og havde jeg nogen Fordel heraf og lod mig betale for at give disse Formaninger, saa lod min Færd sig dog forklare naturligt; men nu ser I jo selv, at mine Anklagere, som i alle andre Henseender gaar saa skamløst frem i deres Anklage, dog ikke har været i Stand til at sætte Kronen paa deres Skamløshed dermed, at de opstillede et Vidne paa, at jeg nogensinde enten har taget imod Løn af nogen eller krævet Løn af nogen. Jeg kan nemlig fremstille et, som jeg tror, fuldkommen tilstrækkeligt Vidne paa Sandheden af mine Ord: min Fattigdom.

19. Maaske kunde det nu synes urimeligt, at jeg saadan gaar omkring til de enkelte og giver dem disse Raad og befatter mig med andre Folks Sager, men derimod ikke kan bekvemme mig til at træde offentlig frem i eders politiske Forsamlinger og give Staten Raad. Men Grunden hertil er det, som I tit har hørt mig sige paa mange Steder, at der er noget vist guddommeligt og dæmonisk¹, som lader sig mærke for mig — netop det, som Meletos ogsaa spottende sigter til i den Klage, han har

indgivet. Dette er noget, jeg har haft lige fra Barnsben af, en vis Rost, der lader sig høre for mig, og som, hver Gang den lader sig høre, stadig holder mig tilbage fra det, jeg just staar i Begreb med at gøre, men aldrig tilskynder mig. Dette er det, som træder mig i Vejen og afholder mig fra at give mig af med Politik; og det er efter min Tanke meget godt, at den gør det. Det kan I nemlig være ganske vis paa, Athenaiere, at hvis jeg havde indladt mig paa at give mig af med Politik, saa havde det for længe siden været forbi med mig, og hverken I eller jeg selv havde da haft nogen Gavn af mig. Og I maa nu ikke vredes paa mig, fordi jeg siger Sandheden: der gives nemlig ikke noget Menneske, som vil kunne bevare sit Liv, naar han ærligt og mandigt sætter sig op enten mod jer eller nogen anden politisk Forsamling og søger at forebygge, at der sker meget uretfærdigt og lovstridigt i Staten; men den, som i Sandhed vil kæmpe for Retfærdighedens Sag, maa nødvendigvis, hvis han da skal kunne bevare sit Liv selv en ganske kort Tid, leve som Privatmand og ikke blande sig i Politiken.

20. Jeg skal nu give jer vægtige Beviser paa dette, ikke Talemaader, men, hvad I sætter Pris paa, Kendsgerninger. Hør altsaa af mig, hvad der er hændt mig selv, for at I kan vide, at jeg aldrig kunde falde paa at give efter for nogen som helst imod det rette af Frygt for Døden, men at jeg paa den anden Side ved ikke at give efter med det samme ogsaa let kunde miste Livet. Ubehageligt og kedeligt er vel nok det, jeg vil sige jer, men sandt er det.

Jeg har, Athenaiere, ellers aldrig beklædt noget Embede i Staten, men Medlem af Raadet har jeg været; og det traf sig saa, at vor Stamme havde Prytanforretningerne¹ dengang, da I vilde domme de ti Feltherrer, som ikke havde optaget Folkene fra Soslaget, under eet — i Strid med Loven, som I alle sammen erkendte senere hen i Tiden. Dengang var jeg den eneste af Prytanerne, som gjorde Indsigelse imod, at man foretog sig noget, der stred mod Lovene, og stemte derimod; og skønt Talerne var rede til at bruge den hurtige Retsfølgning² imod mig, og I vilde have det og skreg op, saa mente jeg dog, at jeg hellere burde trodse Faren med Loven og Retten paa min Side end følge med jer, da I havde noget uretfærdigt for, af Frygt for Fængsel eller Dødsstraf. Dette forefaldt, mens vi endnu havde Demokrati her i Staten. Men da vi siden havde faaet Oligarchi, lod igen de 30 Mænd mig selv femte kalde ind i Tholos og befalede os at hente Salaminieren Leon hid fra Salamis, for at han kunde blive henrettet — et af den Slags Paabud, som de jo gav

i stort Antal ogsaa til mange andre, idet de ønskede at smitte saa mange som muligt med Skyld. Men dengang viste jeg paa ny, ikke i Ord men i Gerning, at om Døden bryder jeg mig — naar det bare ikke er for plumpt et Udtryk — ikke en Døjt, men ikke at gøre noget uretfærdigt eller ufromt, dette ligger mig paa Hjerte over alt. Mig skræmmede nemlig hin Regering, der dog var saa stærk, ikke til at gøre noget uretfærdigt; men efterat vi var komne ud af Tholos, gik de fire andre til Salamis og slæbte Leon hid, men jeg gik min Vej hjem. Og maaske vilde jeg paa Grund heraf have mistet Livet, hvis ikke Regeringen snart efter var bleven styrtet. Og dette vil mange kunne bevidne for jer.

21. Mener I saa, at jeg havde kunnet holde mig saa mange Aar, som jeg har, hvis jeg havde givet mig af med Politik og herved stadig handlet, som det er en retskaffen Mand værdigt, støttet den retfærdige Sag og, som det bør sig, sat dette over alt andet? Nej, langt fra, Athenaiere; for det havde heller ikke noget andet Menneske kunnet. Men det vil vise sig, at jeg hele mit Liv igennem (baade overfor Staten, for saa vidt jeg paa noget Punkt har befattet mig med noget af dens Anliggender, og ganske paa samme Maade overfor de enkelte) har opført mig saaledes, at jeg aldrig har gjort nogen Indrømmelse til nogen imod det rette — hverken til nogen anden eller til nogen af dem, som mine Bagvadskere siger er »mine Disciple«. Jeg har imidlertid aldrig paa taget mig at være Lærer for nogen¹; men hvis nogen, enten yngre eller ældre, har Lyst til at høre mig tale og gøre min Gerning, har rigtignok aldrig forment ham det; og heller ikke bærer jeg mig saaledes ad, at jeg nok samtaler med Folk, naar jeg faar Penge derfor, men ikke, naar jeg ingen faar, nej, jeg stiller mig til Raadighed for enhver uden Forskel, fattig saavel som rig, saa han kan udspørge mig eller, om han foretrækker det, give mig Svar og derved høre, hvad jeg maatte have at sige. Og man kan da, enten saa nogen af disse bliver brav eller ej, ikke med Rette søge Grunden dertil hos mig, da jeg aldrig enten har paa taget mig at give nogen af dem nogen Undervisning eller givet ham den. Men hvis nogen paa staar, at han nogensinde i Samtale under fire Øjne med mig har lært eller hørt noget af mig, som ikke ogsaa alle de andre har, saa maa I vel vide, at han ikke taler Sandhed.

22. Men hvoraf kan det saa dog komme, at mange finder en Glæde i at tilbringe lang Tid sammen med mig? Det har I allerede hørt, Athenaiere; jeg har sagt jer hele Sandheden: det er fordi de glæder sig ved at høre dem blive prøvede, som vel bilder sig ind at være vise, men

ikke virkelig er det; det er nemlig ganske fornojeligt. Og at gøre dette er, som jeg siger, paalagt mig af Guden, baade i Orakelsvar og Drommesyner og overhovedet paa enhver Maade, hvorpaa ogsaa ellers nogen Guddomsvilje nogensinde har paalagt et Menneske at gøre noget, ligegyldigt hvad det saa er.

Hvad jeg her har sagt¹, Athenaiere, er baade sandt og let at bevise. Hvis jeg nemlig nu fordærver nogle af de unge og har fordærvet andre af dem, saa maatte jo dog sikkert eet af to ske: enten maatte nogle af dem selv, hvis de efter at være blevne ældre var komne til den Erkendelse, at jeg nogensinde havde raadet dem noget slet i deres Ungdom, nu i egen Person træde op her og anklage mig og hævne sig paa mig; eller ogsaa, dersom de ikke selv vilde det, maatte nogle af deres nærmeste — deres Fædre og Brødre og øvrige Paarørende — nu huske mig det, hvis deres nærmeste havde modtaget nogen slet Paavirkning af mig. Nu har jo nok mange af dem indfundet sig her, som jeg kan se: først er der Kriton her, min Jævnaldrende og Demosbroder², Fader til Kritobulos her; og saa Lysanias fra Sfettos, Fader til Aischines her; fremdeles Antifon fra Kefisia her, Fader til Epigenes; endvidere har vi disse, hvis Brødre har været med i dette Omgangsforhold: Nikostratos Theozotides's Søn, Broder til Theodotos (og Theodotos er jo død, saa at han i det mindste ikke vilde kunne bede ham om at blive borte), og Paralos her, Demodokos's Søn, hvis Broder Theages var; fremdeles Adeimantos her, Aristons Søn, Broder til Platon her, og Aiantodoros, hvis Broder er Apollodoros her — og jeg kan nævne jer mange andre, af hvilke Meletos burde have opstillet en eller anden som Vidne, helst mens han selv havde Ordet; hvis han imidlertid glemte det dengang, saa lad ham opstille ham nu — jeg træder imens til Side — og lad ham overhovedet sige, hvad han muligvis har af den Art. Men I vil i fuldstændig Mod-sætning hertil finde, Athenaiere, at alle er rede til at hjælpe mig, Fordærveren, der gør ondt imod deres nærmeste, efter hvad Meletos og Anytos paastaar. Hvad nemlig selve »de fordærvede« angaar, kunde det maaske nok have sin Rimelighed, om de hjalp mig; men naar de, som ikke er fordærvede — Mænd, som allerede er godt til Aars, disses nære Frænder — hjælper mig, hvilken anden Grund har de vel saa dertil end den baade rigtige og retmæssige, at de veed med Meletos, at han lyver, og med mig, at jeg taler Sandhed?

23. Naa, Athenaiere, — hvad jeg kunde have at sige til mit Forsvar, er omtrent dette og maaske andet af samme Slags. Men muligvis kunde

nu nogen af jer, naar han kom til at huske paa sig selv, blive vred over, at medens han endogsaa i en Retssag af mindre Betydning end denne her har tigget og bønfaldet Dommerne under mange Taarer og saaledes, at han lod baade sine egne Smaaborn træde op her, for at han kunde vække den mest mulige Medlidenhed for sig, og desuden mange andre af sine Frænder og Venner, saa vil jeg aabenbart ikke gøre noget af dette, og det uagtet jeg, som det kunde se ud til, svæver i den yderste Fare. Maaske kunde altsaa En, naar han kom til at tænke paa dette, af krænket Selvfolelse blive bitrere stemt imod mig og saa i Harme just over dette afgive sin Stemme med Vrede. Hvis det nu altsaa er saaledes fat med nogen af jer — jeg antager det nemlig ikke for givet, men sætter det blot — saa tror jeg, at min Tale vilde være fuldt befojet, naar jeg sagde dette til ham: »Jeg, min bedste Mand, har jo vel ogsaa adskillige Frænder; thi heller ikke jeg er, for at tale med Homeros¹, »oprunden af Eg eller Klippe«, men af Mennesker, saa at jeg baade har Frænder, ja og Sønner, Athenaiere, tre i Tallet, en, som lige har naaet Ynglingealderen, og to Smaabørn. Men alligevel vil jeg ikke lade nogen af dem træde op her og for deres Skyld bede jer om at frikende mig. Hvorfor vil jeg da nu ikke gøre noget af dette? Ikke af Selvgodhed, Athenaiere, heller ikke af Ringeagt for jer; nej, men for her slet ikke at tale om, hvorvidt jeg er modig overfor Døden eller ikke, saa forekommer det mig, i alle Fald naar vi tænker paa, hvad man vil finde passende baade for mig og jer og hele Staten, at det ikke vilde være smukt, om jeg gjorde noget af dette, da jeg baade er saa gammel og har det Ry, jeg har, enten det nu er med Rette eller ikke; den almindelige Mening er det i det mindste, at Sokrates har noget ved sig, hvorved han staar over de fleste andre Mennesker. Hvis nu altsaa de iblandt jer, som gælder for fremragende enten ved Visdom eller Manddom eller hvilket som helst andet Fortrin, vil bære sig saaledes ad, vilde det sikkert være hæsligt — jeg mener netop saaledes, som jeg tit har set adskillige Folk bære sig ad, naar de staar for Retten, idet de da til Trods for, at de gælder for at være noget mere end almindeligt, gør ganske besynderlige Ting, som om de mente, at der vil times dem noget ganske forfærdeligt, om de skal af med Livet, ret som om de vilde leve evigt, hvis I ikke dommer dem fra Livet! Disse Folk bringer efter min Mening Skam over Staten, saaledes at vel endog mangan en af de Fremmede kunde tro, at de, som rager frem over de andre Athenaiere i Dygtighed, og hvem disse giver Fortrinet fremfor sig selv baade ved Besættelsen

af Statsembederne og de andre Æresbevisninger, at disse, siger jeg, ikke er en Smule bedre end Kvinder. Dette bør altsaa, Athenaiere, hverken vi gøre, der gælder for at være lidt mere end almindeligt, ligegyldigt i hvilken Henseende, ikke heller bør I, hvis vi gør det, finde jer deri, men tværtimod netop give dette klart til Kende, at I langt snarere vil domfælde den, som opfører disse ynkelige Skuespil og gør Staten til Latter, end den, som optræder med Ro.

24. Men foruden Hensynet til Folks Omdømme, Athenaiere, saa forekommer det mig heller ikke at være retfærdigt at boufalde Dommeren og opnaa Frifindelse ved Bønner, men tværtimod at belære og overbevise ham. Dommeren sidder nemlig ikke paa sit Sæde derfor, at han skal bortskænke Retten efter Gunst, men for at dømme, hvad Ret er; og han har aflagt Ed, ikke paa at ville vise dem Gunst, hvem det nu maatte behage ham, men paa at ville domme efter Lovene. Altsaa bør hverken vi vænne jer til at bryde eders Ed, ikke heller I lade jer vænne dertil; thi saa vilde ingen af os handle front. Derfor maa I ikke forlange af mig, Athenaiere, at jeg overfor jer skal gøre noget saadant, som jeg hverken anser for hæderligt eller retfærdigt eller front, og sandelig da, ved Zeus, allermindst nu, da jeg er anklaget af Meletos her for Gudsfor nægtelse. Hvis jeg nemlig vilde soge at overtale jer og øve Tvang paa jer ved Bønner imod eders Ed, saa vilde jeg jo aabenbart lære jer ikke at tro, at der er Guder til, og jeg vilde da ved mit Forsvar ligefrem anklage mig selv for Mangel paa Tro paa Guderne. Men det er langt fra, at det er saadan fat med mig; thi baade tror jeg paa dem, Athenaiere, ganske anderledes end nogen af mine Anklagere, og jeg overlader til jer og Guden at dømme om mig saaledes, som det nu maa være bedst baade for mig og jer.

II.

25. Naar jeg ikke harmes, Athenaiere, over hvad der her er sket, at I har kendt mig skyldig, saa kommer det, foruden af meget andet, særlig deraf, at dette ikke er kommen mig uventet; tværtimod undrer jeg mig langt mere over det Stemmeantal paa begge Sider, der er kommet ud. Jeg tænkte mig nemlig ikke, at Forskellen skulde blive saa ringe, men tværtimod stor; men nu lader det jo til, at hvis blot tredive af Stemmerne var faldne anderledes, havde jeg været frikendt. For Meletos's Anklage er jeg da, ogsaa som Sagen nu staar, efter min Mening bleven

frifunden; og ikke blot er jeg bleven frifunden, men ethvert Menneske kan jo klart indse dette, at hvis ikke Anytos og Lykon var traadt op for at anklage mig, vilde han oven i Købet være ifalden en Bøde af tusinde Drachmer, fordi han saa ikke havde faaet Femtedelen af Stemmerne for sig.¹

26. Naa, Manden foreslaar mig altsaa idømt Dødsstraf. Godt! men hvilken Straf mener I da, Athenaiere, at jeg i Modsætning hertil skal foreslaa for mig? Selvfølgelig vel den, jeg har fortjent? Nu, hvilken Straf paa Person eller Ejendom har jeg da fortjent, fordi jeg satte mig det i Hovedet ikke at leve i Ro hele mit Liv igennem, men med Ringeagt lod alt det ligge, som optager den store Hob (jeg mener Stræben efter at tjene Penge og Omsorg for ens eget Husvæsen, Virksomhed som Feltherre og Folketaler og i de øvrige ledende Stillinger, Deltagelse i politiske Klubber og politiske Partistridigheder), fordi jeg havde fattet den Overbevisning, at jeg i Virkeligheden var altfor god til at søge at holde mig oppe ved at indlade mig paa dette — og altsaa ikke slog ind paa den Vej, hvor jeg, om jeg var slaaget ind derpaa, hverken kunde vente at gøre jer eller mig selv nogen Gavn, men derimod valgte den Vej, der efter min Overbevisning leder til at gøre hver enkelt af jer den største Velgerning, idet jeg søgte at bevæge hver især af jer til ikke at drage Omsorg for noget som helst af det, der horer ham til, uden at han først havde draget Omsorg for sig selv, at han kunde blive saa god og indsigtfuld som muligt, ej heller at sørge for noget af det, der horer Staten til, førend for Staten selv, og paa samme Maade med alt det øvrige? Hvad fortjener jeg altsaa, at man gør ved mig, fordi jeg er en Mand af denne Slags? Noget godt, Athenaiere, hvis jeg da ellers i Sandhed skal foreslaa en Gengældelse, som svarer til min Fortjeneste; og det noget godt af den Art, som vel kan passe for mig. Hvad passer da nu for en fattig Mand, en »Statens Velgører«², som trænger til at have hele sin Tid fri, for at han kan formane jer? Der findes intet, Athenaiere, som passer bedre eller lige saa godt, som at en Mand af denne Art faar offentlig Bispising i Prytaneion³; det fortjener han langt mere, end hvis nogen af jer har vundet en Sejr i Olympia med Ridehest eller Tvespand eller Firsband; thi denne skænker jer kun et Skin af Lykke, men jeg den virkelige Lykke, og han trænger slet ikke til Underhold, men jeg trænger dertil. Hvis jeg altsaa efter Retfærdigheden skal foreslaa den Gengældelse for mig, som jeg har fortjent, saa foreslaar jeg dette: offentlig Bispising i Prytaneion.

27. Maaske vil I nu synes, at jeg, ogsaa idet jeg siger dette her, taler ganske paa samme Maade som før om at vække Medlidenhed og tigge Dommerne, med Selvgodhed; men det forholder sig i Virkeligheden ikke saaledes, Athenaiere, nej, Forholdet er snarere dette: Jeg har den Overbevisning, at jeg med min fri Vilje ikke har gjort noget Menneske Uret, men dette kan jeg nu ikke faa jer til at tro, fordi vi jo kun har talt med hverandre en kort Tid; havde I nemlig den samme Skik som andre Folk¹, ikke at anvende blot en enkelt Dag til en Domsforhandling om Dødsstraf, men mange, saa vilde I nok, antager jeg da, være blevne overbeviste derom; men nu er det ikke let i Løbet af en kort Tid at rense sig for svære Bagvadskelser. Da jeg altsaa har den Overbevisning, at jeg ikke har gjort Uret mod nogen, er det langt fra, at jeg vil gøre Uret imod mig selv og med egen Mund sige mig selv det paa, at jeg fortjener noget ondt, og foreslaa mig noget saadant idomt som Straf. Hvad skulde vel skræmme mig dertil? mon Frygt for at komme til at lide dette, som Meletos foreslaar mig domt til — det, hvorom jeg siger, at jeg ikke veed, enten det er et Gode eller et Onde? Skulde jeg da maaske fremfor dette vælge noget af det, som jeg sikkert veed er Onder — og hvad skulde jeg saa foreslaa mig domt til? Mon til Fængsel? Nej, hvad skulde det vel nytte mig til at leve i en Fængselsbygning, som Træl for den til hver givne Tid indsatte Øvrighed, de elleve Mænd²? Men saa maaske til en Pengebøde og til at sidde i Fængsel, indtil jeg faar den betalt? Ja, men det kommer for mig ud paa eet med det andet, jeg nylig nævnte; for jeg har ingen Penge at betale med. Men skal jeg saa maaske foreslaa mig idomt Landsforvisning? I vilde jo da muligvis dømme mig til dette. Nej, saa maatte jeg sandelig hænge umaadelig fast ved Livet, hvis jeg er saa tankelos, at jeg ikke kan regne mig til, at, naar I, mine egne Medborgere, ikke har været i Stand til at finde jer i min Omgang og min Tale, men den er bleven jer for trykkende og ubehagelig, saa at I nu søger at slippe af dermed — saa vil andre naturligvis let finde sig deri!³ Nej, langt fra, Athenaiere! Og saa vilde det jo blive et dejligt Liv for mig, naar jeg, efter at være gaaet i Landflygtighed i min høje Alderdom, maatte leve under en stadig Flytten om fra By til By og idelig blev jaget bort. Det veed jeg nemlig sikkert, at overalt, hvor jeg end kommer hen, vil de unge høre mig tale ganske ligesom her; og hvis jeg nu viser dem bort fra mig, vil de selv faa mig jaget ud ved at bevæge de ældre dertil; viser jeg dem derimod

ikke bort, ja, saa vil deres Fædre og andre Frænder jage mig ud netop for deres Skyld.

28. Nu kunde maaske En sige: »Ja, men sig os dog, Sokrates, vil det ikke være dig muligt at leve i Tavshed og Ro, naar du er gaet i Landflygtighed?» Men her kommer vi netop til det, som det er allervanskeligst at faa adskillige blandt jer til at indsé. Hvis jeg nemlig siger, at dette er at være ulydig imod Guden, og at det af denne Grund er mig umuligt at leve i Ro, saa vil I ikke tro mig, men antage, at mine Ord ikke er alvorligt mente. Og siger jeg paa den anden Side, at dette endogsaa er det største Gode for et Menneske, at tilbringe hver eneste Dag med Samtaler om Dyden og det andet, hvorom I stadig hører mig samtale her og prøve baade mig selv og andre, og at derimod et Liv uden Prøvelse ikke er værd at leve for et Menneske, ja, saa vil I endnu mindre tro mig, naar jeg siger dette. Det er nu alligevel i Virkeligheden saa, efter min Overbevisning, Athenaiere; men at faa Folk til at indsé det, er ikke let. Hertil kommer saa, at jeg ikke er vant til at mene om mig selv, at jeg fortjener noget ondt¹. Ja, før havde jeg Penge, saa vilde jeg foreslaa mig idomt en Pengebøde, saa stor som jeg nu kunde betale, for derved vilde jeg ingen Skade lide; men nu — ja, jeg har jo ingen; medmindre I da er villige til kun at dømme mig til at bøde saa meget, som jeg vel nok kan betale. Og jeg kan da maaske betale en Mine i Solvpenge: saa stor en Bøde foreslaar jeg mig altsaa idomt. — ²Men Platon her, Athenaiere, og Kriton og Kritobulos og Apollodoros vil have, at jeg skal foreslaa en Bøde paa 30 Miner, og de vil selv indestaa for Betalingen; altsaa foreslaar jeg da en Bøde af dette Beløb, og i disse Mænd vil I have Kautionister for Pengene, som I trygt kan forlade jer paa. —

III.

29. For en ikke ret lang Tids Skyld³, Athenaiere, vil I af dem, der gerne vil rive ned paa Staten, faa Ord og Skyld for, at I har myrdet Sokrates, en viis Mand; thi viis vil de naturligvis kalde mig, selv om jeg ikke er det, alle de, som gerne vil laste jer. Havde I altsaa tovet en kort Tid, vilde det, I her har tilstræbt, være kommet af sig selv; I ser jo nemlig, hvor gammel jeg er, at jeg allerede er langt henne paa Livets Bane og nær ved Døden. Dette siger jeg dog ikke til jer alle sammen, men kun til dem, der har domt mig til Døden; og til de selv samme siger jeg ogsaa følgende: Maaske tror I, Athenaiere, at jeg er

bleven fældet af Mangel paa saadanne Ord, hvorved jeg kunde have stemt jer gunstigt for mig, hvis jeg troede at burde gøre og sige alt muligt for at blive frikendt; men det er langt fra! Nej, naar jeg er blevet fældet, skyldes det ganske vist en Mangel, men sandelig ikke paa Ord, men paa Frækhed og Skamloshed og Lyst til at sige den Slags Ting til jer, som det vilde have været jer behageligst at høre, naar jeg nemlig græd og jamrede mig og gjorde og sagde meget andet, der efter min Mening vilde være mig uværdigt — netop saadan noget, som I er vant til at høre af de andre. Men lige saa lidt som jeg før troede, at jeg af Hensyn til Faren burde gøre noget som helst, der er en fri Mand uværdigt, lige saa lidt fortryder jeg nu at have fort mit Forsvar saaledes som jeg har gjort, men jeg vil langt hellere ligge i min Grav efter at have forsvaret mig paa denne Maade end leve efter et Forsvar af den anden Slags. Thi hverken for Domstolen eller i Krigen bør enten jeg eller nogen anden stræbe efter dette, at undgaa Døden for enhver Pris. Ogsaa i Slagene viser det sig nemlig tit, at Døden kunde man vel nok undslippe baade ved at kaste sine Vaaben fra sig og ved at give sig til bønligt at tigge sine Forfølgere om Skaansel; og der gives overhovedet i hver Slags Farer mange Midler, hvorved man kan slippe fra Døden, hvis man kan bekvemme sig til at gøre og sige alt muligt. Nej, dette er ganske vist ikke vanskeligt, Athenaiere, at løbe fra Døden, men fra Sletheden er det langt vanskeligere; for den løber raskere end Døden. Og nu er da jeg, eftersom jeg er langsom og gammel, blevet indhentet af det langsommere; mine Anklagere derimod, saasom de jo er dygtige og raske, af det hurtigere, Sletheden. Og jeg gaar nu bort herfra efter at være kendt skyldig til Døden af jer, men disse gaar herfra saaledes, at de af Sandheden er kendt skyldige i Slethed og Uretfærdighed; og jeg lader det bero ved den fældede Dom — og det samme gør de. Saaledes skulde det vel sagtens ogsaa gaa hermed, og jeg tror, det er i sin rette Orden.

30. Men om det, som Fremtiden vil bringe, har jeg Lyst til at give jer en Spaadom, I, som har domfældt mig; jeg staar jo ogsaa nu paa det Punkt, hvor Mennesker snarest kan spaa, naar de nemlig skal til at dø. Og jeg siger da, I Mænd, som har dømt mig til Døden, at der vil komme en Straf over jer straks efter min Dod, og det, ved Zeus, en langt sværere Straf end den Dødsstraf, I har idømt mig. Nu har I nemlig gjort dette i den Tro, at I derved vil slippe fri for at aflægge Regnskab for eders Liv; men i Virkeligheden vil I opnaa det aldeles mod-

satte derved, efter min Overbevisning. Tallet paa dem, der kræver jer til Regnskab, vil blive større (— dem, som jeg nu holdt tilbage, men I mærkede det ikke —), og de vil blive saa meget mere besværlige, som de er yngre, og I vil blive endnu mere vrede. Hvis I nemlig bilder jer ind, at I ved at slaa Folk ihjel vil kunne faa nogen til at holde inde med at laste jer, fordi I ikke lever rigtigt, saa tager I fejl; denne Maade at slippe fra det paa lader sig nemlig slet ikke bruge, lige saa lidt som den er hæderlig; men den anden er paa een Gang den hæderligste og letteste, den, ikke at slaa de andre ned, men at arbejde med sig selv paa, at man kan blive saa god som muligt. Efter at jeg altsaa har givet jer, som har domfældt mig, denne Spaadom, skilles jeg nu fra jer.

31. Men med dem, som har stemt for min Frifindelse, vilde jeg gerne tale om den Ting, der her er sket, medens Øvrighedspersonerne er beskæftigede¹, og forend jeg gaar hen til det Sted, hvor jeg skal dø, naar jeg er kommen derhen. Gør mig da den Tjeneste, I Mænd, at vente her saa længe; der er jo intet til Hinder for, at vi kan tale fortroligt med hinanden, saa længe det er os forundt. Jeg vil da forklare jer, hvem jeg anser for mine Venner, hvilken Betydning der vel skal tillægges det, som nu har ramt mig. Der er nemlig, Dommere (— for jer giver jeg vel det rette Navn, naar jeg kalder jer Dommere —), hændt mig noget forunderligt. Den varslende Stemme fra min Dæmon, som jeg plejer at høre, lod sig nemlig i hele min foregaaende Levetid stadig meget hyppigt høre, saaledes at den traadte mig hindrende i Vejen endogsaa ved ganske ubetydelige Ting, naar jeg agtede at gaa til noget, som ikke vilde være mig tjenligt; men nu har der jo her, som I selv kan se, ramt mig noget, som man kunde betragte og ogsaa virkelig betragter som det værste af alle Onder; og alligevel er Varselstegnet fra Guden ikke traadt mig hindrende i Møde, hverken da jeg i Morges tidlig vilde gaa ud hjemme fra, ej heller da jeg skulde til at træde op for Domstolen her, ikke heller paa noget Punkt i min Tale, naar jeg vilde til at sige noget. Og dog har det ved mange andre Lejligheder, naar jeg talte, standset mig midt i Talen; men nu ved denne Sag har det ikke gjort mig Modstand paa noget Punkt, hverken ved noget, jeg vilde gøre, eller noget, jeg vilde sige. Hvad antager jeg da nu er Grunden hertil? Det skal jeg sige jer: det lader nemlig til, at det, som her har ramt mig, har været noget godt, og det er ikke muligt, at vi kan have Ret i vor Mening, saa

mange vi er, som mener, at Døden er noget ondt. Jeg har faaet et vægtigt Bevis paa dette; det er nemlig utænkeligt, at det vante Varselstegn ikke skulde være traadt mig i Vejen, hvis jeg ikke var ved at gaa til noget godt.

32. Og lad os saa ogsaa paa følgende Maade betænke, at der er stærk Grund til at antage, at det er noget godt. Det at være død maa jo nemlig være eet af to: enten bestaar det i noget saadant, som at den døde er et fuldstændigt intet og ikke har nogen Fornemmelse af noget som helst, eller ogsaa er det, saaledes som man plejer at sige, en Slags Stedforandring og Omflytning for Sjælen fra den Plads, hvorpaa vi her lever, til en anden Plads. Og hvis det nu for det første er en Udslukning af Bevidstheden og ligesom en Søvn, naar man sover saaledes, at man ikke engang har noget Drømmesyn, saa turde vel Døden være en vidunderlig Vinding. Jeg har nemlig den Tro, at hvis En skulde udvælge denne Nat, i hvilken han sov saaledes, at han ikke engang havde et Drømmesyn, og saa stille de andre baade Nætter og Dage i sit eget Liv op til Sammenligning med denne Nat og derpaa efter Overvejelse sige, hvor mange Dage og Nætter han havde levet bedre og behageligere i sit Liv end denne Nat — ja, saa tror jeg, at ikke blot ethvert jævnt almindeligt Menneske, men selve den store Konge¹, vilde finde, at disse var snart talte i Modsætning til de andre Dage og Nætter. Hvis altsaa Døden er noget af den Slags, regner jeg for min Del den for en Vinding; thi hele Evigbeden synes jo paa denne Maade slet ikke at være mere end een Nat. Men hvis paa den anden Side Døden er noget saadant som at rejse bort herfra til et andet Sted, og det er sandt, som man siger, at dér er virkelig alle de døde, hvilket større Gode end dette kan der vel saa tænkes, Dommere? Hvis man nemlig ved sin Ankomst til Hades's Rige, efter at man er sluppen bort fra disse Folk her, der kalder sig Dommere, vil træffe dem, der i Sandhed er Dommere — netop dem, der siges at holde Dom dér, Minos og Rhadamanthys og Aiakos og Triptolemos² og alle de andre blandt Halvguderne, som har været retfærdige i deres Levetid — mon saa den Rejse vilde være til at foragte? eller fremdeles at træffe sammen med Orfeus og Musaios³ og Homeros og Hesiodos — hvor meget vilde mangen en af jer ikke give for det? Jeg vil i alle Fald gerne være død mange Gange, hvis dette er sandt; for mig vilde nemlig Underholdningen dér ogsaa være magelos herlig paa den Maade, at jeg, saa ofte jeg traf paa Palamedes og Aias Telamons Søn⁴ og hvem af de gamle der ellers har mistet Livet ved en

uretfærdig Dom, kunde sammenligne min egen Skæbne med deres: det vilde, antager jeg, være ganske fornøjeligt. Og saa det allerstørste, at tilbringe Tiden med at prøve og eftersé dem dér ganske ligesom dem her og se, hvem af dem der er viis, og hvem der nok bilder sig det ind, men ikke er det, hvor meget vilde man ikke give for det, Dommere? som f. Eksempel at prøve ham, der førte den store Hær imod Troja¹, eller Odysseus eller Sisyfos eller — ja, man kunde jo nævne utallige andre baade Mænd og Kvinder, som det vilde være en umaadelig Lyksalighed at samtale med dér og omgaas dem og prøve dem. I ethvert Fald slaar man ganske sikkert ikke Folk ihjel dér for denne Tings Skyld; foruden at nemlig de dér i alle andre Henseender er lykkeligere end dem her, saa er de nu ogsaa for Resten af Tiden udødelige — hvis da ellers det, som man siger, er sandt.

32. Men ogsaa I, Dommere, bør være ved godt Haab overfor Døden og navnlig have denne ene Sandhed i Tanke, at der ikke kan times en god Mand noget ondt, hverken mens han lever eller efter hans Død, og at hans Ve og Vel ikke forsømmes af Guderne. Heller ikke det, som nu er hændt mig, er Tilfældets Værk, men for mig staaer dette klart, at nu var det det bedste for mig at være død og befriet fra Livets Besvær. Derfor var det ogsaa, at Varselstegnet ikke paa noget Punkt holdt mig tilbage, og derfor er jeg for min Del slet ikke vred paa dem, som har stemt for min Dodsdom, og paa mine Anklagere. Skont — det var jo rigtignok ikke med denne Tanke, at de domte mig til Døden og anklagede mig, men i den Tro, at de gjorde mig Skade: dette kan man med Feje dadle dem for.

Kun dette ene vil jeg bede dem om: naar mine Sonner er blevne voksne, hævn jer saa paa dem, I Mænd, ved at plage dem ganske paa samme Maade, som jeg plagede jer, hvis I mener, at de stræber efter Penge eller noget andet fremfor Bravhed og Dygtighed, og hvis de bilder sig ind at være noget, skont de intet er; skam dem saa ud, ganske ligesom jeg gjorde ved jer, fordi de ikke tragter efter det, de bør, og fordi de bilder sig ind at være noget, skont de intet er værd. Og hvis I gør dette, vil jeg dermed have faaet min fortjente Løn af jer, baade jeg selv og mine Sonner.

Naa, nu er jo Tiden kommen, da vi skal gaa herfra, jeg til Døden, I til Livet; men hvem af os der gaar til den bedste Lod, det er skjult for enhver undtagen Guden.

Oplysninger.

En kortfattet, smuk Skildring af Sokrates's Personlighed og Virksomhed er givet af Prof. Høffding i Afhandlingen »Sokrates« (Studentersamfundets Smaaskrifter Nr. 40), hvortil jeg her henviser. Om hans Anklage og Domfældelse bemærker jeg følgende. Retsforhandlingen fandt Sted i Foraaret 399; det var kun fire Aar, siden Athen havde gennemgaaet frygtelige Kriser, den ulykkelige Slutning paa Krigen med Peloponnesierne og det derefter følgende rædsomme Oligarchherredømme under de 30 Tyranner. Da den demokratiske Forfatning var bleven genindført 403, begyndte man med de bedste Forsætter om at føre et nyt og bedre Liv end tidligere. En Hovedgrund til Statens Vanskæbne i den nærmest foregaaende Tid mente man at finde i den Opløsning af gammel Tro og Moral, som i Athens Velmagtsdage havde fundet Indgang, navnlig hos den yngre Slægt, under de gudsfornægtende Filosofers og de sofistiske »Dyds- og Visdoms«læreres Paavirkning; Redning var kun at finde i en Tilbagevenden til den gamle Enfold og strenge Tugt. Denne Lære havde Aristofanes og andre Komikere allerede gennem mange Aar prædiket for det store Publikum i Theatret; i samme Tone stemmede visse præstelige Retninger ind; og nu, da Ulykkerne var i saa frisk Minde, var der sikkert overmaade mange brave Borgere, som delte disse Anskuelser. Denne Stemnings Tilstedeværelse i Athen har utvivlsomt virket meget med til, at S. i det hele kunde blive sat under Anklage, og øvet en afgørende Indflydelse paa, at hans Sag fik det Udfald, den fik. Thi S. var nu engang for en overmaade stor Del af Athenaierne kommen til at staa som en fremragende Repræsentant for de moderne, nedbrydende Retninger; saaledes havde først Aristofanes fremstillet ham i »Skyerne«, og den Mening havde trofast holdt sig siden. Det fulder os noget vanskeligt nærmere at forklare, hvorledes denne mærkværdige Miskendelse af Manden har kunnet komme op og fæstne sig; thi det Billede, som Platon og i det væsentlige ogsaa Xenofon har tegnet os af ham, og hvorefter vi nu dommer om hans Væsen, viser os ham i

det helt modsatte Lys. Han var en from Dyrker af Guderne, særlig Apollon, saa godt som nogen anden Borger, og med Spekulationer af Anaxagoras's Art havde han aldrig befattet sig; han stillede sig i den skarpeste Modsætning til Sofisterne, naar disse hævdede den enkelte, selviske Subjektivitets Krav paa at opstille sig selv som Højesteret baade paa Erkendelsens og Ethikens Omraade. Men ligesom Sofisterne diskuterede og disputerede han rigtignok om alt i Menne-skelivet, og det var ikke enhvers Sag at trænge bag ved det ydre Skin, hvori han kunde ligne dem, og se den dybe Grundforskæl mellem ham og dem; og der maa i det hele i hans ydre Optræden have været mere, end vi vel nu kan erkende, som har kunnet fremkalde dette Føjsyn paa ham: om dets fak-tiske Tilstedeværelse kan der ingen Tvivl være. Hertil kom, at man ogsaa be-tragtede ham som i Hjertet fjendsk mod Statens demokratiske Forfatning, hvis Opretholdelse nu mere end nogensinde ellers var en Hjertesag for Athenaierne; og en Beundrer af Demokratiet har S. visselig heller ikke været, selv om han loyalt bøjedet sig for de Statslove, Demokratiet havde skabt; man huskede ham sikkert hans Udtalelse om, »at det var taabeligt at indsætte Øvrighedspersoner, som var valgte ved Lodkastning; ingen vilde jo bruge en Styrmand eller Archi-tekt, som var valgt paa den Maade, og dog var den Skade, disse Folk kunde gøre, langt ringere end den, en af Statens Styrere kunde volde, naar Loddet havde truffet den urette Mand«. En Ting, som man ogsaa lagde S. meget til Last, var, at Alkibiades og Kritias i sin Tid havde hørt til den Kres, som havde sluttet sig om ham; ingen af alle Demokratiets Mænd havde slaaet Staten værre Saar end Alkibiades i sin ubegrænsede selviske Tragten efter Magt og Indflydelse, ingen af Demokratiets lumske Fjender havde huseret blodigere end Kritias, da han var bleven de 30 Tyranners Forer; og da man nu engang ikke kunde lide S. og nærrede Mistanke til ham, satte den Mening sig let fast, hvor uretfærdig den end var, at disse Mænds onde Egenskaber var udviklede ved deres Omgang med S. Endelig havde S. paadraget sig personligt Fjendskab hos sær-deles mange; naar han vilde vække og ans pore dem til at vinde en sand Er-kendelse og arbejde paa »Dyden«, maatte han begynde med at vise dem deres store Mangelfuldhed og tvinge dem til selv at se den; og at blottes saaledes for sig selv og andre var der mange som ikke taalte.

Der var da Udsigt nok til med Held at kunne gennemføre en Klage mod S., naar nogen vilde prøve derpaa, særlig da, naar man vilde holde den paa det meget vage Omraade af Gudsfor nægtelse og Ungdomsfordærvelse og undgaa at komme ind paa mere positive Ting. Noget lod der sig altid sige imod ham, og mange var tilbøjelige til at tro det værste om ham. Saa kom da ogsaa An-klagen, netop i denne vage Form. Hovedklageren var en vis Meletos, som skal have været Digter, vistnok en ganske ubetydelig Person; bag ved ham stod Ta-leren Lykon, som vi heller ikke veed noget nærmere om, og fremfor alt Garve-ren og Politikeren Anytos. Denne havde vist sig som en trofast Demokrat og ved Siden af Thrasybulos virket ivrigt for Demokratiets Genoprettelse 403, og det var sikkert hans Indflydelse og Anseelse, der skadede S. mest; han synes for øvrigt at have været et middelmaadigt Gennemsnitmenneske; S. skal have fornærmet ham personlig ved at bebrejde ham, at han ikke sørgede godt for

sin Søns Opdragelse. Klagen blev indgiven til vedkommende Archont (Kongen), og Sagen fik det bekendte Udfald, da den kom for Folkedomstolen (Heliasterne).

Vi har her den Forsvarstale, S. har holdt for sig overfor Domstolen, i hans store Discipel Platons Gengivelse; han har vistnok skrevet Skriftet temmelig snart efter selve Begivenheden. Et stenografisk Referat af S.'s virkelige Tale er det naturligvis ikke; men at Platon i det hele har søgt at gengive Hovedtankerne i og hele Charakteren af den Tale, S. virkelig har holdt, kan vel næppe betvivles, om end meget ved Formen i det enkelte, maaske ogsaa visse enkelte Tanker, kan skrive sig fra Platon selv.

»Apologien«, som Platons Skrift kaldes, indeholder 3 Taler. Den første og længste er Sokrates's Forsvarstale imod Meletos's Anklagetale. Efter dens Slutning er Spørgsmaalet om den Anklagedes Skyld eller Uskyld bleven afgjort ved Afstemning af Dommerne, og S. blev med en forholdsvis ringe Stemmerflerhed kendt skyldig. Herefter kom det til en ny Forhandling, da det gjaldt om at bestemme den Domfældtes Straf; for den Forbrydelse, hvorfor S. var bleven dømt, var der nemlig ikke fastsat nogen bestemt Straf ved Lov, og i alle Sager, hvor noget saadant var Tilfældet, skulde der finde en Efterforhandling Sted om Straffens Fastsættelse. Den foregik da paa den Maade, at Anklageren først fremsatte sit Straffeforslag; derefter gjorde den Domfældte sit Modforslag; Dommerne yalgte derpaa ved Afstemning mellem de to fremsatte Forslag, og det gjaldt derfor for Anklageren om at være rimelig i sin Fordring, for den Domfældte om at være rimelig i sit Tilbud, da Dommerne ellers plejede at gaa over paa Modpartens Side. Meletos androg paa Dødsstraf; S. erklærede derefter (i den 2den Tale), at hvis han skulde foreslaa sig dømt til noget, som virkelig svarede til hans Fortjeneste, vilde det blive: offentlig Bespisning i Prytaneion; men han endte med at foreslaa en Bøde paa 1 Mine i Sølvpenge — et Forslag, som han dog paa sine Venners Opfordring forandrede saaledes, at Bøden sattes til 30 Miner. Hans Maade at tage Sagen paa ved denne Forhandling forbitrede Dommerne saaledes, at selv mange af dem, der før havde stemt for hans Frifindelse, nu stemte paa Dødsstraf for ham. Efter at denne Straf var bleven vedtaget, holdt han, før han blev ført bort fra Domsstedet til Fængslet, den 3dje Tale, en Slutningshenvendelse til Dommerne, først til dem, der havde dømt ham til Døden, derefter til dem, som havde frikendt ham.

S. 1. — ¹) d. v. s.: »de havde nær faaet endogsaa mig selv til at tro, at jeg virkelig var den Forbryder, de i deres Anklagetaler vilde gøre mig til«. Ordene indeholder en (ironisk) Anerkendelse af, at Anklagerne har talt dygtigt, at sige efter den Maalestok, Folk i Almindelighed plejede at anlægge paa Rets-taler, ved hvilke det gjaldt mere om at overtale end at overbevise Dommerne.

S. 2. — ¹) »At sætte pæne Taler sammen« er netop det, som de attiske Ynglinge lærte hos Sofisterne, der underviste dem i Veltalenhed og gjorde dem »farlige til at tale«, ligesom de selv var. Til disse sofistisk dannede »Talere« har ogsaa Sokrates's Anklagere hørt. — ²) Det er netop karakteristisk for Sokrates, at han altid søgte til de Steder, hvor mange Mennesker plejede at samles; Sofisterne, der tog Betaling for deres Undervisning, gjorde lige det omvendte. — ³) »en Fremmed« betegner her snarere en Mand fra en anden

græsk By, hvor man talte en fra den attiske forskellig Dialekt, end en Ikke-Græker. I den store Handelsby Athen, hvor der boede mange Fremmede, og som besøgte af mange Fremmede, hændte det vel ikke saa sjældent, at man fik saadanne Folk at høre ved Retsforhandlinger. — ¹⁾ I Klagen sammenblendes forskellige Ting. Grublerierne over Tingene i Naturen, som her endda betegnes i stærkt overdrevne Udtryk, var særlig den ioniske naturfilosofiske Skoles Sag, hvis sidste betydelige Mand, Anaxagoras fra Klazomenai i Ionien, havde virket i Athen i Tiden før den peloponnesiske Krig; hermed befattede Sofisterne sig i Reglen ikke; at »gøre den svagere Sag til den stærkere«, d. v. s. ved snildt opfundne og med Veltalenhedens Kunst fremsatte Argumenter at stille en mindre god Sag i et godt Lys og hjælpe den til Sejr, var det, som den store Sofist Protagoras og efter ham Sofisterne i Almindelighed lovede at lære deres Disciple ved deres Undervisning i Veltalenhed. Sokrates havde intet at gøre med nogen af Delene; men allerede Aristofanes havde dog i sin Komædie »Skyerne« fra Aar 423 gjort ham til Repræsentant for begge Dele, og den samme Misforståelse af ham var indgroet hos en stor Del af Athenæerne — og ganske sikkert havde Komikerne ikke ringe Skyld deri.

S. 3. — ¹⁾ Foruden Aristofanes, hvem S. vel snarest tænker paa, havde ogsaa flere andre Komædiedigtere angrebet S. paa lignende Maade. Men efter sin Udtalelse her synes S. ikke at lægge videre Vægt paa disse Angreb; de har for ham ikke staaet som udsprungne af Hadskhed og Bagvadskelslyst, men som blot kaade Løjer, som det ikke var værd at tage videre alvorligt (— denne Betragtningssmaade af den gamle Komædies Angreb synes i det hele at have været gennemgaaende, og deraf kan dens mærkelige Frisprog forklares —). Derfor bryder han sig ikke om at drage disse Digtere, som han jo let kunde faa fat paa, til Ansvar; derimod vilde han gerne have dem draget frem, som af Ondskab har bagvadsket ham; men det er umuligt, fordi de skjuler sig saa godt, at han end ikke kender Navnet paa nogen af dem.

S. 4. — ¹⁾ S. taler her sikkert ironisk; efter Xenofons Forsikring erklærede han det ligefrem for Taabelighed at befatte sig med den Slags Grublerier og mente, at en virkelig Viden om saadanne Ting var umulig at naa. Men derfor kan han jo godt her spøgende antage, at en saadan Viden var mulig, og erklære, at han i saa Fald vilde respektere den, ligesom han respekterer al virkelig Viden; og dertil kan han saa (ligeledes spøgende, som de stærke Udtryk viser) knytte Ønsket om, at han aldrig maa blive anklaget for noget saa slemt som Foragt for Viden (hvis en saadan Anklage i det hele var mulig), tilmed af en Person som Meletos. — ²⁾ Meningen er: »Men det kan I naturligvis ikke; og saa vil I deraf o. s. v.« — ³⁾ Den hele Skildring af disse Mænds Færd, saavel som Tonen i hele Kapitlet og særlig Slutningsordene, viser, at S. ogsaa her taler ironisk. De tre nævnte Mænd var de berømteste af de Sofister, som endnu levede paa den Tid, da S. blev anklaget; Protagoras var da allerede død og nævnes derfor ikke med. Euenos er lidet bekendt og har været ganske ubetydelig; det er ret betegnende, at han kun tog 5 Miner (ca. 350 Kr.) for sin Undervisning, medens Protagoras o. a. tog 100 Miner. — ⁴⁾ Kallias hørte til en attisk Adelsfamilie, der havde besiddet umaadelige Rigdomme gennem mange

Slægtled; men den her nævnte K. satte det altsammen overstyr, navnlig paa Sofister og andre Fremmede, hvoraf hans Hus altid var overfyldt.

S. 5. — ¹⁾ dette Navn, d. e. »den Vise«, eller »Sofisten«.

S. 6. — ¹⁾ Demokratiet blev styrtet i Athen ved Slutningen af den ulykkelige peloponnesiske Krig, og en oligarchisk Regering, de 30 »Tyranner«, blev indsat. Under disses grusomme Herredømme maatte mange af Demokraterne fly ud af Landet; men de samlede sig da under Thrasybulos og andre, tiltvang sig Hjemkomst ved Krig og styrtede Tyrannerne Aar 403. — ²⁾ Pythia, Orakelforkynderen i Apollons Tempel i Delfoi.

S. 7. — ¹⁾ Sokrates's Ed »ved Hunden« er udsprungen af den Sky for at nævne Guddommens Navn ved saadanne Forsikringer i jævn daglig Tale, som fandtes og findes hos mange; i Stedet for Guddommens Navn sættes da Navnet paa en ligegyldig Ting eller endog et meningsløst Ord, tit saaledes, at det ved sin Klang minder om Guddomsnavnet; smlgn. morbleu = par la mort de Dieu; Potzslapperment = bei Gottes Sakrament o. s. v. — ²⁾ S. sammenligner sikkert sin Omflakken med Odysseus's nøjsommelige Færd. — ³⁾ Dithyramber var lyriske Festsange (Kantater), der blev afsungne af Chor, særlig til Ære for Dionysos.

S. 9. — ¹⁾ »paadrager mig Uvilje«, nemlig hos Dommerne, der nu hører ham tale; idet han altsaa fornærmer dem ved sin Tale her, som ganske ligner hans sædvanlige Tale, bliver denne Omstændighed et Bevis paa, at han har talt sandt, naar han har vist, at det netop er ved den Slags frimodig Tale, han har fremkaldt det almindelige Had imod sig.

S. 10. — ¹⁾ Ved Retsforhandlingen for en attisk Domstol kunde den Part, der talte, stille Spørgsmaal til Modparten, og denne var da efter Loven forpligtet til at svare; derimod maatte han ikke uden saadan Opfordring afbryde Taleren. S. gendriver da i dette Kapitel i en saadan Samtale det første Punkt i Meletos's Klage paa den Maade, at han tvinger Meletos til at erklære det for sin Mening, at S. alene fordærver de unge, medens alle andre gavner dem; Meletos tør nemlig ikke svare andet end ja paa ethvert af de Spørgsmaal, hvorved Sokrates efterhaanden udvider Kresen af dem, der maa antages at gavne Ungdommen, da han dels er bange for at støde dem, S. nævner, først og fremmest Dommerne og Tilhørerne, dels er ude af Stand til at angive nogen Grund for at statuere en Forskel mellem de Klasser af Folk, S. efterhaanden nævner, hvorefter det maaske om nogen kunde antages, at de ikke gavnede Ungdommen. S. selv bliver altsaa alene tilbage som den, der fordærver Ungdommen; men dette er jo saa urimeligt i og for sig, at, naar M. nødes til at hævde dette for at kunne holde sin Klage opret, maa Klagen falde sammen i sig selv. Charakteristisk for S.'s hele Maade at gendrive M. paa baade her og i de følgende Kapitler er Gendrivelsens rent logiske Præg — et mærkeligt Udslag af hans Tro paa den logisk vundne Erkendelses Almagt; kan han blot bevise, at M., naar han vil opretholde sin Klage, nødvendigvis maa føres ind i logiske Modsigelser og Meningsløsheder, saa betragter han dermed Klagen som fældet; paa de reale Forhold, hvorom Klagepunkterne har handlet, indlader han sig ikke ved denne Gendrivelse — men ganske vist nok i de øvrige Partier af sin Tale. —

2) Mændene her, d. v. s. Dommerne; men S. undgaaer med Vilje hele Talen igennem at kalde dem Dommere; om Grunden dertil se Kap. 31.

S. 11. — 1) S. gendriver her det første Punkt i Meletos's Anklage paa en ny Maade, idet han gennem et logisk Ræsonnement tvinger M. til at indromme, at, hvis S. fordærver de unge, kan det i alle Fald kun være ufrivilligt, og i saa Fald er M. ikke berettiget til at rejse offentlig Anklage imod ham — i alle Fald efter S.'s Mening; om Paastanden er holdbar, kan der vel være Spørgsmaal.

S. 12. — 1) I Kap. 14 gaar S. over til at gendrive det andet Punkt i Meletos's Klage, Paastanden om, at S. ikke tror paa Statens Guder eller Guderne i det hele taget (thi i Virkeligheden bliver dette det samme); men han sætter straks fra Begyndelsen af dette andet Punkt i nøjeste Forbindelse med det første, og det med fuld Føje; thi naar der bestaar en nøje Forbindelse mellem de to Punkter, og det første Punkts Uholdbarhed er bevist, er dermed allerede det andet Punkts Holdbarhed gjort i højeste Grad tvivlsom. Imidlertid trænger det dog til en særlig Gendrivelse, og den var jo ogsaa lovet fra Begyndelsen af. Gendrivelsen af det andet Punkt føres nu i det første Stykke af Kapitel 14 paa den Maade, at S. viser, at Meletos, idet han opstiller denne Paastand om S., at han slet ikke tror paa Guder, sandsynligvis har begaaet en (uforsætlig eller forsætlig) Forveksling af S. med Anaxagoras; og Hensigten med hele dette Stykke, som maaske snarest skyldes Platon selv, er sikkert hovedsagelig den: grundigt at nedslaa den almindelig udbredte Mening om, at S. nærrede sunne Anskuelse som den for Atheisme anklagede og derfor fra Athen forviste Anaxagoras og i det hele syslede med Grublerier om »Tingene i Luften og under Jorden«. — 2) Det er klart, at saaledes kunde dette Spørgsmaal ikke stilles uden ud fra den Forudsætning, at S. virkelig troede paa Solen og Maanen (Helios og Selene) som Guder. Men har han da virkelig gjort dette? Ja, der kan ingen Tvivl være om, at hvis man havde spurgt S., om han troede paa Helios og Selene, vilde han have hævdet, at han lige saa fuldt troede paa dem som paa Zeus, Apollon, Artemis og de andre Guder, med hvilke hine jo stod i lige Række. Vi har udtrykkelige Vidnesbyrd om, at han ærede og dyrkede Apollon og andre Guddomme, og hans nærmeste Disciple har opfattet denne hans Gudsyndelse som ærlig ment, ikke som tom Vedhængen ved gamle Former. Sagen er den, at Forestillingen om en »Theos«, en altomfattende Guddomsmagt, som hos Grækerne er opkommen længe for Sokrates's Tid, i deres Bevidsthed meget let kan forenes med Troen paa Polytheismens mange Enkeltguder, der repræsenterer forskellige Sider af denne Guddomsmagt; hos de mere dannede, som S., træder blot Troen paa Enkeltguderne mere i Skygge for Troen paa Theos, medens det omvendte er Tilfældet hos de mindre dannede. Paa de mange uværdige Fabler om Enkeltguderne, som den græske Mythologi havde dannet, har S. naturligvis ikke troet, lige saa lidt som de øvrige dannede Grækere, af hvilke jo allerede Pindar og Aischylos ligefrem havde voget at bekæmpe dem; men selve Gudforestillingerne, holdte i en temmelig taaget Almindelighed, har han ikke fundet Anledning til fornægte — saa meget mindre, som det jo slet ikke var hans Sag at indlade sig paa videregaaende Spekulationer over disse Spørgsmaal, da hans Interesse gik i ganske andre Ret-

ninger. For saa vidt maatte det vel endogsaa være lettere for ham at tro paa Helios og Selene end paa Zeus og Apollon, fordi hine Gudeskikkelser ikke var omrankede af den Mythekres, som disse havde, men holdt sig mere i det dunkle. Naar S. for øvrigt her vælger at nævne Helios og Selene i Stedet for at nævne f. Eks. Zeus og Apollon, som M. dog maaske vilde have følt mere Betænkelighed ved at nægte at S. troede paa (saa at S. altsaa næsten synes at lægge Sagen bedst tilrette for M. ved at nævne hine), saa er Grunden hertil ene den, at han netop derved bedst kan opnaa, hvad han vil, at præcisere Forskellen mellem sig og Anaxagoras og tilbagevise den almindelige Sammenblanding af sig og ham, idet det var vitterligt for enhver, at A. netop særlig havde nægtet disse Væseners Guddommelighed og erklæret dem for rene Naturting; Solen, sagde han, var en glødende Klump, og Maanen havde Bjerge og Kløfter og Boliger ligesom Jorden.

S. 13. — ¹⁾ paa Orchestra. Hvorledes dette Sted skal forklares, er meget usikkert. Nogle har opfattet Orchestra efter dets sædvanlige Betydning som Navnet paa den Plads i Theatret, paa hvilken Choret og (efter de nyeste Undersøgelser ogsaa) Skuespillerne optraadte; og man har da tænkt paa, at der sigtedes til Skuespil (Tragedier), hvori Anaxagoreiske Læresætninger kom frem, saaledes som oftere hos Euripides, saaledes at enhver kunde »tilkøbe« sig disse Lærdomme blot ved at købe en Plads i Theatret og høre paa disse Skuespil. Men man maa saa forudsætte, at der (i Henhold til Udtrykket: »om det gaar meget højt«) har kunnet være Tale om vekslende Theaterpriser ved de forskellige Lejligheder og efter de forskellige Pladser (at der, saa at sige, ogsaa har været Billetsjoveri ved Theatret i Athen), og dette kan ikke godt forliges med, hvad vi ellers veed om Forholdene ved Adgangen til Theatret. Andre har ment, at Orchestra her betegnede en Plads paa Torvet, og at der dér udstilledes Bøger til Salg; man maatte da nærmest tænke paa en Antikvarhandel, hvor man kunde købe ganske korte Excerpter af Anaxagoras's Skrifter med nogle af hans mest fremtrædende Læresætninger, da Papiret paa hin Tid var meget dyrt, og man ellers ikke (og det kan være vanskeligt nok endda) kan forklare sig den lave Pris (70 Øre) for en saadan Bog, tilmed da denne Pris betegnes som meget høj. Udtrykket »købe« passer ganske vist bedst til den sidste Forklaring. — ²⁾ Her begynder den anden Gendrivelse af Klagens andet Punkt (indtil Kap. 15 Slutning), idet S. viser, at Meletos's Paastand (naar han siger, at S. ikke tror paa Guder, men nok paa dæmoniske Ting) involverer en drøj Selvmods sigelse, som M. oven i Købet maa have været sig fuldt bevidst, saa at det er en Frækhed af ham, at han har povet at komme med denne Paastand og troet at kunne narre Dommerne dermed, idet de ikke mærkede Selvmods sigelsen. — ³⁾ Dæmoner. Hos Homer anvendes Ordene »daimon« og »theos« om Guddommen og de enkelte Guder uden nogen væsentlig Forskel; hos Hesiodos er »Dæmoner« en Slags lavere Guddomsvæsener, der staar midt imellem de egentlige Guder og Heroerne, og saaledes opfatter i det hele den følgende Tid dem. Forestillingen om dem har sikkert øvet Indflydelse paa Udviklingen af den christelige Forestilling om Englene, selv om den ogsaa har orientalsk Grund.

S. 14. — ¹⁾ Meletos vilde maaske nok benægte, at denne Forskel var ligegyldig, men S. har alligevel Ret til at sige saaledes; thi den er virkelig

ligeegyldig, naar blot Dæmonerne anerkendes som Guder eller »Børn af Guder«, idet disse Guder jo dog kun kan være de gamle, velbekendte Guder eller deres jævnbyrdige, som til enhver Tid kan optages i den bestaaende Gudekros. — ²⁾ ved Forundersøgelsen. For en Retssag nemlig kom ind for Heliastomstolen, der kun havde at afgøre Spørgsmaalet om Skyld eller Uskyld, gennemgik den en Forundersøgelse hos den Øvrighedsperson, hvem det efter dens Beskaffenhed tilkom at indføre den for Domstolen i Følge de herom gældende Regler; her afgjordes alle de egentlige juridiske Spørgsmaal, der knyttede sig til Sagen, og her samlede alle dens Dokumenter, som senere skulde forelæses Dommerne, altsaa først og fremmest Anklagerens beedigede Klageskrift, til hvilket der her særlig sigtes. — ³⁾ Hermed betragter S. Meletos som færdig. I de følgende Kapitler giver S. nu en udførlig Begrundelse af, hvorfor han har maattet og, hvis han vedbliver at leve, fremdeles maa drive den Syssel, han tidligere har skildret (Kap. 16—17), og paaviser dens Betydning for Staten (Kap. 18); endvidere viser han, hvorfor han netop har maattet drive den paa den Maade, han har gjort, d. v. s. udelukkende ved privat Henvendelse til de enkelte, ikke ved offentlig Optræden i Statslivet (Kap. 18—21 Beg.); derefter viser han, at, skønt han snaledes er gaaet til de enkelte, er han dog aldrig optraadt som Lærer for dem og derfor heller ikke kan bære Ansvar for, om nogle af dem, der har været i Omgangsforhold med ham, har opført sig slet (— dette er særlig rettet mod den Beskyldning, som Anklagerne sikkert har fremhævet stærkt, at Alkibiades og Kritias er blevne saa slette, som de har været, under hans Paavirkning —), og han paaviser endnu engang, hvad der alene er Grunden til, at Ungdommen har søgt hans Omgang (Kap. 21—22 Beg.); endelig anføres et sidste afgørende Bevis for, hvor slet Meletos's Anklage er, nemlig det, at han ikke har kunnet faa en eneste af dem, der naturligt var kaldede dertil, til at optræde som Vidne for sig (Kap. 22).

S. 15. — ¹⁾ Der sigtes til Stedet i Iliadens 18 B., V. 70 ff. — ²⁾ Vanæren, nl. ved at forlade Pladsen. — ³⁾ Paa de her nævnte tre Steder havde S. været med og kæmpet som tapper Soldat under den pelop. Krig. Potidaia var en korinthisk Koloni paa Makedoniens Kyst; den hørte til Athens Forbunds-fæller, og dens Frafald fra Forbundet var en af de Ting, som gav Stødet til den pelop. Krig. Athenaierne maatte belejre den til Lands og til Vands i hele to Aar; S. var med ved den farlige og besværlige Belejring og skal her have reddet Alkibiades's Liv. Ved Amfipolis, en athenaisk Koloni i Thrakien, som Spartaneren Brasidas havde erobret, stod 422 det store Slag, hvori Kleon og Brasidas faldt. Delion var et Apollonstempel i Boiotien, hvor Athenaierne 424 led et svært Nederlag mod Spartas Forbunds-fæller Boioterne; S. skal dér have udvist stor Kækhed og Besindighed under Tilbagetoget.

S. 18. — ¹⁾ Sokrates's »Daimonion« er ikke at forklare som det, vi kalder »Samvittighedens Stemme«, da denne jo kun afholder Mennesket fra det, som er moralsk forkasteligt; men det er en Evne til forud at ane, hvad der vil blive til Ulykke for En, saa at man derved afholdes fra at gaa dertil.

S. 19. — ¹⁾ Det attiske Folk var delt i 10 Stammer, hvoraf hver stillede 50 Medlemmer til de 500's Raad. Hver Stammes 50 Raadsherrer havde i $\frac{1}{10}$ af

Aaret (35 eller 36 Dage, da Aaret var et Maaneaar paa 354 Dage) Prytanforretningerne og kaldtes i den Tid Prytaner, d. v. s. de dannede det staaende Udvalg af Raadet, der var samlet daglig i den runde Kuppelbygning Tholos paa Torvet og besøgte alle løbende Forretninger under Ledelse af en daglig veksellende Formand (Epistates). De skulde ogsaa samle det hele Raad til Møde i Raadhuset hver Dag undtagen Festdagene og visse »Ulykkesdage« og bestemme, hvad det skulde behandle i hvert Møde; Bestemmelsen derom maatte træffes ved en Afstemning mellem Prytanerne, som lededes af Epistaten. De skulde fremdeles sammenkalde baade de regelmæssige og de ekstraordinære Folkeforsamlinger, der forefaldt i deres Funktionstid, og efter visse Regler forelægge dem, hvad der skulde forhandles. Sokrates skal have været Epistates paa den Dag, da den Forhandling, hvortil der i de næste Ord sigtes, fandt Sted (— han var ikke nogen dygtig Epistates, da han efter et Sted i Platons Gorgias p. 474 A ikke forstod at lede Afstemningen —). Det var, da man havde faaet Efterretningen om Søslaget ved Arginussai 406, hvor Athenaiernes 10 Feltherrer vel havde vundet en glimrende Sejr over Spartanerne, men enten havde forsømt eller paa Grund af Storm ikke formaat at optage de faldne og redde de skibbrudne Folk. Herover rejste der sig en heftig Forbitrelse mod dem i Athen, og efter en tumultuarisk Forhandling i Prytanforsamlingen, Raadet og Folkeforsamlingen, hvorved de almindelige Retsregler krænkedes (særlig den Regel, at hver Mands Sag skulde behandles for sig), blev de 6 af Feltherrerne (Platon siger unøjagtigt 10), som var komne til Athen, dømt til Døden og henrettede. — ²) Den hurtige Retsforfølgning anvendtes mod vitterlige og til øjeblikkelig Straf modne Forbrydere og bestod deri, at man enten slæbte Forbryderen hen for vedkommende Øvrighedsperson eller førte Øvrighedspersonen hid og lod ham gribe Forbryderen, paa hvem da Straffen (sædvanligvis Dødsstraf) udførtes uden videre Retsforhandling og Dom.

S. 20. — ¹) Herved og ligeledes ved det følgende karakteriserer S. skarpt sin Optræden i Modsætning til Sofisternes: disse er virkelig Lærere, idet de dels ligefrem paantager sig at give Undervisning, dels kræver Betaling af dem, som vil være deres Disciple, og udelukker de andre, som ikke vil eller kan betale; men S.'s Optræden savner ganske disse Karaktermærker for Lærervirksomheden. Han optraadte heller aldrig som ligefrem docerende, men virkede kun vækkende og ansporende gennem Samtale.

S. 21. — ¹) Hvad jeg her har sagt, nl. om mit Samliv med de unge. — ²) Hver af de 10 Stammer omfattede et vist Antal Demer. En Demos er en Korporation, hvis Medlemmer er forenede til fælles Optræden paa det politiske Omraade i mange forskellige Forhold og ligeledes har en fælles Gudsdyrkelse; oprindelig var en saadan Korporation knyttet til en bestemt lokal Kommune, men Stillingen i Demos var uforanderlig og arvelig, saa at den, der fra Begyndelsen af var indskreven i en Demos, vedblev at høre dertil, selv om han flyttede til et andet Sted, og ligeledes alle hans Efterkommere paa Mandsiden. En attisk Borger benævnes officielt altid saaledes, at der til hans Navn føjes Navnet paa den Demos, hvortil han hører; flere saadanne Demosnavne findes ved de i det følgende nævnte Personer. S. og Kriton hørte til Demos Alopeke.

S. 22. — ¹⁾ Der sigtes til Odysseens 19 B., V. 163; det var et Mundheld, hvormed man sigtede til Sagnene om de første Menneskers Oprindelse.

S. 24. — ¹⁾ Der var 501 Dommere i S's Sag; af disse har 280 kendt ham skyldig, 221 uskyldig. S. regner nu saaledes, at de 280 Stemmer fordeles omtrent ligeligt paa hver af de 3 Anklagere; den egentlige Hovedanklager, Meletos, har altsaa ikke faaet mere end 93 à 94 Stemmer, altsaa ikke engang Femteparten af samtlige 501 Stemmer. Naar noget saadant vederfares en Anklager i en Kriminal sag, stemples hans Anklage derved som chikanøs og falsk, og efter Loven ifaldt han da en Bøde paa 1000 Drachmer = 700 Kr. — ²⁾ »Statens Velgører« var en Ærestitel, som ved Folkebeslutning kunde tildeles Borgere eller Fremmede, der paa en eller anden Maade havde gjort sig velfortjent af Staten. — ³⁾ Prytaneion var Statens ældgamle Husarne, en Bygning, der laa ved den sydlige Fod af Akropolis klippen. Her holdtes der et Statstafel, hvorved visse Borgere daglig spiste til Løn for deres egne eller deres Forfædres Fortjenester, saaledes Efterkommerne af Tyrannmorderne Harmodios og Aristogeiton, visse Præster o. a.; ogsaa de Athenaiere, som havde sejret ved de store helleniske Nationalfester i gymniske Væddekampe eller Hestevæddeløb, hvilke Sejre man i Hellas regnede for en umaadelig stor Ære baade for Sejrrherren selv og hans Fædrestad, hædredes i Athen med Pengegaver og Bispising i Prytaneion, uagtet jo navnlig de, som havde vundet Sejre med deres Heste, plejede at høre til de rigeste Mænd. Det var ogsaa en stor Æresbevisning blot en enkelt Gang at blive indbudt til dette Taffel.

S. 25. — ¹⁾ S. tænker her paa Sparta. — ²⁾ »De elleve Mænd« hød den Øvrighed i Athen, der havde Fængslerne under sin Opsigt og besøgede Henrettelserne. — ³⁾ Tanken er bleven skævt udtrykt, idet man jo skulde have ventet: »saa vil andre endnu mindre kunne finde sig deri«; men den Slags Tankefejl indsniger sig let i den daglige Tale, som her efterlignes.

S. 26. — ¹⁾ noget ondt: det mener nemlig S. at Landsforvisning er, og med dette sidste Argument afviser han aldeles Tanken om at foreslaa sig idømt denne Straf; med det samme danner han ogsaa Overgangen til sit endelige og egentlig retslige Forslag om Straf: at man skal idømme ham en lille Pengebøde, svarende til hans smaa Midler. — ²⁾ Prof. Heiberg mener vistnok med Rette, at Sammenhængen her er denne: S. vil til at gaa ned fra sin Talerplads, efterat han har foreslaaet den lille Bøde af 1 Mine (70 Kr.), han med sine egne Midler kan betale, men saa bryder Dommerne ud i Harnesnaab over dette Forslag, som synes dem uforskammet; da iler Kriton og de andre Venner hen til S. og opfordrer ham til at blive lidt og gøre et højere Bud, idet de selv vil være hans Kautionister, og S. følger dem da heri. — ³⁾ d. v. s.: »fordi I ikke har villet vente den ganske korte Tid, det kan vare, inden jeg dør en naturlig Død«.

S. 28. — ¹⁾ Sandsynligvis menes der hermed, at Archon Kongen og hans Bisiddere skulde indføre Sagens Udfald paa et Dokument og derefter sende Bud til de 11 Mænd om at afhente S. til Fængslet; thi efter Domfældelsen kunde han naturligvis ikke længer være paa fri Fod som forud.

S. 29. — ¹⁾ »Den store Konge« er Perserkongen, som Grækerne i Almindelighed mente maatte være det lykkeligste Menneske paa Jorden. — ²⁾ Efter

den almindeligt herskende Forestilling var Minos og Rhadamanthys, Zeus's Sønner med Europe, Dommere over Dødningerne i Underverdenen; til dem føjes sædvanlig ogsaa Aiakos, Zeus's og Aiginas Søn, der dog ogsaa andensteds optræder som Dørvogter hos Hades. Men den græske Religion havde lige saa lidt paa dette Punkt som ellers noget Dogme, der fastslog Antallet, og derfor kunde Kresen godt udvides. Naar Triptolemos her er føjet til, er det maaske paa Grund af hans nøje Forbindelse med Demeter og hendes mystiske Kultus i Eleusis; Indvielsen i de eleusinske Mysterier betragtedes som en Slags Forskole til Livet i Underverdenen; de Indviede traadte derind med et Stempel paa sig, som skaffede dem en bedre Tilværelse dér, hvorimod de Uindviede skulde »ligge i Pølen«. — ³⁾ Orfeus og Musaios er de ældste mythiske Sangere. Til Orfeus's Navn knyttedes senere en vis privat mystisk Kultus med Renselser og Sønnger, som havde en lignende Betydning som de officielle eleusinske Mysterier og allerede havde vundet stor Udbredelse i Hellas paa denne Tid; Musaios var nøje knyttet til Eleusismysterierne. Fra det 6. Aarh. havde der dannet sig en temmelig omfattende religiøs Litteratur, der gik under deres Navn; for dem, der betragtede disse Skrifter som ægte (— og S. har sagtens ikke befattet sig med Kritik over dem —), maatte da Orfeus og Musaios staa jævnsides med Homeros og Hesiodos som de, hvis Skrifter var Kilderne for alle Oplysninger om Gudeverdenen, og i den Egenskab nævnes de vistnok her: hos dem kunde man altsaa, hvis man fik dem i Tale, faa Klarhed over alle disse vigtige Spørgsmaal. — ⁴⁾ Palamedes havde ved List tvunget Odysseus til at gaa med paa Trojanertøget, hvad han nødig vilde; Odysseus hadede ham derfor og hævnedes sig paa ham ved Troja, idet han skjulte Guld i hans Telt og saa anklagede ham for at have ladet sig bestikke af Trojanerne; derefter blev han stenet ihjel af Achaiærhæren. Aias Telamons Søn stredes med Odysseus om, hvem der skulde arve den faldne Achilleus's Vaaben; Achaiernes uretfærdige Dom tilkendte Odysseus dem, og i Harne derover dræbte Aias sig selv.

S. 30. — ¹⁾ Agamemnon; S. maa vel have opfattet ham som særlig viis, siden han stiller ham sammen med Odysseus og Sisyfos, der jo gjaldt for at have været i højeste Grad snilde og vise.

Nærværende Oversættelse er udarbejdet, medens jeg i Efteraaret 1892 gennemgik dette Skrift med Eleverne i Frk. Zahles øverste Klasse; og ved Udgivelsen af den har jeg nærmest tænkt paa, at det vel ogsaa kunde være disse mine Elever kært at have et Minde om vort Samarbejde i den Tid, som jeg for min Del mindes med Glæde. Efter at den var udarbejdet, har mine Venner Dr. Siesbye, Prof. Heiberg og Prof. Christensen-Schmidt gennemlæst den og meddelt mig mange værdifulde Bemærkninger dertil, som jeg med deres Tilladelse har benyttet, da jeg redigerede Oversættelsen i dens her foreliggende Form; jeg bringer dem herved min Tak derfor. Det er et meget vanskeligt

Arbejde at oversætte dette Skrift godt; maatte det blot være lykkedes mig nogenlunde.

Jeg har nærmest holdt mig til den Text, der foreligger i J. Kral's Textudgave (Leipzig 1885), men har ved Siden deraf ogsaa benyttet Trojels og flere andre Udgaver. Enkelte nye Textrettelser har jeg foretaget, blandt hvilke jeg her blot vil nævne to: p. 23 A Steph. har jeg i Stedet for Haandskrifternes *καὶ φαίνεται τοῦτον λέγειν τὸν Σωκράτη* skrevet: *καὶ φαίνεται τοῦτο μ' (= μὲν) λέγειν* med Udeladelse af *τὸν Σ.*, som jeg antager er bleven tilføjet som Forklaring, efter at *τοῦτο μ'* urigtigt var gjort til *τοῦτον*. — p. 41 A har jeg skrevet *ἔμοιγε καὶ οὕτω* (i Stedet for *ἀντιῶ*), saaledes at *οὕτω* forklares ved det epexegetiske Partic. *ἀντιπαραβάλλοντι*.

I.

DEN HØJERE PIGESKOLE

eller

- A. Barneskolen.
- B. Eksamensklasserne.
- C. Fortsættelsesskole A.

Forstanderinder:

Frkne H. Skram og K. Lønborg.

Med-Forstander for de studerende Klasser:

Hr. Docent, Dr. phil. A. B. Drachmann.

INDHOLD.

1. Særlige Meddelelser. S. 3.
 2. Beretning om det forløbne Skoleaar. S. 7.
 3. Udsigt over det kommende Skoleaar. S. 29.
 4. Fællesbestemmelser, Betalingsforhold osv. S. 38.
-

II.

- D. Privatlærerindekolen. s. 40.
 - E. Almuelærerindeskolen. s. 40.
 - F. Husholdningsskolen. s. 41.
-

Skolen er baade en Forberedelses- og en højere, samt Real- og Latinskole for Piger. Elever optages fra det 6te Aar og modtages helst aldeles uforberedte.

Skolen har Ret til at afholde almindelig Forberedelseseksamen og Eksamen artium.

Særlige Meddelelser

fra

Kalenderaaret 1892—1893

og

Skoleaaret Pinse 1892—Pinse 1893.

Mandagen den 11te Januar 1892 havde Barneskolen den Ære at blive besøgt af Hs. kgl. Højhed Kronprinsen. Besøget varede fra Kl. 10¹/₂—1, i hvilken Tid alle Skolens Lokaler bleve besete og forskellige Læreres og Lærerinders Undervisning for ældre og yngre Elever overværedes.

Mandagen den 28nde Marts 1892 meldte Hs. kgl. Højhed paany sit Besøg for at lære Eftermiddagsundervisningen (Særskolerne) at kende og var da til vor lige saa store Glæde som Overraskelse ledsaget af Hds. kgl. Højhed Kronprinsessen samt Hds. kgl. Højhed Prinsesse Louise. Besøget varede fra Kl. 3—5¹/₂, i hvilken Tid Drs. kgl. Højheder dels sammen, dels hver for sig overværede Undervisningen i Privat- og Almuelærerindeskolen. Det behagede Hs. kgl. Højhed ved Bortgangen at udtale sin Tilfredshed med hvad han havde set og hørt og ønske fremtidig Lykke over det her begyndte Læreværk.

Naar vi i Fjor afsluttede vort Skoleaar Dagen før Kristi Himmelfartsdag og ikke som sædvanlig Fredagen før Pinse, havde dette sin Grund i vort Ønske om at forene Fridagene i Anledning af Kongeparrets Guldbryllupsfest d. 26nde Maj med vor aarlige Pinse- og Eksamensferie. Betydningen af denne sjældne Højtid tolkede Hr. Prof., Dr. theol. Frederik Nielsen d. 25nde ved Aarsafslutningen og tog den til Udgangspunkt for de kærlige og alvorlige Ord, i hvilke han bragte de afgaaende Elever fra 9ende Klasse Skolens Farvel.

For Verdensfesterne Oktober 1892 i Anledning af Amerikas Opdagelse af Kolumbus sogte vi at vække Børnenes Interesse saavel ved særlige Samtaler i Klasserne, som ved mere almindelige Foredrag og Fortællinger for ældre og yngre (Frkne H. Skram og N. Zahle). Richardts »Det ubekendte Land« blev her en kærkommen Støtte.

Den 21nde November 1892 døde Digteren C. Hostrup, hvis store Betydning for Barne- og Ungdomslivet Skolen søgte at give sin taknemmelige Anerkendelse ved — fra Lærerkredsen — at nedlægge en Krans paa hans Grav.

Den 18de December 1892 døde Digteren Chr. Richardt, som Skolen i forskellige Perioder fra Nov. 1860—Juni 1866 har haft den Glæde at regne blandt sine Lærere i Dansk, Geografi og — for de voksnes Vedkommende — Æstetik og Musikhistorie. Dog ikke væsentligst af den Grund, men for hvad Richardt har været og forhaabentlig vil vedblive at være for Barnesindet som Digter, tillod Overbestyrerinden sig at udsende en Opfordring til alle Børnenes Hjem og de voksne Elever, saaledes lydende:

Da der næppe er et Barn, der ikke fra tidligste Tid har glædet sig ved saa et, saa et andet af Christian Richardts barnlig muntre, harmfri Digte, tillader jeg mig at spørge, om ikke Deres Smaa maa med 10 Øre bidrage til en Krans paa hans Baare fra »N. Zahles Skole.«

19. Dec. 1892.

N. Zahle.

Denne Opfordring blev saa almindelig imødekommet, at Skolen havde den Glæde at sende hans Hustru en Solvkrans til hans Grav.

Jeg kan ikke andet end i høj Grad glæde mig over denne forstaaende Imødekommenhed. Under min lange Virksomhed har jeg haft en levende Følelse af, hvad denne Digter ved sit rene, glade, muntre Ord har virket til Velsignelse for smaa og store, yngre og ældre i vort Land. Dybt har jeg kunnet erkende Sandheden af, hvad der blev gentaget ved hans Baare (Pastor V. Esmann), at »i hvad denne Mand ellers var, saa var han »en god Mand«, og at »mens vi andre alle har et Kærlighedsliv, der omfatter en større eller mindre Kreds, saa var »fra hans Kærlighedskreds ingen udelukket,« og at han var bleven en »Guds Gave« for sit Folk. Denne Sindsfyldte strømmede ud gennem al hans Digtning, enten han nynnede for de mindste Born om »Tulte«, »Hr. Mikkell«, »Naar jeg blir stor« osv., eller han forte de

større omkring paa »Guds grønne Jord« ved Vaar og Vintertid og lærte dem, »hvor Lærkesang og Klokkeklange kunne godt forliges«, eller han tolkede Hjertets naturlige Følelser ved utallige Festligheder som Indvielsen af »Refsnæs Hospital«, ved Universitetets Promotionsfest 1879, ved Kongeparrets Guldbryllup 1892; overalt sang han saaledes, at de ædleste Strænge i et Menneskebryst bleve berørte, og det gav Genlyd i de unges Sjæle.

Dybt bundede han i en brændende Fædrelandskærlighed, der gav sig Vidnesbyrd, baade naar han skildrede Naturen og Menneskeskikkelser (som »Vaarens Fylde«, »Gertrud Rask«, »Dronning Elisabeth«), men dybere bundede han dog i Troen paa sin Gud og Frelser, hvorved han er kommen til at lægge Sange paa vor Tunge, der saa at sige høre til vort daglige Brød, som »Altid freidig, naar Du gaar Veje, Gud tør kende« og »Lær mig«, og som gav sig saa inderligt et Vidnesbyrd som f. Eks. naar han i vort Smertesaar 1864 sang sine Kvad: »I Nød og Fare« og udbryder: »Vældige Gud, vor og vor Fjendes, o lad det kendes, med Dig drog vi ud!« et Udbrud, der i mine Tanker er et fuldt Udslag af hans levende Erkendelse af hvert Menneskes lige Adgang til Vorherres Naade — ogsaa hans Fjendes.

Af mit hele Hjerte giver jeg M. Rosing Ret, naar han synger ved Budskabet om hans Død:

»Nu ligger den Sanger paa Baare,
som sendtes vort Folk af en naaderig Gud,
ej renere Sjæl han kaare
kunde til sit Bud.«

og senere:

»Lyksalig den, som kan bære
en Hilsen til Jorden fra Englenes Kor
og leve til Herrens Ære,
ren i sit Sind og sit Ord.«

Ogsaa til vor Skole sang han, da denne fik sin egen Bygning 1877,
bl. a.:

For Barn og for Jomfru paa Barndommens Skel
et Hjemsted vi her ville vie,
hvor vokse de kunne til Legem og Sjæl
og lære at tale og tie,

for Virksomhedssansen til Hjemmenes Held,
for Hjerternes Lytten ved Livskildens Væld,
for Martha saa vel som Marie.

Saa skal det da være mit Ønske ved Udtalelsen af disse Mindeord, at Chr. Richardts ædle og rene, muntre og frejdige Sang aldrig maa forstumme paa danske Børns Læber her eller andetsteds, men vedblive at være et Kildevæld, til hvis stille Nynnen de gladere og gladere maa lære at lytte.

Den 6te Februar 1893 havde Skolen den Sorg ved Døden at miste sin brave og flinke Elev i 8nde Kl. A., Johanne Elisabeth Cohen, Datter af Adjunkt ved Metropolitanskolen M. Cohen. Hun blev i faa Dage ved en heftig Sygdom bortreven fra Forældre og Venner.

Jeg kan ikke slutte disse »særlige Beretninger« uden i Aar at bringe en ganske særlig varm Tak til Skolens uegennyttige og utrættelige Læge Dr. med. Vilh. Meyer, dels for hans almindelige trofaste Tilsyn med Skolens hygiejniske Forhold, ej at tale om hans opofrende Virksomhed for at bringe disses Betydning til yngres og ældres Bevidsthed, dels ganske særlig i Aar for hans Omsigt og Aarvaagenhed under den truende Koleræpidemi. Naar jeg her nævner, at jeg ved min Tilbagekomst fra en Rekreatjonsrejse i Sommerferien fandt alt sat i Gang eller udført for vor Skoles Vedkommende, hvad der senere af Offentligheden blev paabudt alle Skoler, og at han under Faren ikke lod en Dag gaa hen, paa hvilken han ikke personlig erkyndigede sig hos Forstanderinderne, om noget mistænkeligt Symptom skulde have vist sig, og personlig paasaa, at alle hans Krav — saa vidt muligt — bleve efterfulgte, da tror jeg, at jeg i denne Tak har alle Forældre og andre foresatte med mig.

Det var Kolerabetænkeligheder, som gave Anledning til, at de Timer om Lørdagen fra Kl. 8^{1/2}—9, i hvilke Søndagsevangelierne nu en Aarrække ere gennemgaaede, standsede i Fjor. Det er vor Tanke, hvis intet væsentligt skulde komme i Vejen, med 1ste Søndag i Advent at genoptage dem i Aar for 8nde og 9ende Klassernes Vedkommende.

14. April 1893.

N. Zahle.

Tilbageblik paa det forløbne Skoleaar.

Pinse 1892—Pinse 1893.

I Barneskolen er f. T. (April 1893) 414 Elever, fordelt i 18 Klasser (1ste Kl. i flere Hold), i Fortsættelseskolen 27, af hvilke de fleste deltog i enkelte, nogle i alle Fag, i Eksamensklasserne 86, fordelte i 6 Klasser.

Aarsprøven i Barneskolen afholdtes den 21nde, 23nde, 24nde og 25nde Maj.

Den Almindelige Forberedelseseksamen, 4de Klases Eksamen og Afgangseksamen for studerende afholdtes i Tidsrummet fra d. 10ende Juni til d. 11te Juli.

Til disse Prøver indstillede sig følgende Elever:

Til Almindelig Forberedelseseksamen:

Helga Caroline Ahnfeldt Clausen, Datter af afd. Præst Clausen, Brøndum v. Skorping.

Clara Elisabeth Cramer, Datter af afd. Civilingeniør Cramer, New York.

Margrethe Johanne Engel, Datter af afd. Adjunkt Engel, Roskilde.

Karen Gundel, Datter af afd. Distriktslæge Gundel, Vordingborg.

Karen Poulina Petersen Hummelgaard, Datter af Grosserer Hummelgaard, Kbhvn.

Minna Julie Hvalsoe, Datter af Grosserer Hvalsoe, Kbhvn.

Helga Eleonora Kirstine Jensen, Datter af Particulier Jensen, Kbhvn.

Kirsten Mariette Johansen, Datter af forhenv. Ølhandler Johansen, Kbhvn.

Julie Dorthea Krag, Datter af Pastor Krag, Kbhvn.

Helene Amalie Madsen, Datter af Lokomotivfører Madsen, Kbhvn.

Hanne Mourier, Datter af afd. Overretsassessor Mourier, Kbhvn.

Carla Katrine Rasmine Mørch, Datter af Grosserer Mørch, Kbhvn.

Johanne Marie Oest, Datter af Konsul Oest, Kbhvn.

Johanne Marie Elisabeth Olsen, Datter af Grosserer Olsen, Kbhvn.

Gerda Harriet Richter, Datter af Overretssagfører Richter, Kbhvn.

Gerda Ragnhild Thorsen, Datter af afd. Politisinspektør Thorsen, Kbhvn.

Astrid Tolstrup, Datter af Palaisforvalter Tolstrup, Kbhvn.

Marie Tryde, Datter af Boghandler Tryde, Kbhvn.

Anna Wulff, Datter af Grosserer Wulff, Kbhvn.

De bestod alle Proven, Hanne Mourier, Johanne Oest og Gerda Richter med Udmærkelse.

Til 4de Klassenes Hovedeksamen:

Nicoline Bentzon, Datter af Proprietær Bentzon, Hedegaard, Mørarp, Skaane.

Marie Katrine Bisgaard, Datter af Prokurator Bisgaard, Kbhvn.

Mathilde Emilie Gabe, Datter af Forretningsfører Gabe, Kbhvn.

Ingeborg Heise, Datter af Rektor, Dr. phil. Heise, Viborg.

Anna-Marie Nøkkentved, Datter af Oberstløjtnant Nøkkentved, Kbhvn.

Johanne Salomon, Datter af Højesteretssagfører Salomon, Kbhvn.

Valborg Martha Tulinius, Datter af Kunstrejer Tulinius, Kbhvn.

De bestod alle Proven.

Desuden indstillede 3 Privatister, to af den sprogl.-hist. Retning, en af den mat.-naturv. Retning, sig til en Tillægsprøve, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin.

Nanna Knudsen, Datter af Overretssagfører Knudsen, Svendborg, og

Ida Christine Johanne Vogel, Datter af afd. Købmand Vogel, Grenaa.

Disse bestod Prøven; den 3dje forlod Eksamen.

Til Afgangseksamen for studerende

indstillede sig ialt 6 Elever, nemlig 4 af den sproglig-historiske Retning:

Nikoline Carstensen, Datter af afd. Proprietær Carstensen, Cyressegaard ved Saxkjøbing.

Julie Erasmine Christiane Schjøtt, Datter af Sognepræst Schjøtt, Kolding.

Karen Anna Topsøe, Datter af afd. Redaktør Topsøe, Kbhvn.

Birthe Elisabeth Margrethe de Falsen Baronesse Zytphen-Adeler, Datter af Lensbaron Zytphen-Adeler, Dragsholm,

og 2 af den matematisk-naturvidenskabelige Retning:

Clara Lund, Datter af Sognepræst Lund, Fruering ved Skanderborg.

Marie Birgit Trolle, Datter af Assessor i Overretten Trolle, Kbhvn.

De bestod alle Prøven.

Som beskikkede Censorer mødte de Herrer Rektor Ankjær, Oberstløjtnant Bærentzen, Frk. cand. mag. Falbe-Hansen, Dr. phil. Juel, Dr. phil. Kaalund, Dr. phil. Kinch, Rektor Koefoed, Skolebestyrer Krüger, Cand. mag. Lund, Dr. phil. Poulsen, Cand. polyt. Østrup, samt af Undervisningsinspektionen Prof. Paludan; ved Til lægsprøven i Januar Prof. Gertz.

De Censorer, som ved Siden af Skolens Lærere og Lærerinder viste os den Velvilje at deltage i Censuren, vare: Cand. mag. Boberg, Inspektør Levinsen, Cand. mag. Magnussen, Dr. phil. A. Olrik, Stud. mag. Scheuer, Dr. phil. Siesbye, Cand. mag. Wahl, Inspektør Wöldike.

Almindelig Forberedelseseksamen fik følgende Udfald:

Afdeling A:	Dansk Stil.	Dansk.	Engelsk.	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Regning.	Aritmetik.	Geometri.	Naturhist.	Naturfære.	Orden.	Points.
Caroline Clausen	mg ÷	mg +	ug ÷	ug ÷	mg +	ug ÷	mg +	mg ÷	mg	ug	mg ÷	ug ÷	mg	116
Clara Cramer	mg	mg +	ug	mg +	mg +	ug	ug ÷	mg	tg	mg	mg	g ÷	mg +	108
Karen Gundel	mg ÷	mg +	ug ÷		mg +	mg +	mg ÷	g ÷	mdl.	g +	mg	tg	ug	82
Mariette Johansen . . .	mg	mg +	mg +	mg		mg	ug ÷	ug ÷	g	mg +	mg +	mg +	ug ÷	107 ¹ / ₂
Helene Madsen	g +	mg	ug ÷		mg ÷	mg ÷	mg	tg ÷	g ÷	mg	mg	ug	ug	88
Carla Mørck	g	g +	mg ÷	mg		mg	mg +	mg	mg +	mg ÷	g +	g	ug	94 ³ / ₄
Marie Olsen	g +	ug ÷	mg +	ug ÷	mg	ug	ug ÷	mg	g	g ÷	mg ÷	g +	ug	107 ¹ / ₂
Gerda Richter	mg	ug	ug ÷	ug	ug	ug ÷	ug	ug	ug	ug	mg +	ug	ug	124
Marie Tryde	mg ÷	ug	ug ÷	ug ÷		ug	ug	g	mg	mg	ug	ug ÷	ug ÷	110
Anna Wulff	mg	mg	mg	mg +		ug ÷	mg	mg	tg	mg +	mg +	tg +	ug	97
Afdeling B:														
Margrethe Engel	mg	mg +	ug ÷	mg ÷		g	mg	tg +	g +	mg	g +	mg ÷	ug	97 ¹ / ₂
Karen Hummelgaard . . .	mg ÷	mg	mg	mg	mg +	mg	g	g +	g +	mg	g ÷	tg	ug	98
Minna Hvalsø	mg ÷	mg +	mg +	mg	mg	mg	ug ÷	mg +	g	g	mg +	mg	mg	100 ³ / ₄
Helga Jensen	mg +	mg	mg +	mg +	g	ug	mg	mg	g +	mg ÷	mg	mg	ug	111 ³ / ₄
Dorthea Krug	ug ÷	mg	ug ÷	ug ÷	mg	mg +	mg ÷	mg ÷	g	ug ÷	ug	mg ÷	mg +	113 ³ / ₄
Hanne Mourier	mg +	ug ÷	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug ÷	ug	ug	125 ³ / ₄
Johanne Oest	ug ÷	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug ÷	ug ÷	ug ÷	ug	ug ÷	ug	126
Gerda Thorsen	mg	mg +	ug ÷	ug ÷	mg	ug	mg +	ug ÷	g +	mg ÷	ug ÷	g	ug	114 ¹ / ₂
Astrid Tolstrup	mg	mg	ug ÷	mg		mg +	ug ÷	tg +	g ÷	mg ÷	ug ÷	g ÷	ug ÷	96 ¹ / ₂

4de Klases Hovedeksamen fik følgende Udfald:

	Dansk Stil.	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Aritmetik.	Geometri.	Naturhist.	Latin.	Græsk.	Points i det hele.	Points i Af- slutningsfag.
Nicoline Bentzon	mg ÷	ug ÷	mg +	ug	ug ÷	g +	mg	mg ÷	ug ÷	mg	78 $\frac{1}{3}$	34 $\frac{1}{3}$
Marie Bisgaard	mg +	mg +	ug	ug	mg	g	ug ÷	mg	ug	ug ÷	81	34
Mathilde Gabe	mg +	mg	mg +	ug ÷	mg ÷	tg	g	mg	g +	g	65	26 $\frac{3}{4}$
Ingeborg Heise	mg	mg ÷	ug ÷	ug ÷	g +	g +	ug ÷	mg	g +	mg ÷	72 $\frac{1}{2}$	32 $\frac{1}{2}$
Anna Marie Nøkkentved	mg +	mg +	ug ÷	ug ÷	mg +	mg	mg	ug ÷	ug ÷	ug ÷	82	36 $\frac{1}{2}$
Johanne Salomon	mg	mg +	ug	ug	mg	ug ÷	mg	mg ÷	mg +	ug ÷	80 $\frac{2}{3}$	35 $\frac{1}{3}$
Valborg Tulinius	mg	mg	mg +	mg	ug	g	mg ÷	tg +	mg ÷	mg ÷	69	28 $\frac{2}{3}$

Ved Tillægsprøven i Latin fik Nanna Knudsen mg +, Ida Vogel mg; i Græsk Nanna Knudsen ug.

Ved den i Januar 1893 afholdte Tillægsprøve i Latin fik Claudia Hansen mg.

Afgangseksamen for studer

	Dansk Stil		Dansk og Oldnordisk.	Fransk.	Tysk.
	fri	bunden			
Nikoline Carstensen.....	mg	mg	mg+	ug÷	ug
Julie Schjøtt.....	mg	mg	mg÷	mg	mg+
Karen Topsøe.....	mg÷	mg÷	mg+	mg	mg+
Margrethe Zytphen-Adeler.....	ug÷	ug	ug	ug÷	ug
Clara Lund.....	g÷	g	mg	mg	mg÷
Birgit Trolle.....	mg	mg	ug÷	ug÷	mg

Skolens Lærere og Lærerinder have været:

- Frk. M. Abelsted, Hjælpe­lærerinde. Ved Skolen siden 1868.
 - D. Albrechtsen (1891), Anskuelsesøvelser.
 Hr. cand. mag. Andersen (1889), Dansk og Oldnordisk.
 Frk. F. Bache, Klasselærerinde (1887), Regning og Tysk.
 Hr. cand. mag. Baruël (1877), Fransk.
 Frk. E. Benzon (1889), Engelsk.
 Hr. Kantor Bielefeldt (1884), Sang.
 Frk. K. Blicher (1884), Klasselærerinde, Dansk og Haandarbejde.
 - Ch. Bonnevie (1887), Gymnastik.
 - N. Brix (1886), Gymnastik.
 - V. Brun, eks. S.*) , Klasselærerinde (1880), Kristendoms­kundskab, Naturkundskab og Gymnastik.
 Fru M. Brynjúlfson (1860), Tegning.
 Frk. C. Clausen (1892), Hjælpe­lærerinde i 1ste Kl.
 - N. Dons (1890), Fransk.
 Hr. Dr. phil. Drachmann (1884), Tysk, Latin og Græsk.**)
 Frk. cand. mag. J. Falbe-Hansen (1877—84 og 1889), Dansk.
 Frk. H. Gerdtzen (1854), Fransk.
 - N. Glahn (1886), Klasselærerinde, Regning.

*) eks. S. = eksamineret Skole­lærerinde; eks. J. = eksam. Institutbestyrerinde; eks. F. = alm. Forberedelses­eksamen.

***) Under Dr. Drachmanns Fraværelse Aug.—Nov. viste Prof. Dr. phil. Gertz Skolen den Velvilje at overtage Timerne i Græsk i 6te Latinkl. for ham.

følgende Udfald:

Latin		Græsk.	Naturlære.	Aritmetik		Geometri		Fysik		Points.	Karakter.
læst	ulæst			skriftlig	mundtlig	skriftlig	mundtlig	mekanisk	kemisk		
ug÷	mg+	ug÷	mg+							105	1ste m.Udm.
mg÷	ug÷	g	tg÷							87	1ste
ug	ug÷	ug	ug							103	1ste
ug	ug	ug	ug÷							110	1ste m.Udm.
				mg÷	mg+	tg	mg	ug÷	ug	86	1ste
				ug÷	ug	ug	ug	ug	ug	108	1ste m.Udm.

Frk. Th. Gähler (1889), Sang.

Hr. cand. theol. Götzsche (1891), Kirkehistorie.

Fru. B. Hahn, eks. S. (1872), Bibelkund. (Græsk), Dansk og Kirkehistorie

Frk. S. Hasselquist, eks. S. (1891), Historie.

Hr. stud. mag. Heegaard (1892), Tegning.

- cand. med. & chir. Heiberg (1889), Naturhistorie.

Frk. A. Hjort, eks. S. (1857), Regning.

- L. Hjort (1857), Tysk.

Hr. cand. mag. Hornemann (1889), Historie.

Frk. E. Jacobson (1892), Dansk.

- E. Jahn, eks. J. (1882), Kristendomskundskab, Geografi og Engelsk.

Hr. Fuldmægtig Jessen (1876), Regning og Matematik.

- cand. mag. Kejser (1892), Latin.

Komtesse G. Knuth, eks. S., Klasselærerinde (1887), Kristendoms-
kundskab, Tegning og Skrivning.

Hr. Rektor Lefolii (1892), Dansk.

Frk. B. Lind (1874), Fransk.

- C. Lund, eks. S. (1874), Kristendomskundskab og Dansk.

- E. Lyngø (1854), Haandarbejde.

- K. Lønborg, eks. J. (1872), Kristendomskundskab, Dansk og
Haandarbejde.

Fru A. Meyer (1878), Naturhistorie.

- cand. mag. K. Meyer (1885), Naturlære.

Hr. Dr. med. V. Meyer (1880), Sundhedslære.

Frk. S. Milo, eks. J. (1886), Geografi.

Komtesse Th. Moltke, Skolebest., Kristendomskundskab.

- Frk. H. Mourier, eks. F. (1892), Klassel., Dansk, Regning og Gymnastik.
- V. Muus, Klasselærerinde (1886), Dansk og Historie.
 - stud. mag. A. Müller (1886), Fransk.
 - M. Møller (1877), Historie.
 - F. Nielsen (1883), Hovedlærerinde i 1ste Kl. (Forberedelsesk.).
 - E. Nielsen, Klasselærerinde (1888), Dansk og Tysk.
 - J. Oest, eks. F. Klasselærerinde (1893), Regning.
 - E. Oppermann (1871), Geografi.
 - E. Pedersen, Klasselærerinde (1884—86 og 1888), Engelsk.
 - A. Petersen, eks. S. (1878), Historie.
 - E. Prætorius, eks. S. Klasselærerinde (1891), Kristendomskundskab, Dansk og Haandarbejde.
 - J. Pullich, eks. J. (1877), Tysk.
 - A. Raffenberg (1889), Sang.
 - cand. mag. C. Rasmussen (1883), Latin og Græsk.
 - M. Ringberg, Klasselærerinde (1883), Dansk, Fransk og Skrivning.
 - A. Rosenørn Lanng (1892), Klasse- og Reservelærerinde.
- Hr. Dr. phil. Rønning (1887), Oldnordisk og Dansk.
- Frk. H. Sahlertz, eks. S. har vikarieret og vil fremdeles endnu i nogle Maaneder vikariere i Regning og Skrivning.
- E. Sarauw, stud. mag. (1892), Regning.
 - L. Sarauw (1874), Tegning.
 - M. Schive (1886), Gymnastik.
 - E. Siemsen, eks. F. (1891), Hjælpelærerinde i 1ste Kl.
 - J. Simesen, eks. S. (1884), Dansk.
 - E. Skram (1873), Engelsk.
 - H. Skram, eks. J. (1859), Historie og Engelsk.
 - M. Smith, eks. S. (1890), Regning.
 - K. Soetmann (1891), Klasselærerinde, Dansk og Skrivning.
 - J. Steenberg, Klasselærerinde (1882), Dansk og Geografi.
 - M. Steinthal, eks. J. (1889), Kristendomskundskab og Dansk.
 - L. Stremme (1863), Skrivning.
- Hr. cand. mag. V. Trier (1887), Matematik.
- Frk. E. Tryde (1887), Naturhistorie.
- stud. mag. J. Tybjerg (1887), Regning og Matematik.
 - J. Unna (1881), Haandarbejde.
 - J. Vindereen (1883), Haandarbejde.
 - N. Zahle, eks. I., Overbestyrerinde, Dansk.
-

I Aarets Løb er læst:

1ste Klasse.

Bibelhistorie: Udvalgte Fortællinger af den gamle og den ny Pagt. Smaa bibelske Sange.

Dansk: S. Bugges Det første Skoleaar. Daglige Læse- Stave- og Skriveøvelser.

Regning: Tælling ved Hjælp af Kugleapparat, Tallæsning og Tal-skrivning, Addition og Subtraktion af Tallene til 100.

Anskuelsesøvelser, støttede ved Forevisning af Dyr, Planter, Redskaber, Billeder, Vægkort osv. Indøvelse af de første geografiske Begreber.

2den Klasse A & B.

Bibelhistorie: Fortællinger af den ny Pagt. Psalmer og bibelske Sange.

Dansk: Julie Heins's Læsebog II. Robinson Kruso fortalt og genfortalt. Hertil er knyttet Anskuelsesøvelser, der have omhandlet Livet til Søs, Fiskeri, Beskrivelse af de forskellige tropiske Plante- og Dyreformer, endvidere Skildring af Virksomheder, kendte fra det daglige Liv. Lidt om de vigtigste Ordklasser. 2 ugentlige Stile paa Skolen. (Afskrift og Diktat.)

Geografi*): Danmark med Bilande efter Krohns mindste Geografi. En kort Oversigt over Europa.

Naturhistorie*): Pattedyrene samt nogle af vore hjemlige Fugle, mundtlig gennemgaaede.

Regning: Læsning og Skrivning af flercifrede Tal; de 3 første Regningsarter. Multiplikation med 1-cifret Multiplikator. Den lille Tabel.

*) Al Undervisning i disse Fag støttes hele Skolen igennem ved Brug af Kort, Billeder, Skolens forskellige Samlinger, ved Tegninger, fysiske Eksperimenter osv.

3dje Klasse A & B.

Bibelhistorie: Fortællinger af den gamle Pagt til David. Jule-Paaske- og Pinseevangeliet. Psalmer og bibelske Sange.

Dansk: Julie Heins's Læsebog III. De vigtigste Tale- og Sætningsdele. 2 ugentlige Diktatstile paa Skolen og 1 ugentlig Hjemmestil (Afskrift).

Historie: De vigtigste Fortællinger af den danske og norske Sagnhistorie.

Geografi: Efter Krohns Geografi for de laveste Klasser: Europa med Undt. af Danmark.

Naturhistorie: Pattedyrene og Fuglene. Nogle af de danske Nytteplanter.

Regning: Fortsat Tallæsning og Talskrivning. De fire Regningsarter med ubenævnte Tal. Multiplikation med flercifret Multiplikator. Tabel.

Engelsk: Listovs Ledetraad I: Stk. 1—116, alle de engelske Stykker og en Del af de danske. Adskillige Smaavers lærte udenad. En ugentlig Stil paa Skolen.

4de Klasse A & B.

Bibelhistorie: Den gamle Pagts Historie fra Rigets Deling og ud. Af den ny Pagt: Jesu Lidelseshistorie. Psalmer og Sange.

Dansk: Julie Heins's Læsebog IV. De vigtigste Fortællinger af den nordiske Mytologi. Formlæren i korte Træk, indøvet ved Analyse. 2 ugentlige Diktatstile og 1 ugentlig Hjemmestil.

Historie: Danmarks Historie fra 1018 til Nutiden. Bang og Ellingers Danmarkshistorie er benyttet til Støtte ved den mundtlige Fortælling.

Geografi: De fremmede Verdensdele efter Granzows lille Geografi.

Naturhistorie: Krybdyr, Padder og Fisk. Enkelte Planter. Noget om det menneskelige Legeme (Huden og Aandedrættet).

Regning: Multiplikation og Division med ubenævnte Tal. Tabel.

Engelsk: Listovs Ledetraad I: Alle de danske Stykker fra Stk. 73 til »Blandede Øvelser«. Listovs Ledetraad II: Alle de engelske Stykker. Adskillige Vers og Smaahistorier lærte udenad. 20 Diktatstile.

5te Klasse A & B.

Bibelhistorie: Fortællinger af Jesu Liv, forfra til Forklarelsen

paa Bjerget, væsentligst efter det ny Testamente. Luthers lille Katekismus. Nogle Psalmer.

Dansk: Julie Heins's Læsebog V. En Saga fortalt og genfortalt. Formlæren og det vigtigste af Sætningslæren. 1 Diktatstil og 1 Hjemmestil om Ugen.

Historie: Efter Brickas Verdenshistorie: Oldtiden.

Geografi: Efter Dahlbergs Lærebog II: Europa indtil Holland.

Regning: De fire Regningsarter med benævnte Tal. Tabel.

Engelsk: Listovs Ledetraad II: De danske Stykker til Nr. 86. H. Skrams Læsebog I: 55 Sider. 20 Diktat- eller Hjemmestile. Adskillige Vers og Smaahistorier lærte udenad.

Tysk: Nissens Læsebog for Begyndere: 50 Sider. Adskillige Vers og Historier ere lærte udenad. Lidt mundtlig Grammatik. 18 Stile, skrevne paa Skolen.

6te Klasse A & B.

Bibelhistorie: Fortællinger af Jesu Liv, fra Forklærelsen paa Bjerget til Lidelseshistorien, væsentligst efter Testamentet. Afsnittet om Loven efter Balslevs Lærebog. Nogle Psalmer.

Dansk: Julie Heins's Læsebog VI. Enkelte større Digterværker. Sproglæren indøvet ved Analyse. 2 ugentlige Stile, Diktat, Genfortælling eller meget lette Fristile.

Historie: Efter Brickas mindre Lærebog: A. Middelalderen og den nyere Tid til den franske Revolution. B. Oldtiden fra Kejserdømmets Oprettelse til Stuarterne i England.

Geografi: Efter Dahlbergs Lærebog II: Europa fra Frankrig samt Asien.

Naturhistorie: Efter Grønlunds mindre Lærebog: Plantens ydre Form og de frikronbladede Familier. Efter Sahlertz's Lærebog: Insekterne.

Regning: Multiplikation og Division med benævnte Tal. Tabel. A. desuden Begyndelsen af Brøkregning.

Engelsk: H. Skrams Læsebog I: fra Side 50. Listovs Ledetraad II: de danske Stykker fra Nr. 85. 16 Stile. En Del Vers udenad.

Tysk: Nissens Læsebog for Begyndere: c. 40 Sider Prosa og Poesi, Versene til Dels udenad. Lærebog i Tysk I: Stk. 44—64. En Stil hveranden Uge.

7ende Klasse A & B.

Bibelhistorie: Apostlenes Gerninger efter Testamentet. Nogle Psalmer. Efter Balslevs Lærebog: De to første Trosartikler.

Dansk: Borchsenius og Winkel-Horns danske Læsebog II: Udvalgte Prosastykker og Digte. Enkelte større Digterværker. Sproglæren indøvet ved Analyse. 2 à 3 Stile om Maanedene (Diktat, Genfortælling, fri Stile).

Historie: Efter Blochs Lærebog: Nordens Historie: A. fra de ældste Tider til 1660, B. til 1523; hertil er knyttet Læsning af Digte efter K. Lonborgs og H. Skrams Samling I. Efter Brickas Lærebog: A. Revolutionen og Napoleons Historie til 1815, og B. fra Stuarterne til 1814.

Geografi: Efter Dahlbergs Lærebog: Den skandinaviske Halvø samt Afrika, Amerika og Australien.

Naturhistorie: Efter Grønlunds Lærebog: De helkronede, kronløse og enkimbladede. Efter Sablertz's Lærebog: Fra Insekterne til Bløddyrene.

Regning: De fire Regningsarter samt Reguladetri med Brøk, dels mundtlig, dels skriftlig. Tabel.

Engelsk: H. Skrams Læsebog I: Pag. 78 og ud. Af sammes Stiløvelser 6 à 8 Sider og en Del af de smaa eng. Stykker. Stile efter samme Bog; enkelte Diktater. New National Reading Book, Standard II, c. 100 Sider.

Tysk: Hauffs Märchen: 60 Sider. Kapers Stiløvelser for Forberedelses- og Almueskoler. Kapers Sproglære: Substantivers, Adjektivers og Verbers Bøjning. 12 Stile.

Fransk: Fransk for Begyndere af Michelsen. Samme Forf. Fransk for Mellemklasser: A. 25, B. 7 Sider. Hjælpeverberne og de regelmæssige Verber indøvede. En ugentlig Stil efter Michelsen.

8nde Klasse A, B & C.

Bibelhistorie: Efter Assens's Lærebog: Den gamle Pagt. Efter Balslevs Katekismus: A & B Bønnen og Sakramenterne, C Troen og Bonnen. Psalmer.

Dansk: Efter Borchsenius og Winkel-Horns Læsebog II: Udvalgte Prosastykker og Digte med Tilknytning af Lævedsskildringer af flere større Digtere samt Oplæsning og Gennemgang af Sagastykker, Folkeviser og nyere Digterværker, særlig af Hostrup og Richardt; A & B desuden de vigtigste nordiske Gudesagn. Sproglæren indøvet ved Analyse. En Stil omtrent hver 14de Dag (Genfortælling, fri Stil, Diktat).

Historie: Nordens Historie fra 1523—1814; af Verdenshistorien Reformationstiden i Tyskland og Sveits samt Trediveaarskrigen, dels

mundtlig, dels efter Blochs Lærebog for Realskoler; hertil er knyttet Læsning af Digte efter K. Lønborgs og H. Skrams Samling II.

Geografi: Efter Dahlbergs Lærebog Nr. 2: Europa.

Naturhistorie: Efter Sahlertz's Lærebog: Bløddyrene. Efter Grønlunds Lærebog: De blomsterløse Planter samt Plantens Sammensætning og Liv. Af Sundhedslæren det vigtigste af det menneskelige Legemes Bygning og Funktioner.

Regning: Omvendt og sammensat Reguladetri med Brøk og Decimalbrøk.

Engelsk: The New National Reading Book, Standard III benyttet til Læsning, Oversættelse og Genfortælling. Af H. Skrams Stilovelselser St. 5—12, mundtlig og skriftlig.

Tysk: Af Hauffs Märchen A. 82, C. 60, B. 48 Sider; desuden Riehls Die vierzehn Nothelfer. Af Lærebog i det tyske Sprog, trykt som Manuskript St. 18 og Bogen ud, med enkelte Forbigaaelser. Efter Kapers Sproglære Pronominerne samt de vigtigste Regler af Syntaksen. 12 Stile* efter Manuskriptet.

Fransk: Af C. Michelsens Fransk for Mellemlasser omtr. 60 S. Mme de Girardin: La joie fait peur. Efter Jungs Sproglære det meste af Formlæren. En Hjemmestil hver 14de Dag A. & C. desuden paa Skolen hyppige Øvelser i Diktat.

Øende Klasse A & B.

Bibelhistorie: A: Joh. Ev. 1—17. B: Joh. Ev. 1—12, desuden Repetition af noget af det tidligere lærte.

Dansk: Efter Borchsenius og Winkel-Horns Læsebog: Udvalgte Prosastykker og Digte, særlig af de norske Digtere samt Hostrup og Richardt, med Tilknytning af Levnedsskildringer af Digterne. Flere større Arbejder af dette Aarhundredes Digtere læste og gennemgaaede, A: desuden Gunløg Ormstunges og Halfred Vanraadeskjalds Saga. Øvelser i Analyse. En Stil omtr. hver 14de Dag (Genfortælling eller fri Stil).

Historie: Nordens Historie fra 1814 til 1866. Verdenshistorie: Den nyere og den nyeste Tid, en meget kortfattet Repetition af Oldtiden og Middelalderen efter mundtlig Gennemgang med Benyttelse af Blochs Lærebog for Realskoler og H. Skrams verdenshist. Oversigt.

Sundhedslære: A: Det menneskelige Legemes Bygning og Funktioner. B: Repetition af de vigtigste Kapitler af Sundhedslæren, desuden et Samaritankursus.

Regning: Omvendt og sammensat Reguladetri samt Delings- og Procentregning.

Matematik: Aritmetik: Jessens Lærebog. Geometri: Af Jul. Petersens Lærebog Kap. 1 og 2.

Engelsk: H. Skrams Lærebog II, omtr. 60 Sider, dels statarisk, dels kursorisk. Sammes Taleovelses med enkelte Forbigaaelser. Efter sammes Stiløvelser mundtlig og skriftlig Oversættelse fra St. 10—16. Øvelser i Genfortælling.

Tysk: Schiller: Maria Stuart med enkelte Udeladelser. Efter Kellers Mustersammling, udvalgte Digte. Storm: Eine Malerarbeit. A: Riehl: Die vierzehn Nothelfer, B: Burg Neideck. Af Kapers Stiløvelser for Mellemklasserne 30 Stykker. Repetition af Formlæren og Syntaksen efter Kapers Sproglære. 12 Stile.

Fransk: Merimée: Colomba, dels statarisk, dels kursorisk. Franke: Phrases de tous les jours. Efter Jungs Stiløvelser omtr. 35 af de grammatiske Stykker samt en Del af de sammenhængende Opgaver. Efter sammes Sproglære det vigtigste af Formlæren og Verbets Syntaks. Øvelser i Genfortælling. Hjemmestile og Diktater.

10ende Klasse (1ste Eksamensklasse).

Kirkehistorie (Frk. H. Skram): Oldkirkens Udvikling og største Personligheder efter mundtlig Gennemgang.

Dansk: (Frk. Falbe Hansen*). Holberg: Pernilles korte Frøkenstand, den Vægelsindede. Wessel: Kærlighed uden Strømper. Poul Møller: Flere Digte. Oehlenschläger: Væringerne og Landet fundet og forsvundet. Hauch: Sostrene paa Kinnekullen. Øvelser i Oplæsning og Analyse efter Sig. Müllers Haandbog. En Stil hver 14de Dag over et frit eller bundent Emne.

* Under Frk. Falbe-Hansens Sygdom i den første Del af Skoleaaret viste Rektor Lefolii Skolen den Velvillie at vikariere for hende. Ved Siden af Stilskrivning og sproglige Øvelser blev der i den Tid gennemgaaet flere Sange af den ældre Edda samt Brudstykker af flere Sagaer; desuden blev der givet en Skildring af Poul Møllers Levned med Tilknytning af Fortællinger om Forhold fra Aandslivet i den første Menneskealder af vort Aarhundrede.

Historie (Frk. A. Petersen): Nordens Historie til 1513. Verdenshistorie: Oldtiden, Middelalderen og den nyere Tid med Benyttelse af Blochs Lærebog for Realskoler og H. Skrams verdenshist. Oversigt.

Geografi (Frk. Jahn): Europa og Asien i fysisk Henseende efter Dahlbergs større Lærebog.

Naturhistorie (Frk. Tryde): Zoologi: Lützens Lærebog Nr. 2. Botanik: Efter Gronlunds Lærebog: Indledningen og en Del Familier.

Naturlære (Fru K. Meyer): Efter Prytz's Lærebog: Læren om Magnetisme, Elektricitet, Varme og Ligevægt.

Regning (Frk. Smith): De 4 Regningsarter med Brøk. Reguladetri med Brøk, omvendt og sammensat Reguladetri, Decimalbrøk, Procentregning.

Matematik (Hr. Jessen): Aritmetik: Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I samt af II: Rod. Geometri: Jul. Petersens Lærebog til § 106.

Engelsk (Frk. E. Skram): Efter Hansens og Magnussens Læsebog for Real- og Latinskolens højere Klasser: Udvalgte Prosastykker og Digte, dels statarisk, dels kursorisk. H. Skrams Stiløvelser St. 15—22. En Del af Formlæren efter Løkkes Sproglære. Versioner efter Nissens Opgaver.

Tysk (Frk. Pullich): L. Hjorts og J. Pullichs Læsebog, dels statarisk, dels kursorisk. Kapers Sproglære.

Fransk (Frk. Lind): Musset: Noveller og Skitser ved Baruel og Michelsen, 2den Udg. G. Sand: La mare au diable. J. Verne: Voyage autour du monde en 80 jours, 1ste Halvdel. Af Frankes Phrases de tous les jours, 1ste Halvdel; ligl. 1ste Halvdel af Michelsens Stiløvelser I. Efter Jungs Sproglære: Formlæren og enkelte Afsnit af Syntaksen.

11te Klasse A & B.

Kirkehistorie (Frk. H. Skram): Kirkens Historie i Middelalderen efter mundtlig Gennemgang.

Dansk (A. Frk. Simesen, B. Frk. Steinthal): A. Holberg: Den Stundesløse. Wessel: Kærlighed uden Stromper. Ewald: Fiskerne og Rungsteds Lyksaligheder. Baggesen: Brudstykker af Labyrinten. Heiberg: Syvsoverdag. Hertz: Kong Renés Datter. Hauch: Søstrene paa Kinnekullen. P. Møller: Lægdsgaarden. Chr. Winther: Sjælland og Annette. H. C. Andersen: Mit Livs Eventyr Kap. I samt tre Eventyr. Blicher: Ak, hvor forandret! Paludan-Müller: Den ottende Kunst, Benedikt fra Nurcia og Abels Død. Ingemann: De første Sange af Valdemar den Store. Grundtvig: Paaskeliljen. B. Holberg: Den Stundesløse, Jeppe

paa Bjerget. Wessel, Ewald, Baggesen, Grundtvig, Heiberg og Hertz som i A. Oehlschläger: Aksel og Valborg, Aladdin. Ingemann: Reinald Underbarnet. Blicher: Roverstuen. P. Møller: En Students Eventyr. Hostrup: Genboerne. Pal.-Müller: Abels Dod. Topsøe: Daphne. Drachmann: Udvalgte Stykker af Paa Somands Tro og Love. Øvelser i Analyse efter Sig. Müllers Haandbog. En Stil hver 3dje Uge over et frit eller bundent Emne.

Historie (A. Frk. Hasselquist, B. Frk. Petersen): Den nyere og nyeste Tid. Repetition af det hele Pensum efter Blochs Lærebog for Realskoler og H. Skrams verdenshist. Oversigt.

Geografi (Frk. Jahn): Efter Dahlbergs større Lærebog: De fremmede Verdensdele, den matematiske og fysiske Geografi samt Repetition af det hele Pensum.

Naturhistorie (A. Frk. Tryde, B. Hr. Heiberg): Efter Lützens Lærebog i Zoologi Nr. 2 og Grønlunds Lærebog i Botanik: Repetition af det hele Pensum.

Naturlære (Fru K. Meyer): Efter Prytz's Lærebog: Ligevægts- og Bevægelseslære samt Repetition af det hele Pensum.

Regning (A. Frk. Tybjerg, B. Frk. Sarauw): Delings, Blandings- og Renteregning samt Beregning af Arealer og Voluminer.

Matematik (Frk. Tybjerg og Hr. Trier): Aritmetik: Jul. Petersens Lærebog I og II med de tilladte Forbigaaelser. Geometri: Jul. Petersens Lærebog, dog er Lighedannedslæren behandlet for B. efter E. Schmidts autograferede Fremstilling, medens A. har gennemgaaet Krogh-Jensens Konstruktionsopgaver fra S. 40—53. Mange Opgaver.

Engelsk (Frk. E. Skram): Hansen og Magnussens Læsebog for ældre Begyndere II og af sammes Læsebog til Ekstemporallæsning 12 Sider. H. Skrams Læsebog II: Den poetiske Del med enkelte Udeladelser. G. Eliot: Scenes of Clerical Life, kursorisk. Løkkes kortfattede Sproglære. Versioner efter Hansen & Magnussens Opgaver.

Tysk (Frk. Pullich): Storm: Zur Chronik von Grieshuus. Schiller: Wallensteins Tod, kursorisk. Af L. Hjort og J. Pullichs Læsebog: omtr. 60 Sider. M. Krohgs 100 Opgaver: St. 1—75. Kapers Sproglære.

Fransk (A. Frk. Lind, B. Frk. Müller): Nyrop: Lectures françaises II, dels statarisk, dels kursorisk. A. Barué: Lectures historiques I, omtr. 300 Sider kursorisk. Franke: Phrases de tous les jours, sidste Halvdel. Michelsens Stiløvelser St. 40—90. B. Thierry: Conquête de

l'Angleterre, dels statarisk, dels kursorisk. Michelsens Stiløvelser St. 24—60. A & B Jungs Sproglære.

1ste (3dje) studerende Klasse.

Kirkehistorie (Hr. Götzsche): Oldkirkens Udvikling og største Personligheder samt Begyndelsen af Middelalderen efter mundtlig Genemgang.

Dansk (Frk. Simesen): Holbergs og Oehlenschlägers Levned fortalt. Læste og gennemgaaede ere: Holberg: Henrik og Pernille samt Brudstykker af flere andre Komedier. Oehlenschläger: St. Hans-Aften Spil, Landet fundet og forsvundet og flere mindre Digte. Blicher: Røverstuen. Chr. Winther: En Aftenscene. H. C. Andersen: Lykkeper. Øvelser i Oplæsning og Analyse efter Sig. Müllers Haandbog. En Stil hver 14de Dag over et frit eller bundent Emne.

Latin (Frk. Rasmussen): Forchhammers Læsebog. Caesar: de bello Gall. lib. I. Formlæren og Kasuslæren efter Madvigs Grammatik. 1—2 ugentlige Stile samt mundtlig Øvelse i Oversættelse efter Iversens Stiløvelser.

Græsk (Hr. Drachmann): Hude, Græsk Elementarbog I, II, A, 1. Den regelmæssige Formlære efter Bergs græske Formlære.

Tysk (Frk. Pullich): L. Hjorts og J. Pullichs Læsebog, dels statarisk, dels kursorisk. Kapers Sproglære.

Fransk (Hr. Baruël): Scribe: Un verre d'eau. Baruël: Lectures historiques I: Første Halvdel. Jungs Stiløvelser I. Pios Ordsamling. Formlæren efter Baruëls Skolegrammatik.

Historie (Frk. H. Skram): Nordens, Oldtidens og Middelalderens Historie efter Blochs Lærebog for Realskoler og H. Skrams verdenshist. Oversigt.

Geografi (Frk. Milo): Efter Dahlbergs større Lærebog: Europa og af Indledningen »Klima«.

Naturhistorie (Hr. Heiberg): Zoologi: Lützens Lærebog Nr. 2. Botanik: Af Grønlunds Lærebog Indledningen og en Del Plantefamilier.

Matematik. Aritmetik: Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I med Undtagelse af Afenittene: »Største fælles Maal« og »uendelig og ubestemt«; af II: Rod og Ligninger af 2den Grad. Geometri: Jul. Petersens Lærebog til § 88.

Naturlære, mat.-naturv. (Fru Meyer) som 10ende Realkl.

2den (4de) studerende Klasse.

Kirkehistorie, Geografi, Naturhistorie, Matematik, Naturlære, Tysk og Fransk som i 11te Kl. B.

Dansk (Hr. Rønning): Ewald: Balders Død. Wessel: Kærlighed uden Strømper. Ingewann: Valdemar d. Store og hans Mænd. P. Møller: En dansk Students Eventyr. Blicher: En Landsbydegns Dagbog og Stykker af E. Bindstouw. Chr. Winther: Hjortens Flugt. Pal-Müller: Abasverus. H. C. Andersen: Flere Eventyr. Hostrup: Genboerne. En Stil hver 3dje Uge over fri eller bundne Finner.

Latin (Hr. Drachmann og Frk. Rasmussen): Caesar, de bello Gall. lib V, c. 1—20. Cicero, in Catil. I, III; pro lege Manilia. Ovids Metamorphoser (efter Blochs Udvalg): Verdensaldrene, Deucalion, Europa, Actæon, Pentheus, Pyramus og Thisbe, 807 V. Efter Madvigs Grammatik Moduslæren til Participia. Kasus- og Formlæren repeteret. 2 Stile om Ugen samt mundtlig Oversættelse efter Iversens Stilovelser.

Til Eksamen opgives: Caesar lib. VI; Cicero in Catil. I & III; pro lege Manilia c. 10—15. Ovid: Verdensaldrene, Pentheus, Pyramus & Thisbe, 501 V.

Græsk (Frk. Rasmussen): Efter Hudes Elementarbog II: A (S. 1—27) Γ (S. 37—45) Δ (S. 45—47). Homers Iliade I (til Eksamen opgives V. 1—510). Bergs Formlære.

3dje (5te) studerende Klasse.

Religion (Fru Hahn), spr.-hist.: Mark. Ev. Kap. 1—13 læst i Grundsproget og fortolket. Mat.-naturv.: som 6te Klasse.

Dansk Stil (Fru Hahn): 1) Hvilken Betydning har Sans for Orden for det daglige Liv? 2) Rejselivet — Hjemmelivet. 3) Gæstfrihed i Oldtiden og i Nutiden. 4) Kristendommens Indførelse i Norge. 5) Det sande og usande i Ordet: Kundskab er Magt. 6a) Kristian II. 6b) Coelibatet. 7a) Iliadens 1ste Sang. 7b) Tysk Version. 8) Julens Festligholdelse. 9) En Fremstilling af de kirkelige og politiske Følger af Reformationens Gennemførelse i Danmark. 10) En streng Vinter og dens Ulemper. 11) Korfits Ulfeldt. 12) Fransk Version. 13) Nomadelivet. Desuden 2 Gange en Diktat og 1 Gang en Disposition paa Skolen.

Dansk og Oldnordisk (Hr. Rønning): Litteraturen i Oldtiden og

Middelalderen efter F. Ronnings Litteraturhistorie. Wimmers oldnord. Læsebog S. 9—15. 26—36. 45—55. 74—107 (undtagen Versene i Gunlogs Saga). 114—118. Hovedpunkterne af den oldnordiske Formlære.

Latin (Frk. Rasmussen), statarisk: Livius XXXIV. Cic. pro Milone; Laelius. Verg. Aen. II. Udvalg af Horats's Oder. Cursorisk: Caesar de bello Gallico VII, 1—50. Cic. in Verrem IV (i Udv.). Efter Madvigs Grammatik: Moduslæren, Participier, Sætningsforbindelse, Pronominer. Antikviteter i mundtlig Fremstilling. En Version om Ugen efter Henrichsen.

Græsk (Hr. Drachmann): Hom. Il. I. II 1—484. III. VI. Herod. III. Antikviteter efter Christensen: Det græske Statsliv i Oldtiden.

Tysk (Hr. Drachmann): Goethe, Iphigenia. Lenau, Savonarola. Lessing, Laokoon (Udvalg). Cursorisk: Hoffmann, Fräulein v. Scudéry; der goldene Topf. Wieland, Oberon. Kapers Grammatik. Mohr & Gutzens Stilovelsler.

Fransk (Frk. Lind): Nyrop, Lectures françaises I. Cursorisk: E. About, Le roi des montagnes. Jung, 60 Timer i Fransk. Baruëls Syntaks Kap. II. III. VI (til Dels). En Stil om Ugen efter Michelsens Stilovelsler I, senere efter Giedes Stilovelsler. Pios Glossarium.

Historie (Hr. Hornemann): Thrige, Nordens Historie; Grækenlands Historie.

Fysik (Fru Meyer), spr.-hist.: Magnetisme, Elektricitetslære, Varmelære og Begyndelsen af Ligevægtslæren efter Prytz's Fysik. Mat.-naturv.: Ellingers Varmelære. Petersen & Forchhammer, mekanisk Fysik. Begyndelsen af K. Schmidts Optik.

Aritmetik (Hr. Trier): Jul. Petersens Aritmetik III samt udvalgte Afsnit af I og II.

Geometri (Hr. Trier): Jul. Petersens Trigonometri, Metoder og Teorier Kap. I, samt Stereometri indtil Kap. VI. 8 matematiske Hjemmeopgaver om Ugen.

Tegning (Hr. Heegaard): Seidelin, Elementær Lære i Projektions-tegning S. 1—34. En ugentlig Tegneopgave.

4de (6te) studerende Klasse.

Religion (Fru Hahn): En Fremstilling af Romerkirkens Hoveddogmer og deres historiske Udvikling.

Dansk (Hr. Andersen): Den danske Litteraturhistorie med F. Rønnings Omrids som Grundlag. Som særlig Periode opgives til Eksamen: Folkevisen. Stile: 1) Kan det siges at være baade godt og ondt at høre til en lille Nation? 2) Hvilke Tanker sysselsatte det danske Folk i Slutningen af forrige Aarhundrede? 3) »Prisca iuvent alios, ego me nunc denique natum gratulor«. 4) Munkevæsenets Oprindelse og historiske Betydning. 5a) Nil admirari, en Fremstilling af Horats's Livsanskuelse. 5b) En stor Digtets Betydning for sit Folk. 6) Bonden i den danske Litteratur. 7) Kvindelighed (Protest mod Poul Møllers Quindelighed). 8) Om Tysklands Indflydelse paa det danske Aandsliv. 9—12) Eksamenstile.

Old nordisk (Hr. Andersen): Falk, Oldnordisk Læsebog, S. 25—61. 80—103. Wimmers Formlære. Til Eksamen opgives: Falks Læsebog S. 1—20. 61—100.

Latin (Hr. Kejser): Cicero, Actio I^{ma} in Verrem; Laelius. Seneca, Consolatio ad Marciam. Sallust, Catilina. Horats, Ep. II, 2; Oder I, 2. 15. 16. Terents, Phormio. Kursorisk: Liv. XXIII. XXV (Udv.). Cicero, pro Archia poeta; pro rege Deiotaro. Flemmer, Udv. af Solvalderens Forff. Stykker af Henrichsens Versionsbog. Rafns Litteraturhistorie. 1 Version om Ugen efter Henrichsen. Ifjor er læst: Cicero pro Ligario. Div. in Caecilium. Cato maior. Livius XXI. Verg. Aen. I. Udvalg af Horats's Oder og Ep. I og af Madvigs Carmina selecta.

Til Eksamen opgives: Cicero, Div. in Caec. Act. I in Verr. Cato maior (undt. Kap. 15). Livius XXI, 1—10. Sallusts Catilina. Hor. carm. I, 1—11. 13—17. 19—22. 24. 26. 27. 29. 30. 32. 34. 36—38. II, 3. 4. 6—8. 10. 12—18. 20. III, 2. 4. 6—10. 17—19. 28. 30. IV, 5. Ep. I, 2—10. 14. 17. Terents' Phormio I—III Akt. Carm. sel. Catal. 1—8. Tibul. 1. 2. 4. 5. Prop. 7. Ovid 2. 3. 8. 9.

Græsk (Hr. Drachmann): Platons Apologi. Hom. Od. XIX. Efter Petersens Anthologi: Kallinos. Tyrtaios. Mimnerm. Solon. Xenophanes. Theognis. Euripides. Epigr. Simonides 1—4. 6. 7. 9. Aischylos. Demosthenes. Demosthenes *περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* og *κατὰ Φιλίππου* III. Herodot V 55—78.

Til Eksamen opgives desuden: Hom. Il. XV. XX—XXII. Herod. VI. Aristot. de repl. Ath. c. 1—41.

Tysk (Hr. Drachmann): Immermann, der Oberhof (til Dels kursor.). Goethe, Faust I. — Kursor. Lessing, Minna v. Barnhelm; Emilia Galotti;

Laokoon (i Udv.). Kapers Grammatik og Stilovelselser for de højere Klasser.

Fransk (Frk. Lind): V. Hugo, Hernani (til Dels kursor.). Baruël og Michelsen, franske Prosastykker ca. 150 S. Kursorisk: P. Loti, Mon frère Yves. Baruëls Syntaks. En Stil om Ugen efter Sundhys Stilovelselser. Sieks Stilovelselser ca. 25 S. mundtlig.

Historie (Frk. H. Skram): Nordens Historie efter 1814 med Benyttelse af Joh. Ottosen, Danmarks, Norges og Sveriges Historie efter 1814. Den nyere og nyeste Tids Historie efter Fr. Niensens Lærebog III og IV. Repeteret forrige Aars Pensum.

Fysik (Fru Meyer), spr.-hist.: Varmelære og Bevægelseslære efter Prytz's Fysik; Astronomi efter Petersen & Forchhammers Astronomi. Repeteret hele Pensumet. — Mat.-naturv.: Største Delen af Petersen & Forchhammers mekaniske Fysik. Petersen & Forchhammers Astronomi. Petersens Elektricitetslære. Repeteret det hele Pensum.

Aritmetik (Hr. Trier): Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I—III repeteret.

Geometri (Hr. Trier): Jul. Petersens Stereometri fra II Kap. og sammes analytiske Plangeometri I læst og repeterede; sammes Plangeometri, Trigonometri samt »Metoder og Teorier« Kap. I repeterede. 6 à 8 matematiske Hjemmeopgaver om Ugen.

Tegning (Frk. Tybjerg): Seidelins Projektionstegning fra »Nedlægning« Bogen ud. Repeteret hele Bogen. En Hjemmeopgave ugentlig.

Den almindelige Fortsættelsesklasse *).

Dansk (Frk. Jacobson)**): Efter en Oversigt over Tiden fra Holbergs Dod til Ewald er dennes Levned, de samtidige litterære Bevægelser, Baggesen, den romantiske Skole i Tyskland samt Romantikens Frembrud og Sejr ved Oehlenschläger og hans nærmeste Efterfølgere vidtloftig gennemgaaede. Af Norges Litteratur er gennemgaaet den norske Skole, Wergeland og Welhaven, Bjornson og Ibsen. Begyndelsesgrundene af Lydlæren i Forbindelse med Øvelser i Oplæsning. En Stil hver 3dje Uge.

*) Undervisningstiden 3—4 Timer daglig fra 1ste Oktober til Slutningen af April.

***) Se fra denne Dame et særligt Følgeblad om en Virksomhed, til hvilken Skolen har laant Lokale.

Historie (Frk. H. Skram): Europas, særlig Englands, Frankrigs og Tysklands Historie efter 1815 efter mundtlig Fremstilling med Benyttelse af Fred. Niensens Lærebog IV.

Engelsk (Frk. Benzon og Frk. E. Skram): G. Eliot: Scenes of Clerical Life og af Mr. Gilfil's Love-Story 250 Sider. H. Skrams Lærebog II: Den poetiske Del. En Del praktiske Udtryk og Talemaader indøvede. Talrige Øvelser i Oplæsning og Fortælling. Fri Stile og Diktater.

Tysk (Frk. Pullich): Schiller: Maria Stuart med enkelte Udeladelser; P. Heyse: L'Arrabiata; Hopfen: Trudels Ball; W. Jensen; Magister Timotheus. G. Keller: Die arme Baronin er brugt til Genfortælling, Hertz's Sparekassen (i Oversættelse) til Udenadslæsning. Øvelser i skriftlig og mundtlig Oversættelse fra Dansk efter M. Krohgs 100 Opgaver. Formlære og Syntaks efter Kapers Sproglære.

Fransk (Frk. Lind og Frk. Dons): G. Sand: La mare au diable. Scribe et Legouv  : Bataille de dames. F. Marcillac: Manuel d'histoire de la littérature française: Corneille, Molière, Racine et quelques contemporains. Franke: Phrases de tous les jours: Sidste Halvdel. Efter Jungs Stilovelse II: Omtrent 35 Sider, mundtlig og skriftlig, desuden en Del Diktatstile. Syntaksen efter Jungs Sproglære. Mange Øvelser i Fortælling og Samtale.

Naturlære (Frk. Oppermann): Hovedtræk af Varme- og Elektricitetsl  ren, mundtlig gennemgaaet og belyst ved stadige Eksperimenter.

Sangen er ledet af Hr. Kantor V. Bielefeldt og Frkne A. Raffenberg og Th. Gähler efter det af Ministeriet udstedte Regulativ, med en gradvis Fremskriden af Nodel  sning, Takt- og Tr  ffe  velser samt de almindeligste Tonearters Skalaer og Akkorder og forskellige Synge  velser.

Skrivning og Tegning væsentligst som tidligere. Legem  velserne ere blevne ledede af Frk. Bonnevie i Forbindelse med Frkne Brix, Schive og flere af Skolens Lærerinder. Den metodiske Haandarbejdsundervisning har i Aar fulgt samme Plan som i Fjor.

Med Skoleaarets Slutning forlader Frk. M. Schive vor Skole for at overtage Gymnastiktimer i sit Fædreland Norge. Vi bringe hende vor hjertelige Tak for hendes samvittighedsfulde og trofaste Arbejde hos os.

Foreløbig Udsigt over det ny Skoleaar.

1893—1894.

1ste Klasse, Frk. Fanny Nielsen,

undervises i Bibelhistorie, Dansk (Læsning og Skrivning), Anskuelsesøvelser (deri lidt Naturhistorie, Geografi osv.), Regning, Haandarbejde og Legemsøvelser.

Bøger: S. Bugge: Det første Skoleaar. — Desuden medbringes: Penalæske med Grifler og Griffelholder, Strikkepose, Strikkebaand og en lille Tavlesvamp i Pose samt et Par bløde Gymnastiksko. Det øvrige faas paa Skolen.

NB. Daabs- og Vaccinationsattest medbringes ved Indtrædelsen i hvilken som helst Klasse i Skolen.

2den Klasse.

	A. Frk. M. Ringberg.	B. Frk. C. Clausen.
Bibelhistorie	Komt. Knuth.	Frk. N. Zahle.
Dansk	Frk. Ringberg.	- Clausen.
Anskuelsesøvelser	- Albrechtsen.	- Albrechtsen.
Geografi	- Jahn.	- Oppermann.
Naturhistorie	- Steenberg.	Fru A. Meyer.
Regning	Frk. Clausen.	Frk. Clausen.
Skrivning	- Blicher.	- Soetmann.
Haandarbejde	- Prætorius.	- Clausen.
Legemsøvelser	- Th. Lonborg.	- Th. Lonborg.

Bøger: *Det ny Testament.* (En lille bib. Sangbog faas paa Skolen.) *J. Heins's Læsebog II, nyeste Udg.* *Krohns Danmarks Geografi for de mindste.* *Erslevs Danmarks og Skandinaviens Kort.* *Femmers Regnebog I.* *H. Smiths Regnebog I.* *Carlsens Tabel.*

3dje Klasse.

	A. Frk. H. Mourier.	B. Frk. K. Soetmann.
Bibelhistorie	Frk. Lonborg.	Frk. Prætorius.
Dansk	- Mourier.	- Soetmann.
Historie	- Muus.	- A. Petersen.
Geografi	- Jahn.	- Jahn.
Naturkundskab	- Brun.	- Steenberg.
Regning	- Mourier.	- Soetmann.
Skrivning	- Stremme.	- Soetmann.
Engelsk	- Mourier.	- E. Pedersen.
Haandarbejde	- Unna.	- Unna.
Legemsovelser	- Mourier.	- Mourier.

Bøger: Det ny Testament. *En lille Sangbog faas paa Skolen.* J. Heins's *Læsebog III, nyeste Udg.* Krohns *Geografi for de laveste Klasser.* Erslevs *større Atlas.* Femmers *Regnebog I.* H. Smiths *Regnebog I.* Carlsens *Tabel.* Listovs *eng. Ledetraad I.*

4de Klasse.

	A. & B. Frk. J. Steenberg.	
Bibelhistorie	Frk. Brun.	Frk. Steintal.
Dansk	- Lonborg & - N. Zahle.	- Steenberg & - N. Zahle.
Historie	- Muus.	- Steenberg.
Geografi	- Steenberg.	- Oppermann.
Naturkundskab	Fru A. Meyer.	Fru A. Meyer.
Regning	Frk. Mourier.	Frk. Mourier.
Skrivning	- Stremme.	- Blicher.
Engelsk	- E. Skram.	- E. Skram.
Haandarbejde	- Blicher.	- Unna.
Sang	- Raffenberg.	- Raffenberg.
Legemsovelser	- Brun.	- Brun.

Bøger: Assens's mindre *Bibelhistorie.* J. Heins's *Læsebog IV, nyeste Udg.* Krohns *Geografi for de laveste Klasser.* Erslevs *større Atlas.* *Sahlertz's Vejledning i Naturhistorie.* Femmers *Regnebog I.* Smiths *Regnebog I & II.* Listovs *Ledetraad I & II.* *Skolesangbog for Smaaborn af V. Sanne.*

5te Klasse.

A. & B. Frk. K. Blicher.

Bibelhistorie	Komt. Knuth.	Komt. Moltke.
Dansk	Frk. Muus & - N. Zahle.	Frk. Blicher & - N. Zahle.
Historie	- M. Moller.	- A. Petersen.
Geografi	- Oppermann.	- Steenberg.
Naturkundskab	- Brun.	- Brun.
Regning	- Soetmann.	- Soetmann.
Skrivning	- Blicher.	- Stremme.
Tegning	Komt. Knuth.	- L. Sarauw.
Engelsk	Frk. E. Pedersen.	- E. Pedersen.
Tysk	- Glahn.	- Pullich.
Haandarbejde	- Lyngge.	- Vinderen.
Sang	- Raffenberg.	- Raffenberg.
Legemsøvelser		

Bøger: Assens's mindre Bibelhistorie. Tillæget til Psalmebogen. Luthers lille Katekismus. *J. Heins's Læsebog I, nyeste Udg. Lille dansk Sproglære, trykt som Man. Brickas Verdenshistorie for de første Begyndere. Erslevs samlede hist. Atlas indb. Dahlbergs Geografi for Borgerskoler, nyeste Udg. (1892).* Erslevs større Atlas. Femmers Regnebog I. *H. Smiths Regnebog II.* Carlsens Tabel. Listovs Ledetraad II; senere *H. Skrams Læsebog I, 6te Udg. Tysk Billed-Elementar-bog af Helga Larsen.* Skolesangbog for Smaabørn af V. Sanne. *Skolesangbog for to Stemmer af V. Sanne.*

6te Klasse.

A. Frk. V. Brun. B. Frk. E. Pedersen.

Bibelhistorie	Frk. Brun.	Frk. Jahn.
Dansk	- Lonborg & - N. Zahle.	- Prætorius & - N. Zahle.
Historie	- Hasselquist.	- Hasselquist.
Geografi	- Steenberg.	- Oppermann.
Naturkundskab	Fru Meyer &	- Brun.
Regning	Frk. Bache.	- Bache.
Skrivning	- Stremme.	- Stremme.
Tegning	Komt. Knuth.	Komt. Knuth.
Engelsk	Frk. E. Pedersen.	Frk. E. Pedersen.
Tysk	- Bache.	- Bache.

Haandarbejde	Frk. Blicher.	Frk. Lonborg.
Sang	- Raffenberg.	- Raffenberg.
Legemsøvelser		

Bøger: Det ny Testament. *Balslevs Katekismus*. Roskilde Konvents Psalmebog m. Tillæg. *J. Heins's Læsebog VI, nyeste Udg. Historiske Digte ved K. Lonborg og H. Skram I.* Sahlertz's Vejledning i Naturhistorien. II. Skrams eng. Læsebog 1, 5te Udg. Nissens Læsebog for Begyndere. *Kapers Stiløvelser for Forberedelses- og Almueskoler. Kapers kortfattede Sproglære.* Femmers Regnebog I & II. II. Smiths Regnebog II. Skolesangbog for to Stemmer af V. Sanne. *Træfføvelser for Skalaer og Trestemmige Sange XII af V. Sanne. Weyses tostemmige Morgen- og Aftensange ved Bielefeldt.*

7ende Klasse.

	A. Komt. G. Knuth.	B. Frk. E. Nielsen.
Bibelhistorie	Komt. Knuth.	Frk. Jahn.
Dansk	Frk. Lund.	- E. Nielsen & - Prætorius.
Historie	- A. Petersen.	- Møller.
Geografi	- Oppermann.	- Jahn.
Naturkundskab	Fru A. Meyer.	Fru A. Meyer.
Regning	Frk. Bache.	Frk. A. Hjort.
Skrivning	Komt. Knuth.	Komt. Knuth.
Tegning	- Knuth.	Fru Brynjulfson.
Engelsk	Frk. E. Pedersen.	Frk. E. Pedersen.
Tysk	- Pullich.	- Blicher.
Fransk	- Ringberg.	- Gerdtzen.
Haandarbejde	- Lynge.	- Lynge.
Sang	- Raffenberg.	- Raffenberg.
Legemsøvelser		

Bøger: Det ny Testament. *Balslevs Katekismus*. Psalmebogen med Tillæg. *Borchsenius og Winkel-Horns danske Læsebog for de mellemste og højere Klasser. Historiske Digte ved K. Lonborg og H. Skram I. V. A. Blochs Lærebog i Nordens Historie.* Erslevs historiske Atlas. Dahlbergs Geografi. Erslevs større Atlas. Sahlertz's Vejledning. Grønlands mindre Botanik. *Femmers Regnebog II. Regnebog for Mellemklasserne af Bokkenheuser. The New National Reading Book, Standard II. H. Skrams Stiløvelser. Kapers Tysk Læsebog for Mellemklasserne. Læsebog i det tyske Sprog, trykt som Manuskri., ny Retskr. Kapers Kortfattet Sproglære. Michelsens Fransk for Begyndere, nyeste Udg. Senere Michelsens Fransk for Mellemklasser.* Til Sang samme Bøger som i 6te Klasse.

8nde Klasse.

	A. Frk. V. Muus.	B. Frk. E. Prætorius.
Bibelhistorie	Hr. Götzsche.	Frk. Prætorius.
Dansk	Frk. Simesen.	- Prætorius.
Historie	- H. Skram.	- Møller.
Geografi	- Jahn.	- Steenberg.
Naturkundskab	Fru A. Meyer.	Fru A. Meyer.
Regning	Frk. Bache.	Frk. Bache.
Skrivning	- Stremme.	- Stremme.
Tegning	Fru Brynjulfson.	Fru Brynjulfson.
Engelsk	Frk. E. Skram.	Frk. E. Pedersen.
Tysk	- Pullich.	- Bache.
Fransk	- Ringberg & - Soetmann.	- Dons.
Haandarbejde	- Unna.	- Unna.
Sang	Hr. Bielefeldt.	Hr. Bielefeldt.
Legemsøvelser		

Bøger: Det ny Testament. Psalmebogen. Balslevs Katekismus. Assens's mindre Bibelhistorie. V. A. Blochs Lærebog i Nordens Historie. *H. Skrams verdenshistoriske Oversigt, 2den Udg.* *Historiske Digte ved K. Lönborg og H. Skram II.* Femmers Regnebog II. Regnebog for Mellemklasserne af Bokkenheuser. *The New National Reading Book, Standard III.* H. Skrams Stiløvelser. *Tysk Digt-samling af Munthe-Brun.* A. *En lille Fortælling efter nærmere Aftale.* B. Hauff's Märchen. Kapers Stiløvelser for Mellemklasserne. Kapers kortfattede Sproglære. Michelsens Fransk for Mellemklasser. *Jungs Sproglære, nyeste Udg.* Weyses Morgen- og Aftensange ved Bielefeldt.

Til Dansk, Geografi og Naturhistorie samme Bøger som i 7ende Kl.

9ende Klasse.

A. B. & C. Frk. F. Bache.

Bibelhistorie	Frk. Lund.	Komt. Knuth.	
Dansk	- Lund.	Frk. Prætorius.	Frk. Lund.
Historie	- H. Skram.	- H. Skram.	- H. Skram.
Sundhedslære	- Brun.	- Brun.	Dr. Meyer.
Matematik	- Holm.	- Holm.	Frk. Smith.
Regning	- Bache.	- A. Hjort.	- Bache.
Skrivning	- Stremme.	- Ringberg.	- Stremme.
Tegning	- L. Sarauw.	Fru Brynjulfson.	- L. Sarauw.
Engelsk	- E. Pedersen.	Frk. E. Pedersen.	- E. Skram.

Tysk	Frk. L. Hjort.	Frk. Pullich.	Frk. Pullich.
Fransk	- Dons.	- Holm & - Dons.	- Ringberg.
Haandarbejde .	- Unna.	- Unna.	- Unna.
Sang	Hr. Bielefeldt.	Hr. Bielefeldt.	- Bielefeldt.
Legemsøvelser .			

Bøger: Det ny Testament. Psalmebogen m. Tillæg. Borchsenius og Winkel Horns danske Læsebog for de mell. og højere Klasser. K. Lönborg og H. Skrams Digtsamling II. V. A. Blochs *Lærebog i Historie for Realskoler II*. H. Skrams verdenshist. Oversigt. Erslevs hist. Atlas. Femmers Regnebog II. *Regnebog for Mellemlklasserne af Bokkenheuser*. Jessens *Vejledning i Aritmetik*. Jul. Petersens *Lærebog i den elementære Plangeometri*. Schillers *Wilhelm Tell (med Gloser ved J. Kaper)*. Kapers Stiløvelser for Mellemlklasserne. Sammes Sprog-lære. H. Skrams eng. *Læsebog II* og Stiløvelser I; sammes *kortfattede Taleøvelser*. Frankes *Phrases de tous les jours*. Jungs *Stiløvelser I*, nyeste Udg. Weysses Morgen- og Aftensange ved Bielefeldt. *Trestemmige Skolesange ved Bielefeldt*.

1ste Eksamensklasse (10ende Kl.) og 1ste Latinklasse.

Undervisningen begynder ligesom i de andre Eksamensklasser sidst i August.

Da det i disse Klasser har vist sig vanskeligt for tiltrædende, ny Elever, der have mødt uden Forkundskaber i Matematik, at naa det fastsatte Maal indenfor den regelmæssige Tid, maa vi i Almindelighed som Betingelse for Optagelsen kræve et Maal af Forkundskaber, svarende til det, Skolens egne Elever have naaet i 9ende Klasse, foruden fuld Sikkerhed i Regning med hele og brudne Tal. Idet Opmærksomheden henledes herpaa, skal det tilføjes, at det af Hensyn til dette Forhold vil være i Forældres og Elevers Interesse at foretage Indmeldelser til disse Klasser saa betids (helst inden 1ste Juni), at der efter Skolens Anvisning kan bodes paa eventuelle Mangler i Forkundskaberne inden Skoleundervisningens Begyndelse efter Sommerferien.

1ste Eksamensklasse (10ende Kl.)

Kirkehistorie. .	Hr. Götzsche.	Matematik og Regning	Hr. Jessen.
Dansk	-	Tysk	Frk. Pullich.
Historie	Frk. H. Skram.	Fransk	- Lind.
Geografi	- Jahn.	Engelsk	- E. Skram.
Naturhistorie. .	- Tryde.	Sang.	- Gähler.
Naturlære . . .	Fru K. Meyer.	Legemsøvelser	- Bonnevie.

og 1ste Latinklasse

(svarende til Drengeskolernes 3dje stud. Klasse).

Kirkehistorie.	Frk. H. Skram.	Matematik	Frk. Tybjerg.
Dansk	- Falbe-Hansen.	Tysk	- Pullich.
Historie	- Hasselquist.	Fransk	- Holm.
Geografi	- Jahn.	Latin	- Rasmussen.
Naturhistorie	Hr. Heiberg.	Græsk	Dr. Drachmann.
Naturlære	Fru K. Meyer.		

Bøger: *Sig. Müllers Haandbog*. *V. A. Blochs Lærebog for Realskoler I, II*.
 H. Skrams verdenshist. Oversigt. *Dahlbergs større Lærebog i Geografi*. *Lützens Lærebog i Zoologi Nr. 2*. *Gronlunds Botanik*. *Prytz's Naturlære*. *Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I og II*; sammes Lærebog i den elementære Plangeometri.
Gundersen: Tysk Læsebog for de øverste Klasser. Kapers kortfattede Sproglære.
Løkkes kortfattede eng. Sproglære. Jungs franske Sproglære, nyeste Udg. Franske og engelske Læsebøger samt Logaritmetabel efter nærmere Aftale.

For Latineleverne som ovfr.; desuden *Madvigs Grammatik*. *Forchhammers lat. Læsebog*. *Hudes græske Elementarbog og Bergs græske Formlære*; derimod ikke *Prytz's Naturlære* og ikke *Løkkes Sproglære*.

2den Eksamensklasse (11te Kl.).

(Afgangsklasse til alm. Forberedelseeksamen.)

Kirkehistorie.	Frk. H. Skram.
Dansk	- Falbe-Hansen.
Historie	- A. Petersen.
Geografi	- Jahn.
Naturhistorie	- Tryde.
Naturlære	Fru K. Meyer.
Regning	Frk. Smith.
Matematik	Hr. Jessen.
Tysk	Frk. Pullich.
Fransk	- Lind.
Engelsk	- E. Skram.
Sang	- Gähler.
Legemøvelser	- Bonnevie.

Bøger efter nærmere Aftale.

2den Latinklasse

(svarende til Drengeskolernes 4de stud. Klasse).

Kirkehistorie	Hr. Götzsche.
Dansk	Frk. Simesen.
Historie	- H. Skram.
Geografi	- Milo.
Naturhistorie	Hr. Heiberg.
Naturlære	Fru K. Meyer.
Matematik	Hr. Trier.
Tysk	Frk. Pullich.
Fransk	Hr. Baruel.
Latin	Frk. Rasmussen.
Græsk	Dr. Drachmann.

Bøger efter nærmere Aftale.

3dje Latinklasse

(svarende til Drengeskolernes 5te stud. Kl.)

Religion	Fru Hahn.
Dansk og Oldnordisk	Hr. Andersen.
Historie	
Naturlære	Fru K. Meyer.
Matematik	Hr. Trier.
Fransk	Frk. A. Müller.
Tysk	Dr. Drachmann.
Latin	Hr. Müller.
Græsk	Frk. Rasmussen.
Legemsovelser	- Bonnevie.

Bøger efter nærmere Aftale.

4de Latinklasse

(svarende til Drengeskolernes 6te stud. Kl.).

Religion	Fru Hahn.
Dansk og Oldnordisk	Dr. Rønning.
Historie	Hr. Hornemann.
Naturlære	Fru K. Meyer.

Matematik	Hr. Trier.
Tegning	Frk. Tybjerg.
Fransk	Frk. Lind.
Tysk	Dr. Drachmann.
Latin	Frk. Rasmussen.
Græsk	Dr. Drachmann.
Legemsøvelser	Frk. Bonnevie.

Bøger efter nærmere Aftale.

Almindelig Oversigt over Timefordelingen.

	Barneskolen.									Eksamensklasserne.					
	1ste Kl.	2den Kl.	3dje Kl.	4de Kl.	5te Kl.	6te Kl.	7ende Kl.	8nde Kl.	9ende Kl.	10ende Kl. eller 1ste Eksamensk. 1)	11te Kl. eller 2den Eksamensk.	1ste Latinkl.	2den Latinkl.	3dje Latinkl.	4de Latinkl.
Kristendomskundskab	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Dansk	10	9	6	6	5	5	3	3	3	3	3	2	2	3	4
Historie	»	»	3	4	3	3	3	3	3 $\frac{1}{2}$	4	4	3	3	3	3
Geografi	»	2	2	2	2	2	2	2	»	2	2	2	2	»	»
Naturhist. og Sundhedslære	»	2	2	2	»	2	1	2	1	3	2	3	2	»	»
Naturlære	»	»	»	»	1	»	»	»	»	2	2 $\frac{1}{2}$	2	2	2	3
Regning	3	4	3	2	2	2	3	2	} 4	2	2	»	»	»	»
Matematik	»	»	»	»	»	»	»	»		5	5	5	5	(6)	(6)
Skrivning	»	3	2	1	1	1	1	1	»	»	»	»	»	»	»
Tegning	»	»	»	»	2	2	1	2	2	»	»	»	»	»	(1)
Engelsk	»	»	3	3	3	3	2	2	2 $\frac{1}{2}$	3	3	»	»	»	»
Tysk	»	»	»	»	4	3	2	2	2 $\frac{1}{2}$	2	2 $\frac{1}{2}$	2	3	2	2
Fransk	»	»	»	»	»	»	6	5	5 $\frac{1}{2}$	3	3	3	3	3	3
Latin	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	5	6	6
Græsk	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	3	5	6
Haandarbejde	6	5	4	4	4	4	3	3	2	»	»	»	»	»	»
Sang	»	»	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	»	»
Legemsøvelser	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

1) 10ende sideordnede Fortsættelsesklasse: Undervisningen efter Aftale. Se S. 27.

Fællesbestemmelser for de højere Privatskoler.

A. Forhold under epidemiske Sygdomme.

- a) Naar der i en Familie, som har skolesøgende Børn, bryder en epidemisk Sygdom ud, maa Skolen forlange straks at modtage Meddelelse herom.
- b) Er Sygdommen Skarlagensfeber, Difteritis eller en anden farligere smitsom Sygdom, vil det ubetinget være nødvendigt at forbyde alle Elever fra Hjem, hvor der findes Patienter med disse Sygdomme, Adgang til Skolen, indtil al Fare for Smitte er forbi.
- c) Derimod vil det under en af de sædvanlige godartede Mæslinge- eller Kighoste-Epidemier eller andre mindre farlige smitsomme Sygdomme i Reglen ikke være nødvendigt at formene Elever fra Hjem, hvor disse Sygdomme findes, Adgang til Skolen.

Naar en Elev, i hvis Hjem der har været Patienter med en af de under b) omtalte Sygdomme, vender tilbage til Skolen, maa der medbringes Lægeattest for, at dette kan ske uden Fare.

B. Ferier og Fridage i Aarets Løb ere:

- Juleferie fra 23de December til den 3dje Januar (12 Dage).
- Fastelavnsmandag.
- Kongens Fødselsdag.
- April Flyttedag.
- Paaskeferie fra Onsdag før Paaske til Tirsdag efter Paaske (7 Dage).
- Store Bededag.
- Kristi Himmelfartsdag.
- Eksamens- og Pinseferie fra Lørdag før Pinse til Mandag efter Pinse (10 Dage).
- Grundlovsdagen.
- Sommerferie fra den 15de Juli til mindst 18de August (35 Dage).
- Oktober Flyttedag og den foregaaende Lørdag og Mandag (Oktoberferie)
- Mortensdag.

Ved de fire større Ferier ere begge de nævnte Dage at medregne til Ferien*)

C. Betalingsforhold.

(Se iøvrigt Omslagets 3dje Side.)

- a) Ved Indskrivning 2 Kr.
- b) Til Brændsel o. s. v. betaler hver Elev (ogsaa de, der have Fri- og Halvbetalingspladser) 4 Kr. om Aaret.
- c) Naar en Elev forsømmer Skolen paa Grund af Sygdom, betales for den Maaned, hvori Sygdommen begyndte, og for den følgende. Denne Regel finder ogsaa Anvendelse paa Elever, der maa holdes borte fra Skolen paa Grund af Sygdom i Hjemmet.
- d) Udmeldelse maa ske med en fuld Maanedes Varsel; der betales altsaa for den Maaned, i hvilken Udmeldelsen sker, og for den følgende.

Udmeldelser for Sommermaanederne modtages ikke.

- e) Dimittenderne betale Skolepenge til Skoleaarets Slutning, det er til Juli Maanedes Udgang. Ligeledes er i Afgangsklasserne, 3: 9ende og 11te Realkl., 2den og 4de Latinkl., Indmeldelserne bindende for hele Skoleaaret.

D. Eksamensafgifter.

- a) Enhver, der indstiller sig til alm. Forberedelseseksamen eller 4de Kl.'s Hovedeksamen, betaler 20 Kr. For Afgangseksamen for studerende betales intet af den Elev, der har bestaaet 4de Kl.'s Hovedeksamen ved samme Skole, ellers betales 20 Kr.
- b) En Privatist, der indstiller sig enten til en Tillægsprøve eller til 4de Kl.'s Hovedeksamen eller til Afgangseksamen for studerende, betaler i Indskrivningspenge henholdsvis 5, 10 eller 20 Kr. Desuden erstatter han (eller hun) de direkte Udgifter, som han volder Skolen, saaledes Betaling til de eksaminerende Lærere.

*) Det staar enhver Skole, som har vedtaget disse Fællesbestemmelser, frit for at forlænge, derimod ikke at forkorte ovennævnte Ferier. Vi for vort Vedkommende tilføje Dronningens Fødselsdag i Sept. samt en Ekstrafredag i enhver Maaned, hvor der ellers ikke falder en Fredag.

D.

Privatlærerindeskolen.

Privatlærerindeskolen har fra Maj til Oktbr. 1892 været besøgt af 82 Elever, fordelt paa 5 Hold; fra Novbr. 1892 til April 1893 af 98 Elever, fordelt paa 6 Hold.

Der udgik i Oktbr. 1892 21 Elever, hvoraf 16 straks eller senere have overtaget Lærerindepladser, og i April 1893 26 Elever, hvoraf 14 ville blive Lærerinder.

Lønningerne have for de yngres Vedkommende været 2—300 Kr., ældre, øvede Lærerinder, særlig de, der ved Rejser have udvidet deres Sprogkundskaaber, have faaet en Løn af indtil 800 Kr.

Paa Højskoleholdet er der fra Maj 1892 til Oktbr. 1892 undervist 18 Elever; fra Novbr. 1892 til April 1893 15 Elever.

Betalingen: Se Omslaget og det særlige Program.

Forstanderinden, Fru B. Hahn, træffes (Ferie og Fridage undtagne) Tirsdag, Torsdag, Lørdag 1—2.

E.

Almuelærerindeskolen.

Fra Novbr. 1891 til Novbr. 1892 har der i alt været undervist 114 Elever, fordelt paa 6 Hold.

Af 26, som af os bleve indstillede til Eksamen (Oktbr. 1892), have 23 faaet Hovedkarakteren Første Karakter.

2 — — — — — Anden Karakter.

1 bestod ikke.

Betalingen: Se Omslaget og det særlige Program.

Forstanderinderne, Frkne A. Hjort og M. Steinthal, træffes (Ferie og Fridage undtagne) Tirsdag, Torsdag, Lørdag 1—2, Linnésgade 10,2.

Af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har Almuelærerindeafdelingen i Aar modtaget 150 Kr. til Anskaffelse af Undervisningsapparater.

F.

Husholdningsskolen.

Antallet af Elever, af hvilke der kan beskæftiges indtil 10 ad Gangen, har i det forløbne Aar været 46. Af disse ere 8 udgaede som vordende Husmødre. De øvrige, som have været af højst forskellig Alder, have dels deltaget for at vinde yderligere Indsigt og Øvelse, dels har det for de ganske unge Pigers Vedkommende været Hjemmene, der have ønsket ogsaa at medgive deres Døtre denne Kundskab og Færdighed.

Skolen bestaar ved Elevernes Betaling (25 Kr. maanedlig) og ved at levere Middagsmad ud i Byen og til et mere sluttet Bord paa Skolen i Tiden fra 2^{1/2}—4. Hvis nogen vil og kan virke til, at dette fast eller lejlighedsvis bliver besøgt af Folk, der ere kendte med Skolen, ville vi være taknemmelige derfor, da derved mere forskelligartet Arbejde kunde opnaas for Eleverne. Ligeledes vil Skolen gerne nu og da levere Selskabsanretninger ud af Huset, alt for Elevernes Uddannelses Skyld.

Betalingen for Middagsabonnement i Huset er 8 Kr. for 12 Billetter, ud af Huset 70 Øre Portionen. Mindre end 1 Portion udleveres ikke, derimod 1^{1/2}, 2^{1/2} o. s. v. For Elever fra N. Zahles Skoler, der spise ved det sluttede Bord, er Betalingen 50 Øre pro persona.

Forstanderinden, Frk. Simoni, træffes hver Søndag 12—2 Linnés-gade 10, Stuen.

I Musikskolen, Linnésg. 8, 4, optages fortrinsvis Elever fra alle Afdelinger af N. Zahles og Th. Moltkes Skoler. Betalingen for en hel eller to halve Timer om Ugen er for voksne Elever 8 Kr. om Maanedén, for Born 6 Kr. med 1 Krones Afslag for Søkende. Undervisningsfagene ere Klaver- og Violinspil.

Nærmere Underretning meddeles af Bestyrerinden, Frk. S. Lehmann, der træffes Mandag, Onsdag og Fredag 12—1.
